

**ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΚΡΗΤΗΣ**

**ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ - ΤΜΗΜΑ Μ.Π.Δ.
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ:
“ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ
ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ”**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ατομικό Προφίλ Εφήβων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης:

Χαρακτηριστικά, παράγοντες που το επηρεάζουν και στατιστικές συσχετίσεις τους.

Τίτλος στα Αγγλικά:

Individual secondary education students profile:

Characteristics, factors influencing it and their statistical correlations.

της ΝΙΚΗΦΟΡΑΚΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ

A.M.: 2016019013

Επιβλέπων Καθηγητής: κ. Δάρας Τρύφων

Εγκρίθηκε από τη 13^η Σ.Τ. τριμελή εξεταστική επιτροπή στις 26/06/2019

.....
κ. Δάρας Τρύφων

.....
κ. Δελής Ανάργυρος

.....
κ. Μανουσάκης Αντώνιος

ΧΑΝΙΑ, 2020

Ευχαριστίες

Για τη ολοκλήρωση της πτυχιακής εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Δάρα Τρύφωνα, ο οποίος μου παρείχε τις πολύτιμες γνώσεις του, την εμπειρία του και την αμέριστη συμπαράσταση έτσι, ώστε να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές του Τμήματος για τις πολύτιμες και χρήσιμες γνώσεις που μου πρόσφεραν κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους εκείνους που δέχτηκαν να συμπληρώσουν τα ερωτηματολόγια

Χανιά, 2020

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	2
Περιεχόμενα	3
Κατάλογος Πινάκων	6
Κατάλογος Εικόνων	6
Κατάλογος Γραφημάτων	7
Περίληψη	8
Abstract.....	10
Εισαγωγή	12
Κεφάλαιο 1 ^ο - Η Εφηβεία	13
1.1 Τι είναι η εφηβεία	13
1.2 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εφηβείας	13
1.3 Τα στάδια της εφηβείας	13
1.4 Οι περιβαλλοντικές επιδράσεις που δυσκολεύουν τους εφήβους.....	14
1.5 Συμπεριφορές του εφήβου υπό πίεση	15
1.6 Η εφηβεία και οι συμπεριφορές υψηλού κινδύνου για τον τρόπο ζωής τους	16
1.7 Η σωματική δραστηριότητα, ο αθλητισμός, η διατροφή και οι έφηβοι.....	16
1.8 Το κάπνισμα, η κατανάλωση αλκοόλ, παράνομες ουσίες και οι έφηβοι	22
1.9 Το διαδίκτυο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και οι έφηβοι	24
1.10 Η σεξουαλική ζωή και οι έφηβοι	26
1.11 Η ψυχική υγεία των εφήβων (άγχος, κατάθλιψη, αυτοτραυματισμοί, αυτοκαταστροφικός ιδεασμός και απόπειρες αυτοκτονίας)	27
1.12 Οι έφηβοι στο σχολικό περιβάλλον.....	28
1.13 Οι μαθησιακές δυσκολίες του εφήβου	30
1.14 Η ικανοποίηση και η πίεση των εφήβων από το σχολείο.....	30
1.15 Οι έφηβοι στο κοινωνικό περιβάλλον (φίλοι - σχέσεις)	31
1.16 Οι έφηβοι στο οικογενειακό περιβάλλον	34
1.17 Οι Δραστηριότητες των εφήβων στον ελεύθερο χρόνο.....	35
Κεφάλαιο 2 ^ο - Μεθοδολογία της έρευνας	37
2.1 Αναγκαιότητα της έρευνας	37
2.2 Σκοπός της έρευνας	37
2.3 Ερευνητικά ερωτήματα	37
2.4 Ερευνητικές υποθέσεις	38

2.5 Ερευνητική μέθοδος	41
2.6 Μέθοδος Δειγματοληψίας	41
2.7 Συλλογή δεδομένων	41
2.8 Εργαλείο της έρευνας	41
2.9 Ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας	42
2.10 Περιορισμοί της έρευνας.....	42
 Κεφάλαιο 3 ^ο - Στατιστική Ανάλυση	44
3.1 Στατιστική Ανάλυση	44
3.2 Το Κριτήριο χ^2	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
3.2.1 Εφαρμογή του χ^2	52
3.3 Η Αξιοπιστία του ερωτηματολογίου	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
 Κεφάλαιο 4 ^ο - Αποτελέσματα της έρευνας	56
4.1 Περιγραφική Στατιστική	56
4.1.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος	56
4.1.2 Δημογραφικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά των γονέων.....	57
4.1.3 Αποτελέσματα σχετικά με την εκπαίδευση και τις σπουδές των εφήβων	62
4.1.4 Αποτελέσματα σχετικά με την συμπεριφορά των εφήβων σχετικά με την υγεία, άσκηση, διατροφή και διάφορες συνήθειες των εφήβων	65
4.1.5 Αποτελέσματα σχετικά με τις ώρες ενασχόλησης με σχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες των εφήβων	66
4.1.6 Αποτελέσματα σχετικά με τις κοινωνικές σχέσεις των εφήβων	68
4.1.7 Αποτελέσματα σχετικά με τις οικογενειακές σχέσεις των εφήβων.....	68
4.2 Συσχετίσεις μεταβλητών	69
4.2.1 Η σχέση του φύλου των μαθητών ως προς την επιλογή τύπου σπουδών	69
4.2.2 Η σχέση του φύλου των μαθητών ως προς την επιλογή κατεύθυνσης σπουδών του ΓΕΛ	70
4.2.3 Η σχέση του φύλου των μαθητών ως προς την επιλογή τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ	70
4.2.4 Η σχέση του μορφωτικού επιπέδου του πατέρα ως προς την επιλογή του εφήβου για τον τύπου σχολείου (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ).....	71
4.2.5 Η σχέση του μορφωτικού επιπέδου της μητέρας ως προς την επιλογή του εφήβου για τον τύπου σχολείου (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ).....	72
4.2.6 Η σχέση του επαγγέλματος των γονέων ως προς την επιλογή του εφήβου για την κατεύθυνση σπουδών του ΓΕΛ και τον τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ.....	72

4.2.7 Η σχέση της εθνικότητας του εφήβου και θυματοποίηση bullying	73
4.2.8 Η σχέση της οικογενειακής κατάστασης και η θυματοποίηση bullying του εφήβου	73
4.2.9 Η σχέση της οικογενειακής κατάστασης και οι σχολικές απουσίες των εφήβων	73
4.2.10 Η σχέση της οικογενειακής κατάστασης με τις καλές σχέσεις του εφήβου με τους γονείς.	74
4.2.11 Η σχέση του μηναίου οικογενειακού εισοδήματος και το φροντιστήριο του εφήβου	74
4.2.12 Η σχέση της ηλικίας του εφήβου και του καπνίσματος.....	74
4.2.13 Η σχέση της ηλικίας του εφήβου και της ασχολίας με τον αθλητισμό.	74
4.2.14 Η σχέση του φύλου του εφήβου και του καπνίσματος	75
4.2.15 Η σχέση του φύλου του εφήβου και του αθλητισμού	75
4.2.16 Η σχέση του φύλου του εφήβου και τις ημερήσιες ώρες ενασχόλησης με το ίντερνετ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης	75
4.2.17 Η σχέση του μορφωτικό επίπεδο των γονέων και η σωστή διατροφή του εφήβου	76
4.2.18 Η σχέση των σχολικών απουσιών του εφήβου και οι ημερησίως ώρες ενασχόλησης με το ίντερνετ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης	76
4.2.19 Η σχέση μεταξύ του αριθμού των παιδιών στην οικογένεια και τις καλές σχέσεις του εφήβου με τους γονείς	77
 Κεφάλαιο 5 ^ο - Συμπεράσματα-Προτάσεις.....	78
 Βιβλιογραφία	85
 Παράρτημα	94
Ερωτηματολόγιο έρευνας	94
Πίνακες αποτελεσμάτων με τις συσχετίσεις μεταβλητών	99

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Παρατηρούμενες συχνότητες	56
Πίνακας 2: Αναμενόμενες συχνότητες.....	58
Πίνακας 3: Αποτελέσματα φύλου και επιλογής τύπου σχολείου	49
Πίνακας 4: Παρατηρούμενες συχνότητες	49
Πίνακας 5: Αναμενόμενες συχνότητες.....	51
Πίνακας 6: Κατανομή συχνοτήτων και σχετικών συχνοτήτων % των εφήβων ως προς τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά.....	56
Πίνακας 7: Κατανομή συχνοτήτων και σχετικών συχνοτήτων % των γονέων ως προς τα δημογραφικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά των γονέων	58
Πίνακας 8: Κατανομή συχνοτήτων και σχετικών συχνοτήτων % των εφήβων ως προς τον τύπο σχολείου που θα επιλέξουν να πάνε ή πηγαίνουν καθώς και την κατεύθυνση σπουδών που θα ακολουθήσουν ή ακολουθούν.....	62
Πίνακας 9: Κατανομή συχνοτήτων και σχετικών συχνοτήτων % των εφήβων ως προς τις απόψεις τους για την εκπαίδευση και τις σπουδές τους.....	65
Πίνακας 10: Κατανομή συχνοτήτων και σχετικών συχνοτήτων % των εφήβων ως προς τη συμπεριφορά των εφήβων σχετικά με την υγεία, άσκηση, διατροφή και διάφορες συνήθειες τους.....	66
Πίνακας 11: Κατανομή συχνοτήτων και σχετικών συχνοτήτων % των εφήβων ως προς τις ώρες ενασχόλησης με σχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες	67
Πίνακας 12: Κατανομή συχνοτήτων και σχετικών συχνοτήτων % των εφήβων ως προς τις κοινωνικές τους σχέσεις.....	68
Πίνακας 13: Κατανομή συχνοτήτων και σχετικών συχνοτήτων % των εφήβων ως προς τις οικογενειακές τους σχέσεις	69

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1: Η εντολή crosstabs.....	52
Εικόνα 2: Η εντολή crosstabs – επιλογή statistics.....	53
Εικόνα 3: Η εντολή crosstabs – επιλογή cells	53
Εικόνα 4: Πίνακας διπλής εισόδου (ή πίνακας σύμπτωσης)	54
Εικόνα 5: Αποτελέσματα του τεστ χ^2	55

Κατάλογος Γραφημάτων

Γράφημα 1: Το φύλο των εφήβων.....	56
Γράφημα 2: Η ηλικία των εφήβων	57
Γράφημα 3: Η εθνικότητα των εφήβων	57
Γράφημα 4: Η οικογενειακή κατάσταση των γονέων	59
Γράφημα 5: Μορφωτικό επίπεδο του πατέρα	59
Γράφημα 6: Μορφωτικό επίπεδο της μητέρας	60
Γράφημα 7: Μηναίο οικογενειακό εισόδημα	60
Γράφημα 8: Αριθμός παιδιών στην οικογένεια	61
Γράφημα 9: Τύπος Λυκείου για σπουδές των εφήβων	62
Γράφημα 10: Κατεύθυνση σπουδών που θα ακολουθήσουν ή ακολούθησαν οι μαθητές ΓΕΛ	63
Γράφημα 11: Κατεύθυνση σπουδών που θα ακολουθήσουν ή ακολούθησαν οι μαθητές ΕΠΑΛ	63
Γράφημα 12: Η σχέση του φύλου των μαθητών ως προς την επιλογή τύπου σπουδών.....	69
Γράφημα 13: Η σχέση του φύλου των μαθητών ως προς την επιλογή κατεύθυνσης σπουδών του ΓΕΛ.....	70
Γράφημα 14: Η σχέση του μορφωτικού επιπέδου του πατέρα ως προς την επιλογή του εφήβου για τον τύπου σχολείου (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ).....	71
Γράφημα 15: Η σχέση της εθνικότητας του εφήβου και θύματος bullying	73
Γράφημα 16: Η σχέση του φύλου του εφήβου και του αθλητισμού	75
Γράφημα 17: Η σχέση του μορφωτικό επίπεδο του πατέρα και η σωστή διατροφή του εφήβου.....	76

Περίληψη

Η παρούσα έρευνα στοχεύει στη συλλογή πληροφοριών στον τρόπο ζωής, τις συνήθειες και τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία – σωματική και ψυχοκοινωνική – των εφήβων στα Χανιά και στο να διερευνηθούν ποιοι κοινωνικοί - δημογραφικοί παράγοντες όπως φύλο, ηλικία, εθνικότητα, το επίπεδο εκπαίδευσης των γονέων, η οικογενειακή κατάσταση των γονέων, κ.α. επιδρούν στην διαμόρφωση των συμπεριφορών αυτών.

Το δείγμα της έρευνας αποτελούνταν από 120 εφήβους των Χανίων Κρήτης, εκ των οποίων το 54,2% ήταν αγόρια και το 45,8% ήταν κορίτσια, ηλικίας μεταξύ 12-20 ετών με το 62,4% των εφήβων να ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 18-20 ετών και το 91,2% να έχουν Ελληνική καταγωγή. Η έρευνα διεξήχθη το Σεπτέμβριο του 2019.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι: **Σχετικά με τις σπουδές και την εκπαίδευση**, οι έφηβοι απάντησαν ότι προτιμούν σε μεγαλύτερο ποσοστό για τις σπουδές το ΓΕΛ (65%) και σε μικρότερο ποσοστό το ΕΠΑΛ (35%). Ως προς την κατεύθυνση σπουδών του ΓΕΛ διαπιστώθηκε τα αγόρια να επιλέγουν σε μεγαλύτερο ποσοστό την Τεχνολογική κατεύθυνση (επαγγέλματα τεχνοκρατικά, οικονομικά, στρατό-αστυνομία-ναυτικό, πληροφορικής, μηχανολογία, ηλεκτρολογία) από ότι τα κορίτσια που επιλέγουν σε μεγαλύτερο ποσοστό τη Θεωρητική κατεύθυνση (διδασκαλικά επαγγέλματα: δασκάλες, καθηγήτριες, νηπιαγωγοί). Ως προς τον τομέα σπουδών ΕΠΑΛ, διαπιστώθηκε ότι τα κορίτσια κατευθύνονται περισσότερο προς επαγγέλματα Φροντίδας και υπηρεσιών-Υγείας (δηλ. νοσηλεύτριες) ή Διοίκησης και Οικονομίας (υπάλληλοι γραφείου, γραμματείς κ.α.), τα δε αγόρια επιλέγουν σε μεγαλύτερο ποσοστό τους τομείς Μηχανολογίας, Ηλεκτρολογίας, Ναυτικών Επαγγελμάτων, Πληροφορικής, Εφαρμοσμένων Τεχνών. Διαπιστώθηκε ότι το υψηλό μορφωτικό επίπεδο του πατέρα επηρεάζει τον τύπο σπουδών του εφήβου. Οι έφηβοι είναι ευχαριστημένοι από το σχολείο (85%), παρ' όλα αυτά θεωρούν μέτριο (27,5%) και καλό (25,8%) το εκπαιδευτικό σύστημα και πιστεύουν ότι το φροντιστήριο είναι απαραίτητο συμπλήρωμα του σχολείου (78,3%) και για αυτό πηγαίνουν φροντιστήριο (83,3%). Πιστεύουν ότι οι καθηγητές τους δεν ασκούν πίεση και οι εκπαιδευτικοί με περιορισμένη κατάρτιση

συντελούν πολύ στη χαμηλή ποιότητα εκπαίδευσης (48,3%). **Σχετικά με την υγεία**, οι έφηβοι δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας (95%), πιστεύουν ότι τρέφονται σωστά (75%), δεν καπνίζουν (78,3%) ασχολούνται με τον αθλητισμό πάρα πολύ (31,7%) και αρκετά (26,7%), πηγαίνουν στο σχολείο με το λεωφορείο (30,8%) ή/και με τα πόδια (30%). Διαπιστώθηκε ότι οι έφηβοι μεγαλύτερης ηλικίας 18-20 είναι αυτοί που ασχολούνται με τον αθλητισμό σε μεγαλύτερο ποσοστό από τις άλλες ηλικιακές ομάδες και ότι το υψηλό μορφωτικό επίπεδο του πατέρα επηρεάζει την σωστή διατροφή του εφήβου. **Σχετικά με τις ώρες ενασχόλησης με σχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες**, αφιερώνουν μία με δυο ώρες (64,1%) την ημέρα για το διάβασμα των μαθημάτων του σχολείου, δυο με τρεις ώρες (55%) την ημέρα για εξωσχολικές δραστηριότητες, τρεις ώρες (32,5%) ή δύο ώρες (27,5%) την ημέρα σε ίντερνετ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και πάνω από τρεις ώρες την ημέρα στο να ακούν μουσική (50,8%). **Σχετικά με τις κοινωνικές σχέσεις**, έχουν 5-10 φίλους (44,2%) και αφιερώνουν μία ώρα με τους φίλους τους εκτός σχολείου (57,5%). Δεν έχουν πέσει θύμα μπουλινγκ (65%) ενώ διαπιστώθηκε ότι όλα τα παιδιά Αλβανικής καταγωγής έχουν πέσει θύμα κάποιας μορφής bullying. Οι έφηβοι πιστεύουν πώς δεν τους βλέπουν οι άλλοι υποτιμητικά (38%). **Σχετικά με τις οικογενειακές σχέσεις**, έχουν καλή σχέση με τους γονείς τους (89,2%) και πιστεύουν ότι το οικογενειακό τους περιβάλλον δεν τους ασκεί πίεση (80%).

Abstract

The purpose of this study was to collect information on the lifestyle, habits and behaviors related to the health - physical and psychosocial - of adolescents in Chania and to investigate which socio-demographic factors, gender, age, nationality, level of education of parents, the marital status of the parents, etc. influence the formation of these behaviors.

The sample consisted of 120 adolescents from Chania, Crete, of whom 54.2% were boys and 45.8% were girls, aged 12-20 years, with 62.4% of adolescents belonging to the solar group 18 -20 years and 91.2% of Greek origin. The survey was conducted in September 2019.

The results of the survey showed that: *Regarding studies and education*, adolescents responded GEL (65%) and EPAL (35%). In terms of GEL studies it was found that boys were more likely to choose Technology (professions technocratic, economical, army-police-navy, computer science, engineering, electronics) than girls to choose more Theoretical direction (teaching professions: teachers, teachers, kindergartens) than boys. Concerning the EPAL field of study, it was found that girls were more likely to go to careers and health services (i.e. nurses) or administration and finance (office workers, secretaries, etc.) and boys to choose more Electricity, Nautical Professions, Computer Science, and Applied. It was found that the high educational level of the father influences the type of adolescent study. The adolescents were happy with the school (85%), however they consider the educational system moderate (27.5%) and good (25.8%) and believe that the tutorial is a necessary complement to the school (78.3%) and that's why they go tutoring (83.3%). They believe that their teachers are not under pressure and that teachers with limited training contribute significantly to poor quality of education (48.3%). *Regarding health*, adolescents do not have health problems (95%), believe that they are well fed (75%), do not smoke (78.3%) engage in sports too much (31.7%) and quite a lot (26, 7%) go to school by bus (30.8%) and on foot (30%). It was found that older adolescents 18-20 are more likely to be involved in sports than other age groups and that high father level of education influences adolescent nutrition. Concerning the hours of school and

extracurricular activities, adolescents devoted one hour to two hours (64.1%) per day for reading school lessons, two to three hours (55%) per day for extracurricular activities, three hours (32.5%) or two hours (27.5%) per day on the Internet and social media and over three hours per day to listen to music (50.8%). In terms of social relationships, adolescents have 5-10 friends (44.2%) and spend one hour with their friends outside school (57.5%). They have not been bullied (65%) while all children of Albanian origin were found to be victims of some form of bullying . Adolescents believe that others do not see them as derogatory (38%) or infrequent (38%) Regarding family relationships, adolescents have a good relationship with their parents (89.2%) and believe that their family environment does not put pressure on them (80%).

Εισαγωγή

Η εφηβεία αποτελεί μια κρίσιμη περίοδο στην ανάπτυξη του ατόμου. Αποτελεί μια μεταβατική φάση από την παιδική ηλικία στην ενήλικη ζωή. Η μετάβαση από την παιδικότητα στην ωρίμανση πραγματοποιείται κάτω από την επίδραση αφενός εσωτερικών πιέσεων, όπως είναι οι σωματικές αλλαγές και οι συναισθηματικές μεταβολές, και αφετέρου εξωτερικών, όπως είναι οι γονείς, το σχολείο και η κοινωνία. Οι παραπάνω πιέσεις είναι αυτές που θα διασφαλίσουν μια ομαλή μετάβαση στην ενηλικίωση ή θα την οδηγήσουν σε αποτυχία, με συνέπειες στη μετέπειτα ψυχοκοινωνική ανάπτυξη του ατόμου. (Coleman, 2011)

Την περίοδο της εφηβείας οι νέοι διεκδικούν την ανεξαρτησία τους, ανακαλύπτουν την ταυτότητά τους, ορίζουν τη θέση τους στην κοινωνία, έρχονται αντιμέτωποι με τη σεξουαλικότητά τους, αρχίζουν να βάζουν στόχους και να παίρνουν σημαντικές αποφάσεις, όπως ο επαγγελματικός προσανατολισμός τους.

Κατά τη διάρκειά αυτής της περιόδου σημειώνονται ραγδαίες μεταβολές στο σώμα, στο νοητικό, στο συναισθηματικό και κοινωνικό τομέα της ζωής του νεαρού μαθητή. Είναι η περίοδος που το άτομο απομακρύνεται σιγά-σιγά από το στενό οικογενειακό κύκλο, έχει σεξουαλικές αναζητήσεις και αρχίζει να εντάσσεται κοινωνικά, κυρίως μέσα από τις ομάδες των συνομηλίκων του.

Οι έφηβοι προσπαθούν για πρώτη φορά στη ζωή τους να διαμορφώσουν την προσωπική τους ταυτότητα. Σε αυτή τη φάση επαναδιαπραγματεύονται πολλά θέματα και δυσκολίες που υπήρχαν από την παιδική ηλικία όπως οι σχέσεις με τους γονείς τους, οι απόψεις τους για το εκπαιδευτικό σύστημα καθώς και θέματα αυτονομίας και αυτοεκτίμησης.

Κεφάλαιο 1^ο Η Εφηβεία

1.1 Τι είναι η εφηβεία

Η εφηβεία είναι μία από τις κρίσιμες μεταβάσεις στην ανθρώπινη ανάπτυξη κατά την οποία το άτομο υφίστανται τεράστιες βιοσωματικές, νοητικές, κοινωνικές και ψυχολογικές εξελίξεις εξαιτίας της μεταβατικής φάσης από την παιδική ηλικία στην ενήλικη ζωή (Steinberg, 2005).

1.2 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εφηβείας

Ενώ η παιδική ηλικία χαρακτηρίζεται σε γενικές γραμμές από ηρεμία, η εφηβεία χαρακτηρίζεται από τα εξής: «1) Ραγδαίες σωματικές και ψυχοσυναισθηματικές μεταβολές, 2) Συχνές συναισθηματικές εκρήξεις, 3) Ανησυχία, άγχος, αγωνία, 4) Μεταπτώσεις στη διάθεση και τη συμπεριφορά, 5) Τάση για απομόνωση, 6) Διάθεση αποδέσμευσης και ανεξαρτητοποίησης, 7) Επικέντρωση στις σχέσεις με τους συνομηλίκους, 8) Υιοθέτηση ιδιαίτερων συμπεριφορών, τρόπου ομιλίας και εμφάνισης, 9) Ανάγκη ανακάλυψης εαυτού και κατανόησης του κόσμου, 10) Αμφισβήτηση κάθε μορφής εξουσίας, 11) Δοκιμή ρόλων που πρόκειται να ασκηθούν μέσα στην κοινωνία και 12) Διάθεση λήψης αποφάσεων για σπουδές και επάγγελμα.» (Δεμερτζής, 2011:14-15)

1.3 Τα στάδια της εφηβείας

Οι γραμμές μεταξύ της παιδικής ηλικίας, της εφηβείας και της ενηλικίωσης μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με τον πολιτισμό και την περιοχή.

Το CDC (Centers for Disease Control and Prevention) χρησιμοποιεί τους όρους "έφηβοι και νέοι ενήλικες" για τα άτομα ηλικίας 10 έως 24 ετών, που συνήθως διαχωρίζονται σε 3 ηλικιακές ομάδες: 1) ηλικίες 10-14, 2) 15-19 και 3) 20-24.

Σύμφωνα με τον Κουρκούτα (2001) η εφηβεία διακρίνεται σε 3 ηλικιακές ομάδες: 1) προεφηβεία (11^ο-13^ο έτος της ηλικίας), 2) κυρίως εφηβεία (13^ο-18^ο έτος της ηλικίας) και 3) όψιμη εφηβεία (18^ο-20^ο έτος της ηλικίας).

Σύμφωνα με το Δεμερτζή (2011:16-17) η εφηβεία διακρίνεται σε τρία στάδια, που το καθένα έχει κάποια κοινά χαρακτηριστικά:

«1) Το αρχικό στάδιο, 11-14 ετών. Η περίοδος αυτή ξεκινά με την ωρίμανση των γεννητικών οργάνων και τις ραγδαίες σωματικές μεταβολές, πρώτα στα κορίτσια και στη συνέχεια στα αγόρια. Ο έφηβος ασχολείται με το σώμα του, η δυσκολία του όμως να αποδεχθεί τις αλλαγές αυτές που συμβαίνουν στην εξωτερική του εικόνα επιφέρει εσωτερική ρευστότητα, ανησυχία, ανυπομονησία και εκρήξεις θυμού, με αποτέλεσμα να ξεσπά και να συγκρούεται με το οικογενειακό του περιβάλλον.

2) Το μεσαίο στάδιο, 14-17 ετών. Στο στάδιο αυτό είναι εντονότερη η αναζήτηση ταυτότητας και η απάντηση στο ερώτημα «ποιος είμαι». Επακόλουθο αυτής της διεργασίας είναι η τάση για ανεξαρτητοποίηση και αυτονομία σε σχέση με την οικογένειά του. Η ανάγκη, όμως, να ανήκει κάπου τον οδηγεί σε προσκόλληση-ένταξη σε παρέες συνομηλίκων. Για πρώτη φορά αναζητεί και πολλές φορές παίρνει τις πρώτες του εκπαιδευτικές αποφάσεις που έχουν να κάνουν με το επαγγελματικό του μέλλον.

3) Το τελικό στάδιο, 17-20 ετών. Ο έφηβος τώρα έχει εσωτερικεύσει τις απότομες σωματικές αλλαγές, οι συγκρούσεις με τους γονείς του είναι ηπιότερες, έχει δώσει κάποιες απαντήσεις στο ερώτημα «*Ποιος πραγματικά είμαι*» και επικεντρώνεται στην προετοιμασία του για το ρόλο που έχει να παίξει ως ενήλικας. Όσον αφορά τώρα τις επαγγελματικές του επιλογές, αυτές γίνονται πιο ξεκάθαρες, με αποτέλεσμα να θέτει στόχους και να προχωρά στην απόκτηση εκείνων των γνώσεων και δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για την επίτευξη του επαγγελματικού στόχου που έχει επιλέξει.»

1.4 Οι περιβαλλοντικές επιδράσεις που δυσκολεύουν τους εφήβους

Το περιβάλλον παίζει σημαντικό ρόλο στην υγεία (σωματική, πνευματική και ψυχοκοινωνική) των εφήβων και οι περιβαλλοντικές επιδράσεις κάνουν ευαίσθητους τους εφήβους καθώς δεν έχουν ακόμη αναπτύξει όλες τις γνωστικές

λειτουργίες που χρειάζονται για την αξιολόγηση πληροφοριών και μοντέλων ζωής. Για παράδειγμα: «η κρίση της οικογένειας και το φαινόμενο του διαζυγίου, η έντονη πίεση από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, η προβολή συγκεκριμένων προτύπων, η μετανάστευση, οι πολυπολιτισμικές κοινωνίες, το φάσμα της ανεργίας και η υπεραπασχόληση των γονέων με αποτέλεσμα την απουσία τους από το σπίτι, το χάσμα γενεών (οι νέοι υιοθετούν εύκολα τις νέες τεχνολογίες, ενώ οι γονείς δυσκολεύονται να προσαρμοστούν) δημιουργούν σίγουρα συνθήκες που περιπλέκουν την πολύπλοκη πραγματικότητα της εφηβείας. Η κοινωνική συνεκτικότητα, δηλ. μικρές οικογένειες σε μεγάλες και απρόσωπες κοινωνίες έχει σαν αποτέλεσμα την έλλειψη επικοινωνίας και ενδιαφέροντος. Η έλλειψη φυσικών χώρων, χώρων άσκησης και ψυχαγωγίας στις μεγάλες πόλεις και έλλειψη ενδιαφερόντων, τρόπων ψυχαγωγίας και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τα παιδιά στην επαρχία οδηγούν συχνά σε αδιέξοδο και υπερβολές στις επιλογές.» (Τσίτσικα & Χρούσος, 2011: 24 στο Τσίτσικα, 2011)

1.5 Συμπεριφορές του εφήβου υπό πίεση

Όταν το άτομο βρίσκεται σε μεγάλη πίεση, καταφεύγει σε διάφορες συμπεριφορές, που είναι γνωστές ως “μηχανισμοί άμυνας”. Τέτοιοι είναι: «η απομόνωση ή ονειροπόληση (Ο έφηβος κλειδαμπαρώνεται στο δωμάτιό του. Αφήστε τον!), η άρνηση (Ο έφηβος αρρωσταίνει για να αποφύγει το δύσκολο διαγώνισμα ή αναβάλλει τις υποχρεώσεις του), η απόσυρση (αδιαφορία και παραίτηση για τα πάντα), η προβολή (Αποδίδει στους άλλους τον θυμό ή την αντιπάθεια που αισθάνεται ο ίδιος γι’ αυτούς, π.χ. Ο Τάδε καθηγητής δεν με χωνεύει), η μετάθεση (τα βάζει με τους γονείς του επειδή δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί σε μια δύσκολη κατάσταση στο σχολείο), η εκλογίκευση (κατασκευάζει θεωρίες σύμφωνα με τη δική του λογική για να αντιμετωπίσει τις καταστάσεις), η μετουσίωση (γραφή ποιημάτων ποιήματα ή ημερολογίου, ζωγραφική) κ.ά.» (Τριανταφύλλου, 2009:13)

1.6 Η εφηβεία και οι συμπεριφορές υψηλού κινδύνου για τον τρόπο ζωής τους

Η οικογένεια βρίσκεται συχνά σε αμηχανία και δεν μπορεί να χειριστεί τις μεταβολές που συμβαίνουν στους έφηβους. Οι γονείς εστιάζουν συνήθως στη σχολική επιτυχία, τον επαγγελματικό προσανατολισμό και τις αθλητικές και άλλες δραστηριότητες, θεωρώντας την υγεία δεδομένη. Ενώ η εφηβεία και η νεανική ηλικία θεωρείται συχνά ως περίοδος σχετικής καλής υγείας, τα αποτελέσματα μελετών δείχνουν ότι τα άτομα ηλικίας 10-24 ετών παραμένουν σε σημαντικό κίνδυνο νοσηρότητας και θνησιμότητας (Blum, 2009).

Μελέτες έχουν δείξει ότι οι έφηβοι τείνουν να εμπλέκονται σε ένα ευρύ φάσμα συμπεριφορών κινδύνου για τον τρόπο ζωής, όπως: το κάπνισμα, η κατανάλωση αλκοόλ, η χρήση παράνομων ουσιών, η έλλειψη σωματικής δραστηριότητας, η καθιστική συμπεριφορά, η υψηλή χρήση των μέσων ενημέρωσης, η κατάχρηση του διαδικτύου, η χαμηλή πρόσληψη φρούτων/λαχανικών, οι διατροφικές διαταραχές (ανορεξία, παχυσαρκία), η στέρηση του ύπνου, η σεξουαλική δραστηριότητα χωρίς προστασία (σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες), το άγχος, η κατάθλιψη, η απόπειρα αυτοκτονίας, η λανθασμένη εικόνα του σώματος και αντίληψη του σωματικού βάρους, η αντικοινωνική και βίαιη συμπεριφορά, η χαμηλή σχολική επίδοση, η μειωμένη προσωπική ασφάλεια (τροχαία ατυχήματα). (Tehetal., 2019; Mewton et al. , 2019; Γαλλή-Τσινοπούλου, 2011:23)

1.7 Η σωματική δραστηριότητα, ο αθλητισμός, η διατροφή και οι έφηβοι

Η σωματική δραστηριότητα, ο αθλητισμός, η σωστή διατροφή αποτελούν προϋποθέσεις για μια καλή υγεία (σωματική, πνευματική και ψυχοκοινωνική) όχι μόνον στη διάρκεια της εφηβείας αλλά και στη μετέπειτα ενήλικη ζωή.

Συγκεκριμένα, η σωματική δραστηριότητα μειώνει τον κίνδυνο για καρδιακές παθήσεις, σακχαρώδη διαβήτη, οστεοπόρωση, υψηλή αρτηριακή πίεση, παχυσαρκία και μεταβολικό σύνδρομο. Βελτιώνει διάφορες άλλες πτυχές της

υγείας και της φυσικής κατάστασης, συμπεριλαμβανομένης της αερόβιας ικανότητας, της αντοχής των μυών και των οστών, της ευελιξίας, της ευαισθησίας στην ινσουλίνη κ.α. Η σωματική δραστηριότητα μπορεί να βελτιώσει την ψυχική υγεία μειώνοντας και αποτρέποντας καταστάσεις όπως το άγχος και την κατάθλιψη, καθώς και τη βελτίωση της διάθεσης και την αύξηση των σχολικών επιδόσεων. (Kohl& Cook , 2013)

Οι τεχνολογικές εξελίξεις της σύγχρονης κοινωνίας συνέβαλαν σε έναν καθιστό τρόπο ζωής των παιδιών και στην ελάχιστη ως καθόλου σωματική δραστηριότητα. Αυτή η έλλειψη συμμετοχής στη σωματική άσκηση συνέβαλε στη μεγαλύτερη επικράτηση της παιδιατρικής παχυσαρκίας, στη μείωση της φυσικής κατάστασης (π.χ. ευελιξία, μυϊκή δύναμη, καρδιοαναπνευστική ικανότητα) και σε μεγαλύτερο κίνδυνο για ασθένεια. (Kohl& Cook , 2013) Έχει διαπιστωθεί ότι η παχυσαρκία στον παιδικό-εφηβικό πληθυσμό εξακολουθεί και στην ενήλικη ζωή (Καραγκύρη και συν., 2017; Guo, et al.,2000).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας (2018) του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας (ΕΠΙΨΥ) με τίτλο «Πανελλήνια έρευνα για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των εφήβων-μαθητών» έδειξαν ότι: «Σημαντική μερίδα εφήβων στη χώρα μας υιοθετεί έναν τρόπο ζωής που δεν περιλαμβάνει φυσική δραστηριότητα. Μόνο το 41,7% των εφήβων ανέφεραν ότι έκαναν τουλάχιστον 5 ημέρες την εβδομάδα «συχνή» φυσική δραστηριότητα δηλ. οποιαδήποτε δραστηριότητα διάρκειας τουλάχιστον 60 λεπτών, που αυξάνει τους σφυγμούς της καρδιάς και προκαλεί λαχάνιασμα (π.χ. έντονο περπάτημα για το σχολείο, γυμναστική στο σχολείο, παιχνίδι με φίλους, διάφορα αθλήματα). Περιορισμένη φυσική δραστηριότητα αναφέρουν σε υψηλότερο ποσοστό τα κορίτσια, σε σύγκριση με τα αγόρια καθώς και οι μεγαλύτεροι σε ηλικία μαθητές, σε σύγκριση με τους νεότερους. Διαπιστώθηκε, ότι η οικονομική κατάσταση της οικογένειας φαίνεται να συνδέεται με τη συχνότητα της φυσικής δραστηριότητας των εφήβων, δηλ. οι έφηβοι των οποίων η οικογένεια ανήκει σε χαμηλότερο οικονομικό στρώμα έχουν χαμηλότερη φυσική δραστηριότητα σε σύγκριση με τους μαθητές που προέρχονται από εύπορες οικογένειες.»

Η συμμετοχή των εφήβων στον αθλητισμό παράγει πολλαπλά οφέλη για τους νέους. Ανεξάρτητα από το φύλο, τη φυλή ή άλλους παράγοντες διαφοροποίησης, η αθλητική συμμετοχή είναι ευεργετική τόσο για τη σωματική όσο και για την κοινωνική / ψυχολογική ανάπτυξη όλων των νέων. Τα αθλητικά προγράμματα προάγουν την υπεύθυνη κοινωνική ζωή και την ευρύτερη ακαδημαϊκή επιτυχία, την εμπιστοσύνη στις σωματικές ικανότητες, την εκτίμηση της προσωπικής υγείας και φυσικής κατάστασης και τους ισχυρούς κοινωνικούς δεσμούς με τα άτομα και τους θεσμούς.

Μελέτες δείχνουν ότι οι έφηβοι που είναι σωματικά δραστήριοι είναι ελαφρύτεροι και έχουν λιγότερο υποδόριο λίπος σε σύγκριση με εκείνα τα άτομα που θεωρούνται καθιστικά (Poinsett, 1996). Επιπλέον, ο αθλητισμός και η άσκηση βοηθούν τους εφήβους να αναπτύξουν και να κυριαρχήσουν τις κινητικές δεξιότητες, καθώς και να βελτιώσουν και να βελτιώσουν την όραση (Nelson, 1991).

Επιπλέον, εκτός από τη φυσική εξέλιξη, ο αθλητισμός έχει καίρια σημασία και για την ανάπτυξη της κοινωνικής και ψυχολογικής ικανότητας. Η ανάπτυξη των κοινωνικών ρόλων και των κατάλληλων κοινωνικών συμπεριφορών συμβαίνει κατά την εφηβεία, με τον αθλητισμό να λειτουργεί ως ισχυρός ρυθμιστής της αναπτυξιακής διαδικασίας. Οι περισσότεροι έφηβοι συμμετέχουν σε ομαδικό αθλητισμό, όπου οι νέοι συναγωνίζονται με άλλους για να επιτύχουν ή να αποκτήσουν έναν συγκεκριμένο στόχο. Η συνεργασία και η μάθηση του τρόπου συνεργασίας και αλληλεπίδρασης με άλλους βοηθά έναν έφηβο να αναπτυχθεί κοινωνικά. Επιπλέον, η κοινωνική αποδοχή από τους συμμαθητές και τους συμπαίκτες του αυξάνει την αυτοεκτίμηση και επιτρέπει σε κάποιον να είναι πιο ψυχολογικά ικανός. Ωστόσο, ορισμένα αθλήματα έχουν υψηλότερες απαιτήσεις και μπορεί ακόμη και να απαιτούν έναν συγκεκριμένο τύπο σώματος. Εάν ο έφηβος δεν ανταποκριθεί στις απαιτήσεις αυτές, θα ανησυχεί υπερβολικά για την εικόνα του σώματός του ή για το επίπεδο της ικανότητάς του με αποτέλεσμα να μειωθεί η αυτοεκτίμησή του και ίσως οδηγηθεί ακόμη και στην κατάθλιψη. Έτσι, είναι επιτακτική ανάγκη ένας έφηβος να βρει το "σωστό" άθλημα για να αποκομίσει τα οφέλη του. Εάν ένας νεαρός επιλέξει το κατάλληλο άθλημα τότε η

διαδικασία κοινωνικής / ψυχολογικής ανάπτυξης γίνεται πολύ πιο εύκολη. (Chan, 1999)

Σχετικά με το σωματικό βάρος, οι έφηβοι στην Ελλάδα κατηγοριοποιούνται ως υπέρβαροι/παχύσαρκοι στη βάση του Δείκτη Μάζας Σώματος. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO,2018) σε σχετική του έκθεση με την εφηβική παχυσαρκία στην Ευρώπη, ονόμασε την Ελλάδα πρωταθλήτη στην εφηβική παχυσαρκία. Σύμφωνα με την έκθεση, το 6,5% των Ελλήνων εφήβων είναι υπέρβαροι, γεγονός που σημαίνει ότι ένας στους τρεις νέους πληθυσμούς θεωρούνται παχύσαρκοι, ενώ ο μέσος όρος για την Ευρώπη είναι μόνο 4% ανά χώρα. Είναι αρκετά λυπηρό αυτό το αποτέλεσμα, όταν η χώρα μας είναι ευρέως γνωστή για τη Μεσογειακή της διατροφή.

Σχετικά με τις διατροφικές ανάγκες κατά την εφηβεία, αυξάνονται λόγω του αυξημένου ρυθμού ανάπτυξης και των αλλαγών στη σύνθεση του σώματος που σχετίζονται με την εφηβεία (Spear,2002; Jenkins & Horner, 2005; Das et al. 2017). Η δραματική αύξηση των αναγκών σε ενέργεια και θρεπτικά συστατικά συμπίπτει με άλλους παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν τις επιλογές των εφήβων, την πρόσληψη θρεπτικών συστατικών και συνεπώς τη θρεπτική τους κατάσταση. Αυτοί οι παράγοντες, μεταξύ των οποίων η αναζήτηση για την ανεξαρτησία και την αποδοχή από τους συνομηλίκους, η αυξημένη κινητικότητα, ο μεγαλύτερος χρόνος παραμονής στο σχολείο ή σε εργασιακές δραστηριότητες, και η ενασχόληση με την αυτοεικόνα, συμβάλλουν στις ασταθείς και ανθυγιεινές συμπεριφορές διατροφής κατά τη διάρκεια της εφηβείας (Spear,2002; Siega-Riz, Carson & Popkin,1998)

Επιπλέον, οι έφηβοι μπορεί να έχουν διαμορφώσει πεποιθήσεις σχετικά με τη συσχέτιση των διατροφικών συμπεριφορών τους με το πολιτισμικό υπόβαθρο που συμπίπτει με τις αντιλήψεις των γονιών τους για υγιεινές και ανθυγιεινές πρακτικές διατροφής (Fuster et al., 2019). Η υγιεινή διατροφή μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην πρόληψη αρκετών χρόνιων παθήσεων, συμπεριλαμβανομένης της παχυσαρκίας, της στεφανιαίας νόσου, ορισμένων τύπων καρκίνου, του εγκεφαλικού επεισοδίου και του διαβήτη τύπου 2 (Shepherd & Dennison, 1996; Thompson et al., 2017; Dauchet, Amouyel & Dallongeville, 2009; Cohen , et al., 2017).

Πολλοί έφηβοι λαμβάνουν υψηλότερο ποσοστό ενέργειας, λίπος ή/και προστιθέμενη ζάχαρη και έχουν χαμηλότερη πρόσληψη βιταμίνης Α, φολικού οξέος, ίνας, σιδήρου, ασβεστίου, βιταμίνης D και ψευδαργύρου από ότι συνιστάται. Η χαμηλή πρόσληψη σιδήρου και ασβεστίου κατά την εφηβεία προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία. Η ανεπάρκεια βιταμίνης D και η έλλειψη σιδήρου μπορεί να επηρεάσει τη γνωστική λειτουργία και τη φυσική απόδοση και η ανεπαρκής πρόσληψη ασβεστίου μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο κατάγματος κατά την εφηβεία και τον κίνδυνο εμφάνισης οστεοπόρωσης αργότερα. (Debbby-Luce & Motil, 2015).

Κατά την εφηβεία, οι νέοι βρίσκονται σε μια μεταβατική περίοδο, όταν σταδιακά αναλαμβάνουν την ευθύνη για τις διατροφικές τους συνήθειες. Η γνώση της σωστής διατροφής είναι ένας βασικός παράγοντες στην υιοθέτηση ενός ισορροπημένου διαιτολογίου. Τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση των γνώσεων σχετικά με τη διατροφή δείχνουν ότι πάνω από τα δύο τρίτα των εφήβων, ιδιαίτερα των αγοριών, των εφήβων από τα αγροτικά περιβάλλοντα και των υπέρβαρων εφήβων, δεν έχουν ικανοποιητικές γνώσεις σχετικά με τις διατροφικές συστάσεις, τις πηγές θρεπτικών ουσιών, τις διατροφικές σχέσεις και τις διατροφικές συνήθειες (Milosavljević, Mandić & Banjari, 2015).

Πρόσφατες μελέτες στην Ελλάδα έδειξαν ότι οι διατροφικές συνήθειες στους εφήβους έχουν αλλάξει και έχουν παρατηρηθεί χαμηλά ποσοστά προσκόλλησης στην παραδοσιακή μεσογειακή διατροφή. (Kontogianni et al, 2008; Kourbala et al, 2009; Yannakouli et al., 2004) Σε έρευνα, οι Bargiota και συν. (2013) εξέτασαν τους παράγοντες που επηρεάζουν τις επιλογές τροφίμων ενός δείγματος των Ελλήνων εφήβων και τις διατροφικές τους συμπεριφορές και συνήθειες. Τα δεδομένα έδειξαν ότι πολλοί από τους εφήβους αισθάνονταν ότι είχαν πολύ βάρος, γεγονός που υποδηλώνει την επίγνωση του σχήματος ή της εικόνας τους. Περίπου το ένα τρίτο από αυτούς δήλωσαν ότι προσπαθούν να χάσουν βάρος ακολουθώντας μια δίαιτα χαμηλών λιπαρών, γεγονός που υποδηλώνει περαιτέρω ανησυχία για την εικόνα του σώματός τους. Προηγούμενες μελέτες έδειξαν ότι περίπου ένας στους πέντε έως έξι εφήβους παρουσιάζει κίνδυνο για διαταραχές όσον αφορά την εικόνα και την

τροφή του σώματος. (Yannakoulia et al., 2013; Bilali et al., 2010) Τα δεδομένα της έρευνας Bargiota (2013) έδειξαν αυξημένο ποσοστό εφήβων σε δίαιτα αδυνατίσματος, όμοια για αγόρια και κορίτσια, τα οποία μπορεί να σχετίζονται με τα αυξανόμενα επίπεδα παιδικής παχυσαρκίας στην Ελλάδα. Από τα ευρήματα της έρευνας διαπιστώθηκε επίσης ότι τα τρόφιμα όπως τα μπιφτέκια και τα τρόφιμα τύπου fast-food, τα γλυκά και τα αναψυκτικά καταναλώνονται σε μεγαλύτερο ποσοστό από τους έφηβους. Συνολικά, στην μελέτη τα κορίτσια είχαν περισσότερες πιθανότητες από τα αγόρια να κάνουν πιο υγιεινές διατροφικές επιλογές. Τα κορίτσια κατανάλωναν σημαντικά περισσότερα λαχανικά και φρούτα, έπαιρναν σπιτικό φαγητό στο σχολείο συχνότερα, διάβαζαν πολύ περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις ετικέτες των τροφίμων και είχαν συνολικά ένα καλύτερο αποτέλεσμα KIDMED (Δείκτης ποιότητας Μεσογειακής Διατροφής σε παιδιά και εφήβους) από ότι τα αγόρια. Τα αγόρια είναι γενικά πιο ενεργά από τα κορίτσια, ένας παράγοντας που μπορεί επίσης να επηρεάσει την ποσότητα των τροφίμων που καταναλώνονται καθώς και τις επιλογές τροφίμων. (Kontogianni et al., 2008) Αξίζει να σημειωθεί ότι ένα σημαντικό ποσοστό εφήβων στη μελέτη καταναλώνει αλκοόλ, αν και απαγορεύεται από το νόμο για άτομα ηλικίας κάτω των 18 ετών, επομένως οι γονείς πρέπει να είναι πιο προσεκτικοί και να δίνουν μεγαλύτερη προσοχή σε αυτό το σημείο.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας (2014) του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας (ΕΠΙΨΥ) τα αποτελέσματα έδειξαν ότι: «Σε χαμηλότερο ποσοστό (51,8%) οι έφηβοι στην Ελλάδα συγκριτικά με τους εφήβους στο πρόγραμμα HBSC (62,2%) αναφέρουν λήψη πρωινού και τις πέντε ημέρες του σχολείου. Επιπλέον, χαμηλότερο είναι το ποσοστό στη χώρα μας στην καθημερινή κατανάλωση φρούτων. Η χώρα μας εμφανίζει, πάντως, το 3ο χαμηλότερο ποσοστό στην καθημερινή κατανάλωση αναψυκτικών.»

1.8 Το κάπνισμα, η κατανάλωση αλκοόλ, παράνομες ουσίες και οι έφηβοι

Οι ανθυγιεινές συμπεριφορές όπως το κάπνισμα, η κατανάλωση αλκοόλ, και η χρήση παράνομων ουσιών εμφανίζεται συνήθως κατά την εφηβεία. Οι έφηβοι συνήθως ξεκινούν με τσιγάρα και αλκοόλ και οι ουσίες αυτές συχνά προηγούνται της επακόλουθης χρήσης παράνομων ουσιών. Αυτές οι συμπεριφορές σχετίζονται στενά με την αυξημένη νοσηρότητα και τη θνησιμότητα και αποτελούν σημαντικές προκλήσεις για τη δημόσια υγεία. Οι άνθρωποι που αρχίζουν το κάπνισμα και την κατανάλωση οινοπνεύματος κατά την εφηβεία έχουν αυξημένη πιθανότητα να έχουν προβλήματα χρήσης ουσιών στην ενηλικίωση. Οι περισσότεροι ενήλικες καπνιστές αρχίζουν το κάπνισμα κατά την εφηβεία (Okoli, Greaves & Fagyas, 2013). Μεταξύ των ενηλίκων και των εφήβων με κατάθλιψη αναφέρεται υψηλότερο ποσοστό καπνίσματος σε σύγκριση με τους υγιείς (Tsuang et al., 2012) και φαίνεται ότι το κάπνισμα χρησιμοποιείται συχνά για να ελαττώσει την αρνητική επίδραση (Tsuang et al., 2012). Για όσους έχουν διαταραχές διατροφής, ιδιαίτερα νευρική βουλιμία , το κάπνισμα μπορεί να είναι μια μέθοδος για τη μείωση του βάρους (Anzengruber et al., 2006).

Η κατανάλωση αλκοόλ σε εφήβους και νεαρούς ενήλικες φαίνεται να αυξάνεται παγκοσμίως (Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, 2011), αλλά μειώνεται στις ευρωπαϊκές χώρες (Hibell et al., 2012). Σε γενικές γραμμές, οι άντρες πίνουν περισσότερο οινοπνεύμα από τις γυναίκες (Kerr-Correa, et al., 2007). Η ίδια η κατανάλωση οινοπνεύματος, που ξεκίνησε ειδικά κατά την παιδική ηλικία, συνδέεται με ένα ευρύ φάσμα αρνητικών αποτελεσμάτων, όπως αυτοκτονικό ιδεασμό, βία, τραυματισμό, κατάθλιψη και σχολική απουσία (Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, 2000). Η χρήση οινοπνεύματος στους άνδρες συνδέεται στενά με τη χρήση της σωματικής βίας για να κάνει σεξ (American Cancer Society, 2018). Η έκθεση σε υψηλά επίπεδα νικοτίνης κατά τη διάρκεια της εφηβείας μπορεί να προκαλέσει βλάβη σε ευαίσθητες αναπτυξιακές φάσεις και μπορεί να έχει σωρευτική επίδραση με την πάροδο του χρόνου.

Η παράνομη χρήση ναρκωτικών περιλαμβάνει τη μη ιατρική χρήση των απαγορευμένων από το εθνικό δίκαιο φαρμάκων, όπως η κάνναβη, η κοκαΐνη και

τα οπιοειδή. Ως εκ τούτου, η χρήση είναι τόσο στιγματισμένη όσο και κρυμμένη και η εκτίμηση του επιπολασμού της χρήσης παράνομων ναρκωτικών είναι επομένως δύσκολη (Degenhardt & Hall, 2012). Η χρήση κάνναβης είναι ένα σημαντικό πρόβλημα δημόσιας υγείας, που συνδέεται με ανεπιθύμητα αποτελέσματα, όπως η εξασθενημένη εγκεφαλική λειτουργία, η βραχυπρόθεσμη μνήμη, ο μειωμένος χρόνος αντίδρασης, ο υψηλότερος κίνδυνος για νευροψυχιατρικές διαταραχές, η μεγαλύτερη ευαισθησία στην περαιτέρω παράνομη χρήση ναρκωτικών και η εξάρτηση από την κάνναβη (Schneider, 2008). Οι άντρες αναφέρουν υψηλότερη κατανάλωση κάνναβης από ό, τι οι γυναίκες, καθώς έχουν μια νεότερη ηλικία εμφάνισης και είναι πιο πιθανό να εξαρτηθούν (Κατάχρηση ουσιών και Διαχείριση υπηρεσιών ψυχικής υγείας/Substance Abuse and Mental Health Services Administration, 2008). Η αύξηση της χρήσης κάνναβης συνδέεται με αυξημένη ψυχοπαθολογία σε εφήβους και νεαρούς ενήλικες (Saban & Flisher, 2010).

Οι περισσότερες έρευνες βασίζονται στο αλκοόλ και τις επιπτώσεις του κυρίως σε σχέση με τους ενήλικες. Ωστόσο η κατανάλωση αλκοόλ χρησιμοποιείται ευρέως από τους έφηβους. Το ποσοστό χρήσης αλκοόλ αυξάνεται έντονα μεταξύ των 12 και 21 ετών και οι έφηβοι υιοθετούν συχνά ένα πρότυπο κατανάλωσης αλκοόλ. (Foltran et al., 2019) Αυτά τα πρότυπα μπορούν στη συνέχεια να οδηγήσουν σε διάφορες αρνητικές συνέπειες, συμπεριλαμβανομένων των τροχαίων ατυχημάτων, της κατάχρησης ναρκωτικών, της σεξουαλικής δραστηριότητας, της μειωμένης σχολικής επίδοσης ή ακόμα και την εγκατάλειψη του σχολείου. (DiClemente, Santelli & Crosby, 2009). Πρόσφατες μελέτες δείχνουν ότι η κατανάλωση οινοπνεύματος έχει τη δυνατότητα να προκαλέσει μακροπρόθεσμες βιολογικές αλλαγές που μπορεί να έχουν επιβλαβείς επιπτώσεις στον αναπτυσσόμενο εγκέφαλο του εφήβου, συμπεριλαμβανομένης της νευρογνωστικής βλάβης. (Foltran et al., 2019)

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας (2018) του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας (ΕΠΙΨΥ) τα αποτελέσματα έδειξαν ότι: «Η πλειοψηφία των εφήβων 11, 13 και 15 ετών στην Ελλάδα δεν καπνίζουν. Ωστόσο το 15,5% των εφήβων 11-15 ετών αναφέρουν ότι έχουν καπνίσει έστω και μία φορά στη ζωή τους με το 7,9% να έχουν καπνίσει πρόσφατα και το 3,3% να καπνίζουν καθημερινά. Μεταξύ των 15χρονων το

30,9% αναφέρουν ότι έχουν καπνίσει έστω και μία φορά στη ζωή τους, το 17,4% των 15χρονων ότι έχει καπνίσει πρόσφατα και ένας στους 12 (8,1%) ότι καπνίζει καθημερινά. Μεταξύ των 15χρονων εφήβων, το 36,7% αναφέρουν ότι έχουν κάνει χρήση ηλεκτρονικού τσιγάρου τουλάχιστον μια φορά στη ζωή τους και το 12,0% έκαναν χρήση ηλεκτρονικού τσιγάρου πρόσφατα.»

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας (2015) του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας (ΕΠΙΨΥ) τα αποτελέσματα έδειξαν ότι: «Αυξάνεται διαχρονικά το ποσοστό των εφήβων που θεωρούν ακίνδυνη τη χρήση κάνναβης. Σχεδόν το 10,6% των 16χρονων μαθητών αναφέρει χρήση κάποιας παράνομης ουσίας έστω και μία φορά σε όλη τη ζωή (κυρίως κάνναβης), τα αγόρια σε υπερδιπλάσιο ποσοστό (14,8%) συγκριτικά με τα κορίτσια (6,5%). Το 9,1% αναφέρει χρήση κάνναβης έστω και μία φορά σε όλη τη ζωή. Οι μισοί εξ αυτών (4,6%) επανέλαβαν τη χρήση της ουσίας ≥ 3 φορές, υψηλότερο ποσοστό αγοριών (6,4%) από ότι κοριτσιών (2,8%). Ποσοστό 4,1% αναφέρουν χρήση κάνναβης κατά τις 30 τελευταίες ημέρες πριν από την έρευνα, τα αγόρια σε υψηλότερα ποσοστά από τα κορίτσια.»

1.9 Το διαδίκτυο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και οι έφηβοι

Ο εθισμός στο διαδίκτυο θεωρείται αρκετά δημοφιλής στους έφηβους. Οι έφηβοι έχουν ενσωματώσει την τεχνολογία στη ζωή τους σε μικρότερη ηλικία και για αυτό είναι περισσότερο εξοικειωμένοι αλλά και ευάλωτοι στον εθισμό του διαδικτύου (Σιώμος & άλλοι, 2009).

Ο όρος «κοινωνικά μέσα» αναφέρεται στα διάφορα διαδικτυακά δίκτυα που επιτρέπουν στους χρήστες να αλληλεπιδρούν με άλλους, προφορικά και οπτικά (Carr&Hayes, 2015). Η χρήση των κοινωνικών μέσων έχει γίνει αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής για τη συντριπτική πλειοψηφία των εφήβων και των νεαρών ενηλίκων. Τα τελευταία χρόνια, η χρήση των κοινωνικών μέσων της νεολαίας έχει αυξηθεί, καθώς οι χρήστες αναφέρουν συχνή χρήση εντός και μέσω πολλαπλών πλατφορμών κοινωνικών μέσων (π.χ. Facebook, Instagram, Snapchat) (Smith & Anderson, 2018; Anderson & Jiang, 2018). Σύμφωνα με την Pew Research Center (2015) τουλάχιστον το 92% των εφήβων δραστηριοποιούνται στα

κοινωνικά μέσα ενημέρωσης. Οι Lenhart, Smith, Anderson, Duggan και Perrin (2015) προσδιόρισαν την ηλικιακή ομάδα 13-17ετών ως ιδιαίτερα υπερβολικούς χρήστες των κοινωνικών μέσων.

Η κατανόηση του αντίκτυπου των κοινωνικών μέσων ενημέρωσης στην ευημερία των εφήβων έχει καταστεί προτεραιότητα λόγω της ταυτόχρονης αύξησης των προβλημάτων ψυχικής υγείας (Kim, 2017). Οι προβληματικές συμπεριφορές που σχετίζονται με τη χρήση του διαδικτύου περιγράφονται συχνά στην ψυχιατρική ορολογία, όπως ο «εθισμός». Ωστόσο, κάποιες δραστηριότητες σε νεαρούς έφηβους μπορούν να θεωρηθούν ως μη φυσιολογικές. Για παράδειγμα, οι νέοι που συχνά δημοσιεύουν εικόνες του εαυτού τους («εγωιστές») μπορεί να εμφανιστούν ναρκισσιστές, αλλά αυτή η συμπεριφορά έχει εμφανιστεί ως κοινωνικός κανόνας στα νεότερα κοινωνικά δίκτυα (McCrae, 2018).

Τα κοινωνικά μέσα μαζικής ενημέρωσης προσφέρουν τη δυνατότητα των ανθρώπων να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους και να λάβουν κοινωνική στήριξη (Deters & Mehl, 2013; O'Keeffe & Clarke-Pearson, 2011). Σύμφωνα με την έκθεση της Αμερικανικής Ακαδημίας Παιδιατρικής, τα κοινωνικά μέσα επιτρέπουν στους εφήβους χρήστες να ενισχύσουν δεσμούς με τους υπάρχοντες φίλους και να δημιουργήσουν νέες φιλίες στο διαδίκτυο, οι οποίες μειώνουν την κοινωνική απομόνωση και τη μοναξιά και βελτιώνουν έμμεσα την ψυχική υγεία (O'Keeffe & Clarke-Pearson, 2011). Τα άτομα με χαμηλή κοινωνική υποστήριξη έχουν περισσότερες πιθανότητες να υποφέρουν από προβλήματα ψυχικής υγείας (π.χ. κατάθλιψη, άγχος και ψυχολογική δυσχέρεια) σε σύγκριση με εκείνους με υψηλή κοινωνική υποστήριξη από την οικογένεια, τους φίλους και τους γείτονες τους (Maulik, Eaton & Bradshaw, 2011). Κάνοντας ανασκόπηση σε 70 μελέτες, οι Seabrook, Kern και Rickard (2016) διαπίστωσαν μια αντίστροφη συσχέτιση μεταξύ της υποστηρικτικής διαδικτυακής αλληλεπίδρασης στα κοινωνικά μέσα και της κατάθλιψης και του άγχους.

Οι συνέπειες της χρήσης κοινωνικών μέσων στην υγεία και την ευημερία των εφήβων και των νέων ενηλίκων μπορεί να εξαρτώνται από τον συγκεκριμένο τρόπο με τον οποίο οι νέοι ασχολούνται με το μέσο.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνα (2015) του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας (ΕΠΙΨΥ) τα αποτελέσματα έδειξαν ότι: «Οι έφηβοι στην Ελλάδα χρησιμοποιούν το διαδίκτυο κατά μέσον όρο 5,8 ημέρες την εβδομάδα, όσο δηλαδή και στο σύνολο των Ευρωπαϊκών χωρών. Στην πλειονότητά τους οι 16χρονοι χρησιμοποιούν το διαδίκτυο σε καθημερινή βάση (68,7%). Τις περισσότερες ημέρες και ώρες στο διαδίκτυο οι μαθητές τις περνούν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (5,5 ημέρες την εβδομάδα και 2,4 ώρες ανά ημέρα χρήσης). Ακολουθούν σε διάρκεια: η μουσική, ταινίες ή το κατέβασμα προγραμμάτων (4,5 ημέρες για 2,0 ώρες ανά ημέρα), η μελέτη ή το απλό σερφάρισμα για αναζήτηση πληροφοριών (2,9 ημέρες για 1,1 ώρες ανά ημέρα) και τα διαδικτυακά παιχνίδια (1,4 ημέρες την εβδομάδα για 0,8 ώρες ανά ημέρα). Το 36,1% των εφήβων εμφάνισε υψηλή βαθμολογία σε ειδική κλίμακα σχετικά με την προσκόλληση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (περισσότερο τα κορίτσια), ενώ ένα εξίσου υψηλό ποσοστό (17,1%) εμφάνισε υψηλή βαθμολογία στην κλίμακα προσκόλλησης στα ηλεκτρονικά παιχνίδια (περισσότερο τα αγόρια).»

1.10 Η σεξουαλική ζωή και οι έφηβοι

Η σεξουαλικότητα των εφήβων, η οποία συνήθως λειτουργεί ως πρόωρη σεξουαλική εκδήλωση (δηλ. η πρώτη σεξουαλική επαφή πριν από την ηλικία των 15 ετών), έχει μελετηθεί κυρίως με επίκεντρο τα πιθανά ζητήματα δημόσιας υγείας. Έχει υποστηριχθεί ότι οι έφηβοι της πρώιμης και της μέσης εφηβείας γενικά δεν είναι "διανοητικά έτοιμοι" για ασφαλείς και συναινετικές σεξουαλικές αλληλεπιδράσεις. Επιπλέον, οι νεαροί έφηβοι είναι γενικά πιο παρορμητικοί και δεν κάνουν χρήση προφυλακτικών, έχουν πολλαπλούς σεξουαλικούς συντρόφους, έχουν σεξουαλικές εμπειρίες μη συναινετικές, έχουν ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες και μεταδίδουν σεξουαλικά μεταδιδόμενες λοιμώξεις. (Boislard, van de Bongardt & Blais, 2016). Τα αγόρια γενικά αναφέρουν υψηλότερα ποσοστά αυνανισμού και σεξουαλικών συντρόφων σε όλη τη ζωή και πιο συνεπή σεξουαλική δραστηριότητα από τα κορίτσια σε μελέτες για τη σεξουαλικότητα των νέων (Petersen&Hyde, 2010).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας (2018) του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας (ΕΠΙΨΥ) τα αποτελέσματα έδειξαν ότι: «Το 26,4% των 15χρόνων εφήβων είχε τουλάχιστον μία ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή, σε διπλάσιο ποσοστό τα αγόρια (34,3%) συγκριτικά με τα κορίτσια (18,6%). Μεταξύ των 15χρονων που αναφέρουν ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή το 73,6% (18,5% επί του συνόλου των 15χρονων) την είχαν στην ηλικία των 15 ετών, το 26,4 % (6,6% επί του συνόλου των 15χρονων) στην ηλικία των 14 ετών ή νωρίτερα και το 9,7% (2,4% επί του συνόλου των 15χρονων) στην ηλικία των 13 ετών ή νωρίτερα. Μεταξύ των 15χρονων που αναφέρουν ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή, το 75,6% των 15χρονων εφήβων απαντούν ότι κατά τη διάρκεια της τελευταίας σεξουαλικής επαφής που είχαν έκαναν χρήση προφυλακτικού, αγόρια (76,7%) και κορίτσια (73,7%). Ωστόσο, ποσοστό 18,3% των εφήβων απαντούν ότι δεν έκαναν χρήση προφυλακτικού. Το 20,5% των κοριτσιών και το 7,9% των αγοριών ανέφεραν ότι σχετικά με την πρώτη ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή που είχαν δεν ήθελαν πραγματικά να συμβεί είτε ότι θα προτιμούσαν να έχει συμβεί αργότερα.»

1.11 Η ψυχική υγεία των εφήβων (άγχος, κατάθλιψη, αυτοτραυματισμοί, αυτοκαταστροφικός ιδεασμός και απόπειρες αυτοκτονίας)

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO, 2017) ανέφερε ότι το 10-20% των παιδιών και των εφήβων παγκοσμίως αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας. Εκτιμάται ότι το 50% όλων των ψυχικών διαταραχών δημιουργείται από την ηλικία των 14 και 75% μέχρι την ηλικία των 18 ετών (Kessler et al., 2007; Kim-Cohen et al., 2003). Οι πιο συχνές διαταραχές σε παιδιά και εφήβους είναι γενικευμένη διαταραχή άγχους και κατάθλιψη (Mental Health Foundation, 2018; Stansfeld et al., 2016). Σύμφωνα με την Royal Society for Public Health, & Young Health Movement (2017), ο επιπολασμός του άγχους και της κατάθλιψης αυξήθηκε κατά 70% τα τελευταία 25 χρόνια στους εφήβους. Η κατάθλιψη και το άγχος έχουν αρνητικές συνέπειες για την ανάπτυξη των εφήβων, συμπεριλαμβανομένου του χαμηλότερου μορφωτικού επιπέδου, της εγκατάλειψης του σχολείου, των μειωμένων κοινωνικών σχέσεων και του αυξημένου κινδύνου κατάχρησης ουσιών, προβλήματα ψυχικής υγείας και

αυτοκτονίας (Copeland et al., 2014; Gore et al., 2011; Hetrick et al., 2016; Morgan et al., 2017).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας(2018) του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας (ΕΠΙΨΥ) τα αποτελέσματα έδειξαν ότι: «Η μέση τιμή του άγχους στους έφηβους ήταν 5,7 που σημαίνει αρκετό υψηλό άγχος και διαπιστώθηκε ότι η αυξάνεται από την ηλικία των 11 (4,8) στις ηλικίες των 13 (6,1) και 15 (6,3). Το 28,2% των εφήβων 11-15 ετών εμφανίζουν καταθλιπτικό συναίσθημα, το οποίο αυξάνεται από την ηλικία των έντεκα (15,0%), στην ηλικία των δεκατριών (31,8%) και των δεκαπέντε ετών (37,1%). Τα κορίτσια φαίνεται ότι βρίσκονται πιο επιρρεπή στην κατάθλιψη (36,1%) έναντι των αγοριών(20,2%). Το 25,6% ηλικίας 16 ετών, ανέφερε ότι έστω και μια φορά στη ζωή του έχει σκεφτεί να βλάψει ηθελημένα τον εαυτό του, τα κορίτσια σε υπερδιπλάσιο ποσοστό από τα αγόρια (36,3% και 14,6%, αντίστοιχα). Το 9,0% των εφήβων ηλικίας 16 ετών ανέφερε ότι έστω και μια φορά στη ζωή του έχει κάνει απόπειρα αυτοκτονίας, με τα κορίτσια σε υπερδιπλάσιο ποσοστό από τα αγόρια (12,4% και 5,5%, αντίστοιχα). Το 44,0% των εφήβων αναφέρουν παρουσία τουλάχιστον 2 συμπτωμάτων, τουλάχιστον 2 φορές την εβδομάδα. Αναφέρονται συχνότερα η νευρική κατάσταση (36,6%), η δυσθυμία (36,5%) και η ακεφιά (22,8%). Ηλικιακά, οι αναφορές σε πρόσφατα συμπτώματα αυξάνονται από τα 11 (33,0%), στα 13 (47,6%) και στα 15 έτη (50,6%).»

1.12 Οι έφηβοι στο σχολικό περιβάλλον

Οι έφηβοι ξοδεύουν ένα μεγάλο μέρος της ημέρας στο σχολείο ή ασχολούνται με σχολικές δραστηριότητες. Ενώ ο πρωταρχικός στόχος του σχολείου είναι η ακαδημαϊκή ανάπτυξη των σπουδαστών, οι επιπτώσεις του στους εφήβους είναι πολύ ευρύτερες, καλύπτοντας επίσης τη σωματική και πνευματική τους υγεία, την ασφάλεια και την κοινωνική ανάπτυξη. Τα βασικά προβλήματα υγείας που αντιμετωπίζουν οι έφηβοι όπως προαναφέραμε περιλαμβάνουν την παχυσαρκία, τη χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ, τη σεξουαλική δραστηριότητα και τη συναισθηματική υγεία. Επιπλέον, οι ακαδημαϊκές πιέσεις μπορούν να προκαλέσουν επίπεδα στρες για ορισμένους μαθητές που μπορεί να έχουν

αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχική τους υγεία. Τα σχολεία επιδιώκουν να επηρεάσουν την υγεία των εφήβων με διάφορους τρόπους, όπως: διδασκαλία (μαθήματα υγείας), φυσικής αγωγής και εξωσχολικών αθλημάτων, η διατροφή μέσω σχολικού περιεχομένου γεύματος, πολιτικές κατανάλωσης και, σε ορισμένες περιπτώσεις, την παροχή άμεσων ιατρικών υπηρεσιών. (Marin&Brown, 2008)

Ένα θετικό και ασφαλές σχολικό περιβάλλον αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική μάθηση. Τα μη ασφαλή περιβάλλοντα μπορούν επίσης να έχουν άμεσες επιπτώσεις στην υγεία των μαθητών. Οι μαθητές σε επικίνδυνα σχολικά περιβάλλοντα είναι πιο πιθανό να εισέλθουν σε μάχες, να τραυματιστούν και να βιώσουν συναισθηματικό άγχος. (Elliott, Hamburg&Williams, 1998; Gladden, 2002; Flannery et al., 2004).

Οι μαθητές που φοβούνται τη βία στο σχολείο είναι πιο πιθανό να εγκαταλείψουν το σχολείο. (Dukes&Stein, 2001; Bowen&Bowen, 1999). Μια μελέτη των μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διαπίστωσε ότι όσοι φοιτούσαν σε σχολεία με μέτρια έως υψηλά επίπεδα βίας ήταν λιγότερο πιθανό να αποφοιτήσουν (Grogger, 1997).

Οι έφηβοι που εμπλέκονται σε Bullying-εκφοβισμό (μια κοινή μορφή βίας στα σχολεία), είτε ως δράστης είτε ως θύμα, είναι πιο πιθανό να υποφέρουν από συμπτώματα κατάθλιψης όπως η μοναξιά και δυσκολία να γίνουν φίλοι και είναι πιθανότερο να αντιμετωπίσουν προβλήματα ψυχοκοινωνικής προσαρμογής. (Suluja et al., 2004)

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας (2014) του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας (ΕΠΙΨΥ) τα αποτελέσματα έδειξαν ότι: «Σε χαμηλότερο ποσοστό οι έφηβοι στην Ελλάδα (6,5%) αναφέρουν ότι έχουν υποστεί σχολικό εκφοβισμό. Ειδικά, όσον αφορά τον εκφοβισμό με ηλεκτρονικά μέσα, η Ελλάδα βρίσκεται στην τελευταία θέση.».

Σύμφωνα με Πανελλήνια έρευνα (2016) για τη σχολική βία και τον εκφοβισμό, τα πιο συνηθισμένα φαινόμενα σχολικού εκφοβισμού, στο γυμνάσιο και λύκειο εστιάζουν στον τόπο/χώρα καταγωγής, στο ότι ανήκει σε κάποια άλλη παρέα ή

μειονότητα, στο φύλο, ενώ εμφανίζεται ένα σημαντικό ποσοστό για άλλους λόγους που δεν προσδιορίζονται.

1.13 Οι μαθησιακές δυσκολίες του εφήβου

Ένα από τα πιο συνήθη προβλήματα που παρουσιάζουν οι έφηβοι είναι οι μαθησιακές δυσκολίες ή αλλιώς όπως λέγεται Ειδική Διαταραχή Εκμάθησης. Είναι μια διαταραχή σε μία ή περισσότερες από τις βασικές ψυχολογικές διεργασίες που εμπλέκονται στην κατανόηση ή τη χρήση της γλώσσας, ομιλούμενης ή γραπτής, που μπορεί να εκδηλωθεί σε μια ατελή ικανότητα να ακούει, να σκέφτεται, να μιλάει, να διαβάζει, να γράφει, ή να κάνει μαθηματικούς υπολογισμούς. (Panicker & Chelliah, 2016).

Έρευνες είχαν δείξει ότι τα παιδιά με ειδική διαταραχή εκμάθησης έδειξαν ότι τα περισσότερα επιβαρύνονταν από αισθήματα χαμηλής αυτοεκτίμησης και ανικανότητας και ότι πολλοί πίστευαν ότι η κατάστασή τους δεν θα βελτιωνόταν. Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι αυτή η αίσθηση απελπισίας αποτέλεσε σημαντικό εμπόδιο για τη μελλοντική επιτυχία. Έτσι, ένας αρνητικός κύκλος συχνά τίθεται σε κίνηση, εντείνει τα συναισθήματα της ήττας και της απελπισίας (Brooks, 1991).

Στο σχολείο, οι εκπαιδευτικοί τείνουν να αντιλαμβάνονται τους μαθητές με Ειδική μαθησιακή διαταραχή (specific learning disabilities, SLD) ως λιγότερο συνεταιριστικούς, λιγότερο προσεκτικούς, λιγότερο κοινωνικά αποδεκτούς και λιγότερο επιθυμητούς στην τάξη (Palmer, et al., 1982).

1.14 Η ικανοποίηση και η πίεση των εφήβων από το σχολείο

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας (2018) του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας (ΕΠΙΨΥ) τα αποτελέσματα έδειξαν ότι: «Το 60,0% των εφήβων τους αρέσει το σχολείο ωστόσο η ικανοποίηση από το σχολείο μειώνεται σημαντικά με την ηλικία τους (οι 11χρονοι έφηβοι είναι ικανοποιημένοι σε ποσοστό 78,4%, οι 13χρονοι σε 53,9% και οι 15χρονοι σε 49,0%). Το 31,8% των μαθητών νιώθουν πιεσμένοι

από το σχολείο, σε υψηλότερο ποσοστό τα κορίτσια από ότι τα αγόρια (34,8% και 28,7%, αντίστοιχα). Μεγαλύτερη πίεση από το σχολείο αναφέρουν οι μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου σε σύγκριση με εκείνους του Δημοτικού. Το 25,3% αναφέρει ότι έχασε ένα ή περισσότερα μαθήματα στο σχολείο τουλάχιστον 3 μέρες για οποιονδήποτε από τους παραπάνω λόγους. Απουσία λόγω ασθένειας τουλάχιστον 2 μέρες σε ποσοστό 19,9, ενώ απουσία λόγω σκασιαρχείου σε ποσοστό 16,0%. Αγόρια και κορίτσια δεν διαφέρουν σημαντικά στις απουσίες. Δεν καταγράφονται σημαντικές διαφορές στο ποσοστό απουσιών λόγω ασθένειας μεταξύ των τριών ηλικιών. Ωστόσο το αντίστοιχο ποσοστό για σκασιαρχείο αυξάνεται από την ηλικία των 11 (1,5%) στην ηλικία των 13 ετών (9,1%) και εκτοξεύεται στην ηλικία των 15 ετών με έναν στους 3 μαθητές Α' Λυκείου (35,8%) να αναφέρει ότι έκανε σκασιαρχείο τουλάχιστον 2 μέρες κατά τη διάρκεια του τελευταίου μήνα πριν από την έρευνα. Ποσοστό 27,4% των εφήβων κάνουν τουλάχιστον 3 ώρες την εβδομάδα φροντιστήριο ή/και ιδιαίτερα για τα μαθήματα του σχολείου και 44,4% για την εκμάθηση ξένων γλωσσών. Το 29,2% των εφήβων νιώθουν ότι λαμβάνουν υποστήριξη από τους συμμαθητές τους και το 39,6% των εφήβων ότι λαμβάνουν υποστήριξη από τους δασκάλους/καθηγητές.»

1.15 Οι έφηβοι στο κοινωνικό περιβάλλον (φίλοι - σχέσεις)

Οι θετικές κοινωνικές σχέσεις με τους ανθρώπους σε όλα τα στάδια της ζωής συμβάλλουν στη διασφάλιση της υγιούς ανάπτυξης – σωματικής, κοινωνικής και συναισθηματικής-. Καθώς τα παιδιά μεταβαίνουν στην εφηβεία και αρχίζουν να δαπανούν λιγότερο χρόνο με τους γονείς και τα αδέρφια, οι φιλίες με τους συμμαθητές τους γίνονται μια ολοένα και πιο σημαντική πηγή αυτών των κοινωνικών συνδέσεων.

Η εφηβεία είναι μια περίοδος ταχείας αλλαγής - φυσικής, συναισθηματικής και κοινωνικής - και οι σχέσεις με τους φίλους διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στις ζωές των εφήβων καθώς γίνονται ολοένα και πιο ανεξάρτητοι , αναπτύσσουν τη δική τους ταυτότητα και αυτοεκτίμηση. Οι θετικές φιλίες προσφέρουν στη νεολαία συντροφικότητα, υποστήριξη και αίσθημα συμμετοχής. Μπορούν να ενθαρρύνουν ή να ενισχύσουν τις υγιείς συμπεριφορές και τα στοιχεία δείχνουν ότι οι θετικές

φιλίες στην εφηβεία μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για επιτυχημένες σχέσεις ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένων των ρομαντικών σχέσεων.

Μέσω των ισότιμων σχέσεων, οι έφηβοι μαθαίνουν να συνεργάζονται με τους άλλους, να επικοινωνούν αποτελεσματικά, να επιλύουν τις συγκρούσεις και να αντιστέκονται στην αρνητική πίεση των ομοτίμων.

Μέσω της φιλίας, οι έφηβοι μαθαίνουν πώς να διατηρήσουν ή να τερματίσουν τις σχέσεις, όταν απαιτείται. Επιπρόσθετα, επιτρέπουν στους εφήβους να ασκούν φροντίδα, ειλικρίνεια και εμπιστοσύνη. Μιλώντας για προσωπικά προβλήματα είναι ένας τρόπος που οι έφηβοι αναπτύσσουν στενότερες φιλίες. Η χρήση του χιούμορ είναι ιδιαίτερα σημαντική για τα αγόρια. (Rose, Glick & Schwartz-mette, 2016).

Οι φιλίες είναι ιδιαίτερα σημαντικές σε περιόδους δυσκολίας, προσφέροντας την αίσθηση ότι ανήκουν κάπου και την ανακούφιση από την κατάθλιψη, το άγχος και το άγχος. Τα συναισθήματα στενότητας στις φιλίες συνδέονται με την αυξημένη ανθεκτικότητα. Με άλλα λόγια, οι νέοι με ισχυρές φιλίες μπορούν να περιηγηθούν καλύτερα και να ανακάμψουν από τις προκλήσεις της ζωής. (Graber, Turner, & Madill, 2016).

Οι φιλίες μπορούν να παρακινήσουν τους μαθητές να ασχοληθούν με το σχολείο και να επιτύχουν ακαδημαϊκά, καθώς και να συμμετάσχουν σε εξωσχολικές δραστηριότητες. Για παράδειγμα, οι νέοι με υψηλής ποιότητας και υποστηρικτικές σχέσεις τείνουν να ασχολούνται περισσότερο με το σχολείο και να παίρνουν καλύτερους βαθμούς από ότι τα άλλα παιδιά. Ομοίως, οι νέοι με φίλους που συμμετέχουν σε εξωσχολικές δραστηριότητες είναι πιο πιθανό να συμμετάσχουν οι ίδιοι στις εξωσχολικές δραστηριότητες. (Juvonen, Espinoza, & Knifsend, 2012).

Σύμφωνα με τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι η παρουσία φίλων και η δημιουργία θετικών φιλικών σχέσεων, αποτελεί σημαντικό προστατευτικό παράγοντα για τη ζωή του εφήβου, τόσο κατά τη διάρκεια της εφηβείας όσο και στη μετέπειτα ενήλικη ζωή. Ωστόσο σε κάποιες περιπτώσεις όμως η επιρροή των συνομηλίκων μπορεί να έχει και αρνητική επίδραση, όπως στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς ή στην υιοθέτηση συμπεριφορών υψηλού κινδύνου για την υγεία (π.χ., χρήση ουσιών).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας(2014) του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας (ΕΠΙΨΥ) τα αποτελέσματα έδειξαν ότι: «Στην πλειοψηφία το 79,1% των εφήβων έχουν τουλάχιστον 3 στενούς φίλους, το 19,2% έχει έναν ή 2 στενούς φίλους και τουλάχιστον 3 στενούς φίλους αναφέρουν σε υψηλότερο ποσοστό τα αγόρια από τα κορίτσια (81,0% και 77,2%, αντίστοιχα), ενώ δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των τριών ηλικιακών ομάδων (78,8% των 11χρονων, 80,7% των 13χρονων και 77,5% των 15χρονων). Στην πλειοψηφία τους οι έφηβοι αναπτύσσουν στενές φιλίες με άτομα του ίδιου φύλου. Η συντριπτική πλειονότητα των εφήβων (89,2%) αναφέρουν ότι είναι εύκολο να μιλήσουν στον/στην καλύτερό/-ή τους φίλο/-η για θέματα που τους απασχολούν. Το 76,0% των εφήβων αναφέρουν ότι είναι εύκολο να μιλήσουν σε φίλους του ίδιου φύλου, ενώ το 49,5% αναφέρουν πως είναι εύκολο να μιλήσουν σε φίλους του αντίθετου φύλου. Σχετικά με ποιους τρόπους επικοινωνούν με τους φίλους τους, το μεγαλύτερο ποσοστό των εφήβων επικοινωνούν καθημερινά μεταξύ τους είτε μέσω τηλεφώνου (κινητού, σταθερού ή skype) (47%) είτε μέσω άμεσων μηνυμάτων στο ίντερνετ (π.χ. Facebook chat) (46%). Αγόρια και κορίτσια δεν διαφέρουν ως προς τη χρήση των άμεσων μηνυμάτων στο ίντερνετ ή την επικοινωνία μέσω κοινωνικών δικτύων. Ωστόσο, τα κορίτσια αναφέρουν επικοινωνία μέσω τηλεφώνου ή μηνυμάτων στο κινητό σε υψηλότερο ποσοστό συγκριτικά με τα αγόρια, ενώ τα αγόρια αναφέρουν σε υψηλότερο ποσοστό επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Με την αύξηση της ηλικίας από 11 στα 13 χρονών και από τα 13 στα 15 χρονών εμφανίζεται αύξηση στην καθημερινή επικοινωνία. Σχετικά με τις συναντήσεις τους, το 68,3% των εφήβων συναντούν τους φίλους τους σε εβδομαδιαία βάση, εκτός σχολικών ωρών και πριν τις 8 το βράδυ ενώ το 47% τους συναντούν μετά τις 8 το βράδυ. Πριν τις 8 το βράδυ συναντούν την παρέα τους καθημερινά σε υψηλότερο ποσοστό τα αγόρια συγκριτικά με τα κορίτσια και μετά τις 8 το βράδυ σε υψηλότερο ποσοστό και πάλι τα αγόρια συγκριτικά με τα κορίτσια».

1.16 Οι έφηβοι στο οικογενειακό περιβάλλον

Οι ακαδημαϊκές επιδόσεις των μαθητών εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη συμμετοχή των γονέων στις ακαδημαϊκές τους δραστηριότητες. Μελέτες έδειξαν ότι η συνεχιζόμενη προσπάθεια γονικής συμμετοχής σε όλη την εκπαίδευση του παιδιού μπορεί να βελτιώσει τα ακαδημαϊκά του επιτεύγματα (Driessen, Smit & Sleegers, 2005; Hong & Ho, 2005).

Οι οικογενειακές σχέσεις σημαίνουν τη σχέση των γονέων με τα παιδιά τους και τις αντιλήψεις που εκφράζουν οι γονείς προς αυτά, ιδιαίτερα την αμέλεια, την εποπτεία, την αγάπη και την εκτίμησή τους σε οποιαδήποτε ακαδημαϊκή ή καθημερινή ζωή, καθώς και της αντίληψη που έχουν τα παιδιά προς τους γονείς τους.

Η αλληλεπίδραση γονέων-παιδιού θεωρείται από καιρό ότι επηρεάζει αποφασιστικά την ακαδημαϊκή επίδοση και ανάπτυξη του παιδιού (Prindle & Resinski, 1989, Van Meter, 1994, Barnard & Kelly, 1990). Τα υψηλά ποσοστά επιτυχίας των παιδιών, τα χαμηλότερα ποσοστά εγκληματικότητας και πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και τα αυξημένα ποσοστά επιτυχούς ολοκλήρωσης των σπουδών ενισχύονται από μια ισχυρή σχέση γονέα-παιδιού (Ziegler, 1987).

Ορισμένες μελέτες έχουν αναφέρει ότι μια ζεστή και ανταποκρινόμενη αλληλεπίδραση γονέα-παιδιού σχετίζεται θετικά με την αυτοεκτίμηση, την κοινωνική αποδοχή και την επίτευξη στόχων σε μικρά παιδιά (Estrada et al., 1987; Bradley, Caldwell & Rock, 1988).

Γενικότερα, η θεωρία των οικογενειακών συστημάτων υποδηλώνει ότι οι προβληματικές συμπεριφορές των εφήβων, οφείλονται και σε αποτελέσματα παραμόρφωσης των οικογενειακών αλληλεπιδράσεων (Jacob, 1987). Σύμφωνα με τον Pittman(1998) όταν στο οικογενειακό περιβάλλον υπάρχουν και οι δυο γονείς, τότε τα παιδιά μαθαίνουν το πώς συμπεριφέρεται ο άνδρας στην γυναίκα και η γυναίκα στον άνδρα μέσα από τις καθημερινές σχέσεις και αλληλεπιδράσεις τους στο σπίτι. Όταν όμως απουσιάζει ένας γονέας π.χ. ο πατέρας λόγω διαζυγίου τότε εάν το παιδί είναι αγόρι δεν έχει αποκτήσει οικειότητα με τα καθήκοντα του πατέρα στην οικογενειακή ζωή και αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα ο

έφηβος να παρουσιάζει διάφορα προβλήματα στη συνύπαρξη με τους συνομηλίκους του. Για παράδειγμα, τα έφηβα αγόρια προσπαθούν να επιβληθούν στην παρέα τους, κάνοντας συνήθως επίδειξη δύναμης και ανδρισμού «παριστάνοντας τον "παλληκαρά" ή υποκρίνονται με προκλητική επιθετικότητα τον "μάγκα"».

Οι έφηβοι ασχολούνται με ενδιαφέροντα και ενέργειες που δεν προέρχονται συνήθως από τον ενδοοικογενειακό χώρο αλλά είναι με τους συνομηλίκους, φίλους, συμμαθητές, παιδιά της γειτονιάς ή από χώρους διασκέδασης. Οι έφηβοι περνούν λιγότερο χρόνο με τους γονείς καθώς οι ώρες που περνούν με τους συνομηλίκους τους είναι πιο ευχάριστες. Οι έφηβοι έχουν διαφορετικές συζητήσεις με τους γονείς τους. Για παράδειγμα οι πατέρες ασχολούνται περισσότερο με την προετοιμασία τους για το πανεπιστήμιο και τα μελλοντικά σχέδια του επαγγέλματος ενώ οι μητέρες είναι το πιο κατάλληλο πρόσωπο για συζητήσεις που χρήζουν κατανόησης και υπομονής σχετικά με τα προβλήματα τους και τις συναισθηματικές σχέσεις τους. (Κορώσης,2012)

Συγκεκριμένα, τα αγόρια δείχνουν περισσότερη εμπιστοσύνη στους πατέρες τους για θέματα που έχουν να κάνουν με την σεξουαλική συμπεριφορά ή μελλοντικά τους σχέδια, και τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια δηλώνουν ότι η μητέρα είναι το πρόσωπο εμπιστοσύνης, στο οποίο μπορούν να εκμυστηρεύονται τις ανησυχίες τους, ενώ ο πατέρας είναι πιο "περιθωριοποιημένο πρόσωπο". (Tillmann, 1992:42)

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας (2014) του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας (ΕΠΙΨΥ) τα αποτελέσματα έδειξαν ότι: «το 80,2% των εφήβων νιώθουν υποστήριξη από την οικογένεια και μάλιστα το 85,0% των εφήβων θεωρούν εύκολη την επικοινωνία με τη μητέρα τους.»

1.17Οι Δραστηριότητες των εφήβων στον ελεύθερο χρόνο

Ο τρόπος με τον οποίο κάποιος ξοδεύει τον ελεύθερο χρόνο του ως έφηβος (π.χ. είναι κοινωνικά ή σωματικά ενεργός ή ανενεργός) μπορεί να επηρεάσει τις δραστηριότητες αναψυχής κατά την ενηλικίωση. Οι έφηβοι που ασχολούνται με

διάφορες φυσικές δραστηριότητες τείνουν να είναι δραστήριοι και ως ενήλικες (Mäkelä et al., 2017). Επιπλέον, οι δραστηριότητες αναψυχής μπορούν να συνδυαστούν με αυξημένο ή μειωμένο κίνδυνο ανάπτυξης ασθενειών. Η επαρκής σωματική δραστηριότητα συμβάλλει στη σωματική και ψυχική υγεία, ενώ η υπερβολική χρήση των μέσων ενημέρωσης σχετίζεται με φτωχή ψυχική και σωματική υγεία (Yang, et al., 2009). Η χρήση μέσων που βασίζονται στην οθόνη διαδραματίζει έναν αυξανόμενο ρόλο στις ψυχαγωγικές δραστηριότητες των παιδιών και των εφήβων. Οι αναλύσεις τάσεων χρόνου έδειξαν ότι ο χρόνος που τα παιδιά χρησιμοποιούν τα ηλεκτρονικά μέσα, ιδιαίτερα τους υπολογιστές και τα κινητά τηλέφωνα, έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια (Bucksch, et al., 2016; Rideout, Foehr & Roberts, 2010). Πολλά παιδιά και έφηβοι περνούν επίσης τον ελεύθερο χρόνο τους με δραστηριότητες εκτός από τη χρήση των μέσων ενημέρωσης και τη σωματική άσκηση, π.χ. μουσική, τέχνες ή κοινωνικές δραστηριότητες. (Auhuber et al., 2019)

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας (2014) του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας (ΕΠΙΨΥ) τα αποτελέσματα έδειξαν ότι: «Η ακρόαση μουσικής, ο αθλητισμός και η ενασχόληση με τα ηλεκτρονικά παιχνίδια στον υπολογιστή εμφανίζονται ως οι δημοφιλέστερες ασχολίες τους ανεξαρτήτως φύλου ή ηλικίας. Ειδικότερα, οι έφηβοι ακούν μουσική τουλάχιστον 2 φορές την εβδομάδα (72,9%), ασχολούνται με τον αθλητισμό (61,9%) και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια στον υπολογιστή (44,8%), «κατέβασμα» μουσικών κομματιών από το ίντερνετ (34,4%), η επεξεργασία φωτογραφιών στον υπολογιστή (19,6%), η ανάγνωση εξωσχολικών βιβλίων (18,2%), ο χορός (14,2%), η ζωγραφική (11,7%), η φωτογραφία (10,8%), η μουσική (10,1%) και ο προγραμματισμός (9,8%). Σε χαμηλότερα ποσοστά (5% ή λιγότερο) αναφέρθηκαν οι επισκέψεις σε μουσεία, θέατρα ή συναυλίες, η ενασχόληση με κάποιο μουσικό όργανο κ.ά. Τα κορίτσια ανέφεραν σε υψηλότερο ποσοστό συγκριτικά με τα αγόρια ακρόαση μουσικής, και δραστηριότητες καλλιτεχνικής φύσης. Αντίθετα, τα αγόρια ανέφεραν σε υψηλότερο ποσοστό συγκριτικά με τα κορίτσια ενασχόληση με τον αθλητισμό και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια, προγραμματισμό και εκκλησιαστικές δραστηριότητες.»

Κεφάλαιο 2^ο Μεθοδολογία της έρευνας

2.1 Αναγκαιότητα της έρευνας

Ο έφηβος και η υγεία των εφήβων είναι ένα πολύ ιδιαίτερο θέμα και είναι επίκεντρο της προσοχής παγκοσμίως για διάφορους λόγους. Η παρακολούθηση της συμπεριφοράς του τρόπου ζωής αυτής της ηλικιακής ομάδας μπορεί να καταλήξει σε θέματα που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής και ως εκ τούτου θα μπορούσαν ενδεχομένως να καθοδηγήσουν την εφαρμογή προγραμμάτων προαγωγής της υγείας, εκπαίδευσης και παρέμβασης που σχετίζονται με αυτές τις συμπεριφορές κινδύνου για τον τρόπο ζωής.

2.2 Σκοπός της έρευνας

Η παρούσα έρευνα στοχεύει στη συλλογή πληροφοριών στον τρόπο ζωής, τις συνήθειες και τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία –σωματική και ψυχοκοινωνική– των εφήβων στα Χανιά και στο να διερευνηθούν ποιοι κοινωνικο-δημογραφικοί παράγοντες φύλο, ηλικία, εθνικότητα, το επίπεδο εκπαίδευσης των γονέων, η οικογενειακή κατάσταση των γονέων, κ.α.) επιδρούν στην διαμόρφωση των συμπεριφορών αυτών.

2.3 Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας έρευνας καθίστανται ως εξής:

- Ποια είναι η ικανοποίηση των εφήβων για το σχολείο, την ποιότητα του εκπαιδευτικού συστήματος και ποια προβλήματα είναι αυτά που θεωρούν ότι οφείλονται στη χαμηλή ποιότητα της εκπαίδευσης;
- Ποια είναι οι συμπεριφορές των εφήβων που συνδέονται με την υγεία (άσκηση, διατροφή, ανθυγιεινές συνήθειες);
- Πόσες είναι οι ώρες ενασχόλησης των εφήβων με διάφορες δραστηριότητες (διάβασμα, εξωσχολικές δραστηριότητες, ίντερνετ & κοινωνικά μέσα δικτύωσης, μουσική)
- Ποιες είναι οι κοινωνικές και οικογενειακές σχέσεις των εφήβων;

- Υπάρχει εξάρτηση των παραπάνω από τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των γονέων τους;

2.4 Ερευνητικές υποθέσεις

Οι ερευνητικές υποθέσεις της παρούσας έρευνας για τις οποίες θα χρησιμοποιηθεί ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 καθίστανται ως εξής:

Μηδενική Υπόθεση (1): το φύλο των μαθητών δεν έχει σχέση με την επιλογή της κατεύθυνσης σπουδών

Εναλλακτική Υπόθεση (1): το φύλο των μαθητών έχει σχέση με την επιλογή της κατεύθυνσης σπουδών

Μηδενική Υπόθεση (2): το φύλο των μαθητών δεν έχει σχέση με την επιλογή της κατεύθυνσης σπουδών

Εναλλακτική Υπόθεση (2): το φύλο των μαθητών έχει σχέση με την επιλογή της κατεύθυνσης σπουδών του ΓΕΛ.

Μηδενική Υπόθεση (3): το φύλο των μαθητών δεν έχει σχέση με την επιλογή του τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ.

Εναλλακτική Υπόθεση (3): το φύλο των μαθητών έχει σχέση με την επιλογή του τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ.

Μηδενική Υπόθεση (4): το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα δεν έχει σχέση με την επιλογή του τύπου σπουδών (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ).

Εναλλακτική Υπόθεση (4): το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα έχει σχέση με την επιλογή του τύπου σπουδών (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ).

Μηδενική Υπόθεση (5): το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας δεν έχει σχέση με την επιλογή του τύπου σπουδών (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ).

Εναλλακτική Υπόθεση (5): το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας έχει σχέση με την επιλογή του τύπου σπουδών (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ).

Μηδενική Υπόθεση (6): το επάγγελμα του πατέρα δεν έχει σχέση με την επιλογή του εφήβου ως προς την κατεύθυνση σπουδών ΓΕΛ.

Εναλλακτική Υπόθεση (6): το επάγγελμα του πατέρα έχει σχέση με την επιλογή του εφήβου ως προς την κατεύθυνση σπουδών ΓΕΛ.

Μηδενική Υπόθεση (7): το επάγγελμα του πατέρα δεν έχει σχέση με την επιλογή του εφήβου ως προς τον τομέα σπουδών ΕΠΑΛ.

Εναλλακτική Υπόθεση (7): το επάγγελμα του πατέρα έχει σχέση με την επιλογή του εφήβου ως προς τον τομέα σπουδών ΕΠΑΛ.

Μηδενική Υπόθεση (8): το επάγγελμα της μητέρας δεν έχει σχέση με την επιλογή του εφήβου ως προς την κατεύθυνση σπουδών ΓΕΛ.

Εναλλακτική Υπόθεση (8): το επάγγελμα της μητέρας έχει σχέση με την επιλογή του εφήβου ως προς την κατεύθυνση σπουδών ΓΕΛ.

Μηδενική Υπόθεση (9): το επάγγελμα της μητέρας δεν έχει σχέση με την επιλογή του εφήβου ως προς τον τομέα σπουδών ΕΠΑΛ.

Εναλλακτική Υπόθεση (9): το επάγγελμα της μητέρας έχει σχέση με την επιλογή του εφήβου ως προς τον τομέα σπουδών ΕΠΑΛ.

Μηδενική Υπόθεση(10):η εθνικότητα του εφήβου δεν έχει σχέση με την θυματοποίηση-bullying.

Εναλλακτική Υπόθεση (10):η εθνικότητα του εφήβου έχει σχέση με την θυματοποίηση-bullying.

Μηδενική Υπόθεση (11): η οικογενειακή κατάσταση δεν έχει σχέση με την θυματοποίηση-bullying του εφήβου.

Εναλλακτική Υπόθεση (11): η οικογενειακή κατάσταση έχει σχέση με την θυματοποίηση-bullying του εφήβου.

Μηδενική Υπόθεση (12): η οικογενειακή κατάσταση δεν έχει σχέση με τις σχολικές απουσίες του εφήβου.

Εναλλακτική Υπόθεση (12): η οικογενειακή κατάσταση έχει σχέση με τις σχολικές απουσίες του εφήβου.

Μηδενική Υπόθεση (13): η οικογενειακή κατάσταση δεν έχει σχέση με το εάν ο έφηβος έχει καλές σχέσεις με τους γονείς.

Εναλλακτική Υπόθεση (13): η οικογενειακή κατάσταση έχει σχέση με εάν ο έφηβος έχει καλές σχέσεις με τους γονείς.

Μηδενική Υπόθεση (14): το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα δεν έχει σχέση με το φροντιστήριο του εφήβου.

Εναλλακτική Υπόθεση (14): το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα έχει σχέση με το φροντιστήριο του εφήβου.

Μηδενική Υπόθεση (15):η ηλικία του εφήβου δεν έχει σχέση με το κάπνισμα.

Εναλλακτική Υπόθεση (15): η ηλικία του εφήβου έχει σχέση με το κάπνισμα.

Μηδενική Υπόθεση (16): η ηλικία του εφήβου δεν έχει σχέση με την ασχολία του με τον αθλητισμό.

Εναλλακτική Υπόθεση (16): η ηλικία του εφήβου έχει σχέση με την ασχολία του με τον αθλητισμό.

Μηδενική Υπόθεση (17): το φύλο του εφήβου δεν έχει σχέση με το κάπνισμα.

Εναλλακτική Υπόθεση (17): το φύλο του εφήβου έχει σχέση με το κάπνισμα.

Μηδενική Υπόθεση (18): το φύλο του εφήβου δεν έχει σχέση με τον αθλητισμό.

Εναλλακτική Υπόθεση (18): το φύλο του εφήβου έχει σχέση με τον αθλητισμό.

Μηδενική Υπόθεση (19): το φύλο του εφήβου δεν έχει σχέση με τις ημερήσιες ώρες ενασχόλησης με το ίντερνέτ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Εναλλακτική Υπόθεση (19): το φύλο του εφήβου έχει σχέση με τις ημερήσιες ώρες ενασχόλησης με το ίντερνέτ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Μηδενική Υπόθεση (20): το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα δεν έχει σχέση με την σωστή διατροφή του εφήβου.

Εναλλακτική Υπόθεση (20): το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα έχει σχέση με την σωστή διατροφή του εφήβου.

Μηδενική Υπόθεση (21): το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας δεν έχει σχέση με την σωστή διατροφή του εφήβου.

Εναλλακτική Υπόθεση (21): το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας έχει σχέση με την σωστή διατροφή του εφήβου.

Μηδενική Υπόθεση (22): οι σχολικές απουσίες του εφήβου δεν έχουν σχέση με τις ημερησίως ώρες ενασχόλησης με το ίντερνέτ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Εναλλακτική Υπόθεση (22): οι σχολικές απουσίες του εφήβου έχουν σχέση με τις ημερησίως ώρες ενασχόλησης με το ίντερνέτ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Μηδενική Υπόθεση (23): ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια δεν έχει σχέση με τις καλές σχέσεις του εφήβου με τους γονείς.

Εναλλακτική Υπόθεση (23): ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια δεν έχει σχέση με τις καλές σχέσεις του εφήβου με τους γονείς.

2.5 Ερευνητική μέθοδος

Στην παρούσα έρευνα επιλέχτηκε η ποσοτική μέθοδος αφού θεωρήθηκε η πιο κατάλληλη έτσι ώστε να συγκεντρωθούν τα δεδομένα του δείγματος, να αναλυθούν με στατιστική ανάλυση και να εξάγουν συμπεράσματα όπου θα απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν τεθεί. Πρόκειται για μια μέθοδο όπου εξάγονται αποτελέσματα με αντικειμενικό και αμερόληπτο τρόπο.

2.6 Μέθοδος Δειγματοληψίας

Η μέθοδος της έρευνας που εφαρμόστηκε είναι η Απλή τυχαία Δειγματοληψία και συγκεκριμένα η δειγματοληψία με τη βοήθεια ερωτηματολογίου.

2.7 Συλλογή δεδομένων

Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω προσωπικής συνέντευξης βάσει ειδικά καταρτισμένου για το σκοπό τυπωμένου ερωτηματολογίου ατομικής συμπλήρωσης. Η χορήγηση, η εποπτεία της συμπλήρωσης και η συγκέντρωση των συμπληρωμένων ερωτηματολογίων έγινε από την ίδια την ερευνήτρια.

2.8 Εργαλείο της έρευνας

Ως εργαλείο της έρευνας επιλέχτηκε η χρήση ερωτηματολογίου. «Το ερωτηματολόγιο αποτελεί το θεμελιώδες στοιχείο σε κάθε δειγματοληπτική έρευνα, αλλά και στα πειράματα, στις έρευνες πεδίου και σε άλλες δραστηριότητες που χρειάζονται για τη συγκέντρωση πληροφοριών, στοιχείων και δεδομένων.» (Χαλικιάς, Μανωλέσου & Λάλου, 2015:56)

Κατά το σχεδιασμό του ερωτηματολογίου, η ερευνήτρια έλαβε υπόψη ότι αυτό αναφέρεται σε μαθητές και πρέπει να είναι σχεδιασμένο με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να είναι εύκολα κατανοητό και εύκολο στις απαντήσεις του. Η ίδια η ερευνήτρια κατασκεύασε το ερωτηματολόγιο και φρόντισε επίσης να μην είναι πολύ μεγάλο έτσι ώστε να γίνεται αποτρεπτικό στη συμπλήρωσή του.

Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ερωτήσεις κλειστού τύπου στα πλαίσια του οποίου η ερευνήτρια προσδιορίζει προκαθορισμένες κατηγορίες απαντήσεων από τις οποίες επιλέγει ο ερωτώμενος. Προφανώς οι κλειστές ερωτήσεις υπερτερούν στην ευκολία ανάλυσης των δεδομένων (Χαλικιάς, Μανωλέσου & Λάλου, 2015:56). Συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκαν διχοτομικές ερωτήσεις του τύπου «Ναι» «Όχι», κλίμακες συχνότητας σε πέντε βαθμίδες «Καθόλου, Σπάνια, Μερικές φορές, Συχνά, Πάντα» και κλίμακες ικανοποίησης σε έξι βαθμίδες «Απαράδεκτο, Κακό, Μέτριο, Καλό, Πολύ καλό, Εξαιρετικό».

Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 35 ερωτήσεις και είναι χωρισμένο σε 7 μέρη. Στο πρώτο μέρος περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με τα δημογραφικά στοιχεία των εφήβων, στο δεύτερο μέρος ερωτήσεις σχετικά με τα δημογραφικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά των γονέων, στο τρίτο μέρος υπάρχουν ερωτήσεις σχετικά με την εκπαίδευση και τις σπουδές των εφήβων, στο τέταρτο μέρος περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με την υγεία, άσκηση, διατροφή και τις διάφορες συνήθειες των εφήβων, στο πέμπτο μέρος ερωτήσεις σχετικά με τις δραστηριότητες τους (σχολικές και εξωσχολικές), στο έκτο μέρος υπάρχουν ερωτήσεις σχετικά με τις κοινωνικές σχέσεις των εφήβων και στο τελευταίο μέρος δηλ. το έβδομο περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με τις σχέσεις με τους γονείς τους.

2.9 Ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας

Η συμμετοχή του κάθε μαθητή ή μαθήτριας στην έρευνα ήταν προαιρετική. Κατόπιν ζητήθηκε η συναίνεση των γονέων των μαθητών που επιλέχτηκαν τυχαία για συμμετοχή. Πριν από τη χορήγηση των ερωτηματολογίων διευκρινίστηκε στους μαθητές ότι η συμμετοχή τους στην έρευνα είναι ανώνυμη και ότι τα προσωπικά δεδομένα τους διασφαλίζονται.

2.10 Περιορισμοί της έρευνας

Ως περιορισμός της έρευνας θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι το δείγμα είναι μικρό, αν και στα πλαίσια της εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας θεωρείται ικανοποιητικό για την εξαγωγή συμπερασμάτων. Επίσης ένα άλλο

σημαντικό περιορισμό της έρευνας θεωρούμε την ηλικία των εφήβων. Οι έφηβοι λόγω της μικρής ηλικίας και της ανασφάλειας τους ενδεχομένως να δώσουν απαντήσεις που να μην αντιπροσωπεύουν τις πραγματικές τους συμπεριφορές εξαιτίας του φόβου ότι μπορεί να κατακριθούν ή να έχουν τυχόν προβλήματα π.χ. ερωτήσεις όπως το κάπνισμα, εάν έχουν πέσει θύμα bullying κλπ.

Κεφάλαιο 3^ο Στατιστική Ανάλυση

3.1 Στατιστική Ανάλυση

Αφού συλλέχθηκαν τα δεδομένα εισήχθησαν σε Η.Υ. και αναλύθηκαν με το στατιστικό πρόγραμμα για κοινωνικές επιστήμες, το IBM SPSS Statistics 20, το πιο διαδεδομένο πρόγραμμα για τη στατιστική ανάλυση δεδομένων. Για τη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η Περιγραφική και η Επαγωγική στατιστική. Η Περιγραφική στατιστική έχει ως αντικείμενο την ομαδοποίηση, την οργάνωση και τη συνοπτική παρουσίαση των χαρακτηριστικών ενός συνόλου δεδομένων που έχουν συγκεντρωθεί σε μια έρευνα. Υπάρχουν 3 μέθοδοι παρουσίασης:

- 1) πινακοποίηση των δεδομένων (στις κατανομές συχνοτήτων παρουσιάζονται για κάθε τιμή της μεταβλητής το πλήθος των εμφανίσεων της μέσα στο δείγμα και στις σχετικές συχνότητες παρουσιάζονται το ποσοστό εμφανίσεων της συγκεκριμένης τιμής της μεταβλητής)
- 2) γραφική παρουσίαση των δεδομένων και
- 3) αριθμητικά περιγραφικά μέτρα (οι μέσοι όροι κατανομής δείχνουν προς ποια κατεύθυνση είναι ο μέσος όρος της απάντησης, η τυπική απόκλιση δίνει μια ένδειξη της απόστασης από το μέσο όρο).

Στην Επαγωγική στατιστική πραγματοποιείται η συσχέτιση μεταβλητών με σκοπό να εξεταστεί εάν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ δύο μεταβλητών. Εδώ είναι που μέσω διάφορων στατιστικών ελέγχων διαπιστώνουμε εάν αποδεχόμαστε την μηδενική υπόθεση δηλαδή την κύρια υπόθεσή μας ή την εναλλακτική υπόθεση.

Σύμφωνα με το αποτέλεσμα του εκάστοτε στατιστικού ελέγχου, αν η p-value του στατιστικού ελέγχου που εφαρμόστηκε είναι μεγαλύτερη του 0,05 δεχόμαστε ότι δεν υπάρχει στατιστική σημαντική διαφορά ή δεν υπάρχει συσχέτιση των μεταβλητών ενώ εάν η p-value είναι μικρότερη του 0,05 δεχόμαστε ότι υπάρχει στατιστική σημαντική διαφορά ή ότι υπάρχει συσχέτιση των μεταβλητών. Οι στατιστικοί έλεγχοι στην έρευνα μας έγινε σε επίπεδο σημαντικότητας 0,05.

Για τις συσχετίσεις μεταβλητών εφαρμόστηκε το χ^2 Τεστ ανεξαρτησίας.

3.2 Το Κριτήριο χ^2

Το κριτήριο χ^2 είναι γνωστό ως κριτήριο ελέγχου ανεξαρτησίας (chi square test of independence) ή κριτήριο ελέγχου πινάκων συνάφειας (contingency tables). Είναι από τις πιο διαδεδομένες τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση ποιοτικών δεδομένων. Οι πίνακες συνάφειας ή πίνακες διπλής εισόδου αναπτύσσονται σε γραμμές και στήλες. Το κριτήριο εξετάζει αν οι δύο μεταβλητές που απαρτίζουν τον πίνακα διπλής εισόδου είναι ανεξάρτητες ή όχι. Πρόκειται ουσιαστικά για στατιστικό έλεγχο ο οποίος βασίζεται στη χρήση της στατιστικής κατανομής χ^2 σε επίπεδο σημαντικότητας α . Το σκεπτικό του ελέγχου είναι το εξής: (Εμβαλώτης, Κατσή & Σιδερίδης, 2006: 80)

Ας υποθέσουμε ότι εξετάζουμε έναν πληθυσμό ως προς δύο ποιοτικές πάντα μεταβλητές X και Y . Τα δεδομένα που παίρνουμε από έναν πληθυσμό ως προς την μεταβλητή X τα χωρίζουμε σε m κατηγορίες, ενώ τα δεδομένα που παίρνουμε από τον ίδιο πληθυσμό ως προς την μεταβλητή Y τα χωρίζουμε σε r κατηγορίες. Άρα, τα δεδομένα που παίρνουμε από τον ίδιο πληθυσμό εξετάζοντάς τον ως προς τις μεταβλητές X και Y είναι χωρισμένα σε $m \cdot r$ κατηγορίες (Δάρας Τ.).

Μας ενδιαφέρει να εξετάσουμε εάν τα χαρακτηριστικά X και Y είναι ανεξάρτητα ή όχι. Αρχικά υποθέτουμε ότι δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των μεταβλητών (δηλαδή είναι ανεξάρτητες οι μεταβλητές μεταξύ τους). Τα δεδομένα μπορούν να παρουσιαστούν με την βοήθεια ενός πίνακα διπλής εισόδου (πίνακας συνάφειας) (πίνακας 1). Οι συχνότητες αυτές ονομάζονται παρατηρούμενες συχνότητες.

$\begin{matrix} Y \\ \backslash \\ X \end{matrix}$	1	2	.	.	.	r	Αθροίσματα γραμμών
1	ϕ_{11}	ϕ_{12}	.	.	.	ϕ_{1r}	$\phi_{1\cdot}$
2	ϕ_{21}	ϕ_{22}	.	.	.	ϕ_{2r}	$\phi_{2\cdot}$
.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.
m	ϕ_{m1}	ϕ_{m2}	.	.	.	ϕ_{mr}	$\phi_{m\cdot}$
Αθροίσματα στηλών	$\phi_{\cdot 1}$	$\phi_{\cdot 2}$	.	.	.	$\phi_{\cdot r}$	n

Πίνακας 1 Παρατηρούμενες συχνότητες

Στον πίνακα με τις παρατηρούμενες συχνότητες, το

$$\varphi_{ik} = \varphi_{i1} + \varphi_{i2} + \dots + \varphi_{ir}, i=1,2,\dots,m$$

είναι το άθροισμα των συχνοτήτων της i ης γραμμής του πίνακα, δηλαδή την συχνότητα της i ης κατηγορίας του χαρακτηριστικού X .

Ακόμα, το

$$\varphi_{kj} = \varphi_{1j} + \varphi_{2j} + \dots + \varphi_{mj}, j=1,2,\dots,r$$

είναι το άθροισμα των συχνοτήτων της j ης στήλης του πίνακα, δηλαδή την συχνότητα της j ης κατηγορίας του χαρακτηριστικού Y .

Συμβολίζουμε ακόμα με

$$P(A_i \cap B_j), i=1,2,\dots,m \text{ \& } j=1,2,\dots,r$$

την πιθανότητα ενός μέλος του δείγματος να ανήκει στην (i,j) -κατηγορία.

Είναι φανερό ότι

$$P(A_i \cap B_j) = \frac{\varphi_{ij}}{n}$$

Ακόμα, συμβολίζουμε με

$$P(A_i), i=1,2,\dots,m$$

την πιθανότητα ενός μέλος του δείγματος να ανήκει στην i -κατηγορία αναφορικά με το χαρακτηριστικό X .

Είναι φανερό ότι

$$P(A_i) = \frac{\varphi_{i\cdot}}{n},$$

ενώ με

$$P(B_j), j=1,2,\dots,r$$

την πιθανότητα ενός μέλος του δείγματος να ανήκει στην j -κατηγορία αναφορικά με το χαρακτηριστικό Y .

Είναι φανερό ότι

$$P(B_j) = \frac{\varphi_{\cdot j}}{n}.$$

Εάν, υποθέσουμε ότι τα χαρακτηριστικά X και Y είναι ανεξάρτητα, τότε θα πρέπει να ισχύει:

$$P(A_i \cap B_j) = P(A_i) \cdot P(B_j) = \frac{\varphi_{i\cdot}}{n} \cdot \frac{\varphi_{\cdot j}}{n}, i=1,2,\dots,m \text{ \& } j=1,2,\dots,r$$

δηλαδή η αναμενόμενη συχνότητα της (i,j)-κατηγορίας θα πρέπει να είναι ίση με:

$$f_{ij} = \frac{\phi_{i\cdot}}{n} \cdot \frac{\phi_{\cdot j}}{n} \cdot n = \frac{\phi_{i\cdot} \cdot \phi_{\cdot j}}{n}$$

Με την βοήθεια του πίνακα των παρατηρούμενων συχνοτήτων και της παραπάνω σχέσης κατασκευάζουμε τον πίνακα με τις αναμενόμενες συχνότητες (δηλαδή τις συχνότητες που αναμένουμε αν ισχύει η αρχική υπόθεση ότι δεν υπάρχει σχέση).

$\begin{matrix} \backslash & Y \\ X & \end{matrix}$	1	2	.	.	.	r	Αθροίσματα γραμμών
1	$f_{11} = \frac{\phi_{1\cdot} \cdot \phi_{\cdot 1}}{n}$	$f_{12} = \frac{\phi_{1\cdot} \cdot \phi_{\cdot 2}}{n}$	.	.	.	$f_{1r} = \frac{\phi_{1\cdot} \cdot \phi_{\cdot r}}{n}$	$f_{1\cdot}$
2	$f_{21} = \frac{\phi_{2\cdot} \cdot \phi_{\cdot 1}}{n}$	$f_{22} = \frac{\phi_{2\cdot} \cdot \phi_{\cdot 2}}{n}$	.	.	.	$f_{2r} = \frac{\phi_{2\cdot} \cdot \phi_{\cdot r}}{n}$	$f_{2\cdot}$
.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.
m	$f_{m1} = \frac{\phi_{m\cdot} \cdot \phi_{\cdot 1}}{n}$	$f_{m2} = \frac{\phi_{m\cdot} \cdot \phi_{\cdot 2}}{n}$	.	.	.	$f_{mr} = \frac{\phi_{m\cdot} \cdot \phi_{\cdot r}}{n}$	$f_{m\cdot}$
Αθροίσματα στηλών	$f_{\cdot 1}$	$f_{\cdot 2}$	.	.	.	$f_{\cdot r}$	n

Πίνακας 2 Αναμενόμενες συχνότητες

Οι αναμενόμενες συχνότητες θα διαφέρουν πάντα από τις παρατηρούμενες συχνότητες (Δάρας Τ.).

Για τον έλεγχο ανεξαρτησίας ακολουθούμε τα εξής 3 βήματα:

1ο βήμα

Μηδενική Υπόθεση (H_0): οι μεταβλητές X και Y είναι ανεξάρτητες

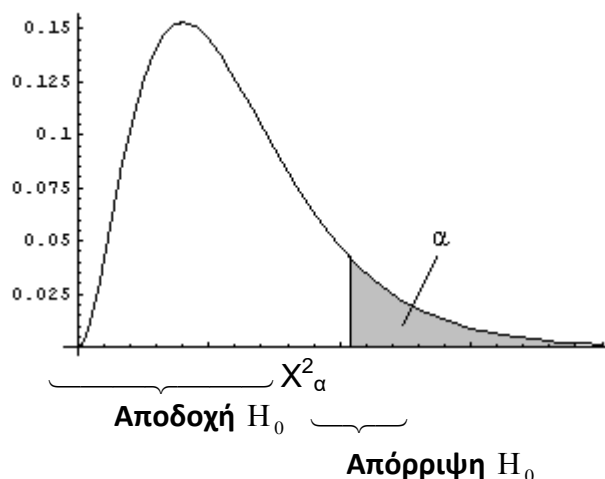
Εναλλακτική Υπόθεση (H_1): οι μεταβλητές X και Y δεν είναι ανεξάρτητες
(μονόπλευρος έλεγχος)

2ο βήμα

Χρησιμοποιήσουμε την κατανομή χ^2 με $(m-1)(r-1)$ βαθμούς ελευθερίας. Με την βοήθεια της κατανομής χ^2 καθορίζουμε την περιοχή της αποδοχής και την

περιοχή της απόρριψης της μηδενικής υπόθεσης, χρησιμοποιώντας ένα (προκαθορισμένο) επίπεδο σημαντικότητας α (συνήθως $\alpha=0,05$).

χ^2 -κατανομή με $(m-1)(r-1)$ β.ε.

3ο βήμα

Το στατιστικό του ελέγχου στην περίπτωση αυτή είναι ίσο με:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^r \frac{(\phi_{ij} - f_{ij})^2}{f_{ij}}$$

Εάν $\chi^2 > \chi^2_{\alpha}$ τότε απορρίπτουμε τη Μηδενική Υπόθεση, δηλαδή οι παρατηρούμενες συχνότητες έχουν σημαντική στατιστική διαφορά σημαντικά από τις αναμενόμενες ή με άλλα λόγια τα χαρακτηριστικά X και Y είναι εξαρτημένα (Δάρας Τ.).

Υπάρχουν κάποιες προϋποθέσεις για την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 και είναι οι ακόλουθες: (Εμβαλώτης, Κατσή & Σιδερίδης, 2006: 80)

- Τα δεδομένα μας θα πρέπει να προέρχονται από τυχαία δειγματοληψία από τον πληθυσμό και να έχει πλήθος $n > 25$
- Οι παρατηρήσεις πρέπει να είναι ανεξάρτητες
- Στις περιπτώσεις των κατηγοριοποιημένων μεταβλητών οι επιμέρους κατηγορίες θα πρέπει να μην επικαλύπτονται
- Οι μεταβλητές πρέπει να είναι ποιοτικές

- Δεν πρέπει πολλές (συνήθως πάνω από το 25%) από τις αναμενόμενες συχνότητες να είναι μικρότερες του πέντε
- Το κριτήριο δεν είναι αξιόπιστο όταν το συνολικό δείγμα είναι μεγάλο ($n > 250$), γιατί τότε υπάρχει το ενδεχόμενο η στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών να είναι πλαστή καθώς προκύπτει από τη διόγκωση της τιμής του χ^2 .
- Θα πρέπει το πολύ το 20% των κελιών του πίνακα να έχει αναμενόμενη συχνότητα κάτω από 5

Παράδειγμα

Στην παρούσα διπλωματική εργασία θέλουμε να εξετάσουμε τη σχέση του φύλου των μαθητών ως προς την επιλογή τύπου σπουδών. Τα αποτελέσματα, από ένα δείγμα 120 μαθητών, φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

<div> <div>ΤΥΠΟΣ ΛΥΚΕΙΟΥ</div> <div>ΦΥΛΟ</div> </div>	ΓΕΛ	ΕΠΑΛ	Σύνολο
ΑΓΟΡΙ	37	28 (φ_1)	65
ΚΟΡΙΤΣΙ	41	14 (φ_1)	55
Σύνολο	78	42 (φ_1)	120

Πίνακας 3 Αποτελέσματα φύλου και επιλογής τύπου σχολείου

Μπορούμε να συμπεράνουμε ότι, η επιλογή του τύπου σπουδών είναι ανεξάρτητη από το φύλο του μαθητή; (επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 0,05$).

Λύση

Θα κάνουμε έναν χ^2 - έλεγχο ανεξαρτησίας.

<div> <div>ΤΥΠΟΣ ΛΥΚΕΙΟΥ</div> <div>ΦΥΛΟ</div> </div>	ΓΕΛ	ΕΠΑΛ	Σύνολο
ΑΓΟΡΙ	37 (φ_{11})	28 (φ_{12})	65 (φ_1)
ΚΟΡΙΤΣΙ	41 (φ_{21})	14 (φ_{22})	55 (φ_2)
Σύνολο	78 (φ_1)	42 (φ_2)	$n=120$

Πίνακας 4 Παρατηρούμενες συχνότητες

1ο βήμα

Μηδενική Υπόθεση (H_0): το φύλο των μαθητών δεν έχει σχέση με την επιλογή της κατεύθυνσης σπουδών

Εναλλακτική Υπόθεση (H_1): το φύλο των μαθητών έχει σχέση με την επιλογή της κατεύθυνσης σπουδών

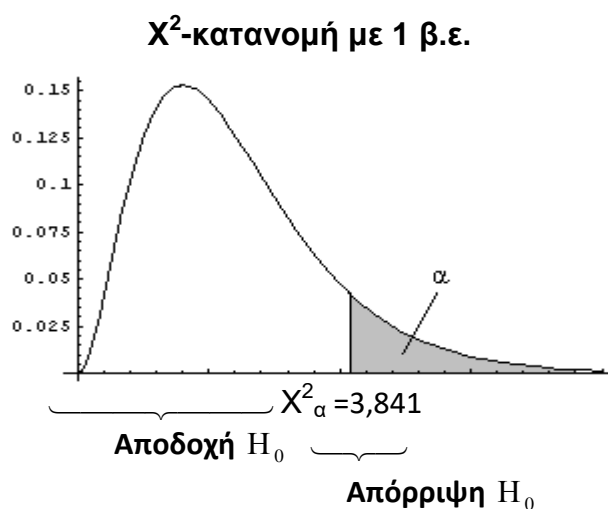
(μονόπλευρος έλεγχος)

2ο βήμα

Θα χρησιμοποιήσουμε την κατανομή με

$$(m-1)(r-1)=(2-1)(2-1)= 1 \text{ βαθμός ελευθερίας}$$

(όπου m =κατηγορίες το φύλο του μαθητή και r =ο τύπος σπουδών).

Από τους χ^2 -πίνακες έχουμε: $\chi^2=3,841$

3ο βήμα

Με την βοήθεια του Πίνακα 3 και του Πίνακα 4 με τις παρατηρούμενες συχνότητες κατασκευάζουμε τον παρακάτω Πίνακα 5 των συχνοτήτων που αναμένονται (f), με την βοήθεια της σχέσης:

$$f_{ij} = \frac{\varphi_{i\cdot}}{n} \cdot \frac{\varphi_{\cdot j}}{n} \cdot n = \frac{\varphi_{i\cdot} \cdot \varphi_{\cdot j}}{n}$$

<div> <div>ΤΥΠΟΣ ΛΥΚΕΙΟΥ</div> <div>ΦΥΛΟ</div> </div>	ΓΕΛ	ΕΠΑΛ	Σύνολο
ΑΓΟΡΙ	42,25 (f_{11})	22,75 (f_{12})	65 (f_1)
ΚΟΡΙΤΣΙ	37,75 (f_{21})	19,25 (f_{22})	55 (f_2)
Σύνολο	78 (f_1)	42 (f_2)	n=120

Πίνακας 5 Αναμενόμενες συχνότητες

Οι αναμενόμενες συχνότητες υπολογίζονται ως εξής:

$$f_{11} = (\varphi_1 * \varphi_1) / n = (65 * 78) / 120 = 42,25$$

$$f_{12} = (\varphi_1 * \varphi_2) / n = (65 * 42) / 120 = 22,75$$

$$f_{21} = (\varphi_2 * \varphi_1) / n = (55 * 78) / 120 = 35,75$$

$$f_{22} = (\varphi_2 * \varphi_2) / n = (55 * 42) / 120 = 19,25$$

Το στατιστικό του ελέγχου είναι:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^r \frac{(\phi_{ij} - f_{ij})^2}{f_{ij}}$$

$$= (37-42,25)^2/42,25 + (28-22,75)^2/22,75 + (41-37,75)^2/37,75 + (14-19,25)^2/19,25$$

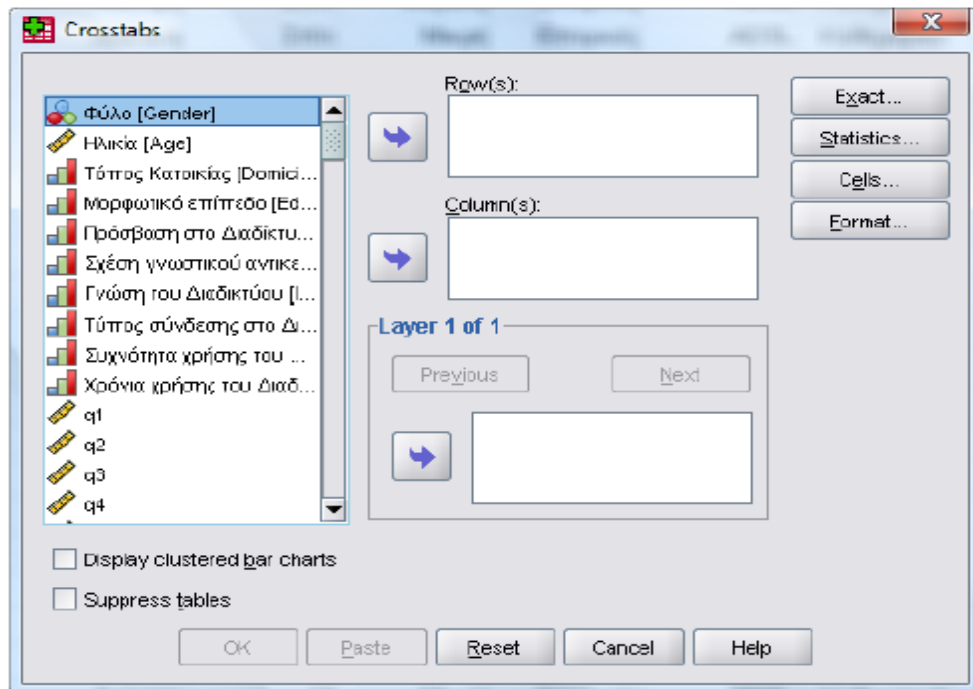
$$= 4,067$$

και επειδή $4,067 > 3,841$ απορρίπτουμε τη Μηδενική Υπόθεση, δηλαδή υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι το φύλο των μαθητών έχει σχέση με την επιλογή της κατεύθυνσης σπουδών (είναι εξαρτημένο).

3.2.1 Εφαρμογή του χ^2

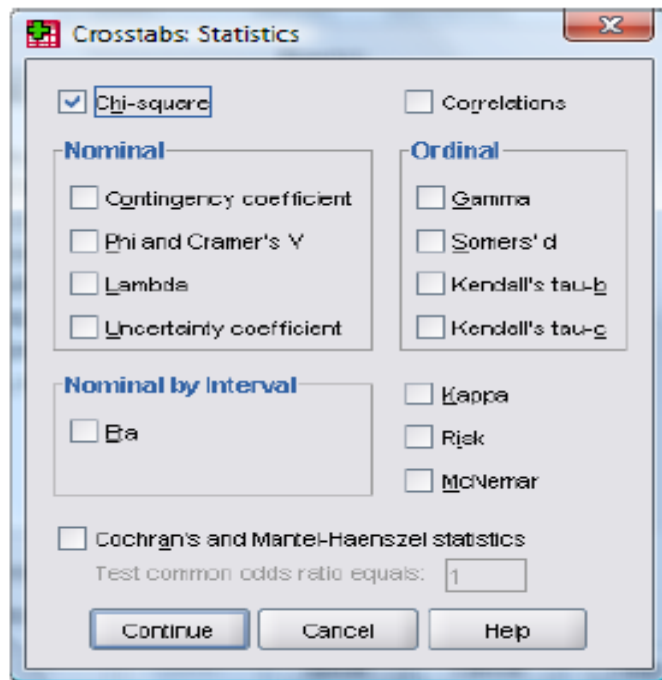
Ο υπολογισμός του τεστ χ^2 γίνεται μέσω του μενού **Analyze > Descriptive Statistics > Crosstabs**. Η οθόνη που θα εμφανιστεί παρουσιάζεται στην Εικόνα 1.

Εικόνα 1 Η εντολή *crosstabs*

- Στα πλαίσια **Row(s):** και **Column(s):** επιλέγονται οι μεταβλητές που θα συμμετάσχουν στην ανάλυση. Είναι προτιμότερο να μπαίνει στο κουτί **Row(s):** η μεταβλητή που έχει τις περισσότερες κατηγορίες, ώστε ο πίνακας διπλής εισόδου που θα προκύψει να εκτείνεται καθ' ύψος και όχι κατά πλάτος. (Ρούσος & Ευσταθίου, 2008: 31)
- Για να υπολογίσουμε το χ^2 στο SPSS, στην επιλογή **Statistics** επιλέγουμε το **Chi-square**. Η οθόνη που εμφανίζεται παρουσιάζεται στην Εικόνα 2. (Ρούσος & Ευσταθίου, 2008: 31)

Εικόνα 2 Η εντολή *crosstabs* – επιλογή *statistics*

Αφού γίνει η επιλογή του **Chi-square** κάνουμε κλικ στο **Continue** για να επιστρέψουμε στην αρχική οθόνη (βλ. εικόνα 1). Από εκεί με επιλογή στο πλήκτρο **Cells**, εμφανίζεται η οθόνη της Εικόνας 3. (Ρούσος & Ευσταθίου, 2008: 31)

Εικόνα 3 Η εντολή *crosstabs* – επιλογή *cells*

- Στην οθόνη της Εικόνας 3 επιλέγουμε το **Row** και το **Column** από το πεδίο **Percentages**, προκειμένου να εμφανίζονται οι σχετικές συχνότητες επί των γραμμών και επί των στηλών στον πίνακα διπλής εισόδου που θα κατασκευάσει το SPSS. Στη συνέχεια με το **Continue** επιστρέφουμε στην αρχική οθόνη (βλ. Εικόνα 1). (Ρούσος & Ευσταθίου, 2008: 32)
- Στην αρχική οθόνη (βλ. Εικόνα 1) πατάμε **OK** για να εκτελεστεί η ανάλυση. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης φαίνονται στις εικόνες 4 και 5.

Εικόνα 4 Πίνακας διπλής εισόδου (ή πίνακας σύμπτωσης)

ΤύποςΛυκείου * φύλο Crosstabulation					
			φύλο		Total
			Αγόρι	Κορίτσι	
ΤύποςΛυκείου	ΓΕΛ	Count	37	41	78
		% of Total	30,8%	34,2%	65,0%
	ΕΠΑΛ	Count	28	14	42
		% of Total	23,3%	11,7%	35,0%
Total		Count	65	55	120
		% of Total	54,2%	45,8%	100,0%

- Το σημαντικό στην Εικόνα 4 είναι ότι συγκρίνουμε τις σχετικές συχνότητες επί των στηλών και όχι τις σχετικές συχνότητες επί των σειρών. Ο λόγος είναι ότι οι σχετικές συχνότητες επί των σειρών επηρεάζονται από το μέγεθος των επιμέρους ομάδων που προκύπτουν από τις κατηγορίες της μεταβλητής. Οι σχετικές συχνότητες επί των σειρών πάντα αθροίζουν 100 οριζοντίως. Στον παραπάνω πίνακα συγκρίνουμε καθέτως τις σχετικές συχνότητες επί των στηλών. (Ρούσος & Ευσταθίου, 2008: 32)
- Στην Εικόνα 5 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης με τον πίνακα «Chi-Square Tests».
  - χ^2 : είναι ο αριθμός στο πρώτο κελί (Pearson Chi-square / Value)
  - df: είναι οι βαθμοί ελευθερίας (degrees of freedom)
  - asymptotic significance: είναι το επίπεδο ή η στάθμη σημαντικότητας και συμβολίζεται με το p.

Στο παράδειγμά μας η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική, εφόσον το Sig., δηλαδή το p ($=0,044$) είναι μικρότερο του 0,05.

Ο πίνακας «Chi-Square Tests» έχει μια υποσημείωση που αφορά στις προϋποθέσεις εφαρμογής του τεστ. Το ποσοστό που δίνεται στην παρένθεση της υποσημείωσης δεν πρέπει να είναι πάνω από 20% για να είναι αξιόπιστος ο έλεγχος χ^2 . Ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει όταν ο πίνακας συνάφειας είναι 2x2. (Ρούσος & Ευσταθίου, 2008: 32-33)

Εικόνα 5 Αποτελέσματα του τεστ χ^2

Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	4,067 ^a	1	,044	,055	,033
Continuity Correction ^b	3,329	1	,068		
Likelihood Ratio	4,128	1	,042		
Fisher's Exact Test					
Linear-by-Linear Association	4,033	1	,045		
N of Valid Cases	120				

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 19,25.

b. Computed only for a 2x2 table

3.3 Η Αξιοπιστία του ερωτηματολογίου

Σε κάθε έρευνα, για να είναι αξιόπιστη, ερευνάται η αξιοπιστία του οργάνου μέτρησης της μελέτης. Ένας από τους ευρέως χρησιμοποιούμενους δείκτες αξιοπιστίας είναι αυτός που υπολογίστηκε από τον Cronbach (1951) και ονομάζεται Cronbach's α (alpha).

Το όριο για να χαρακτηριστεί μια κλίμακα ως αξιόπιστη είναι ένας συντελεστής $\alpha > 0,7$ (επαρκής αξιοπιστία). Όταν ο συντελεστής είναι $\alpha > 0,8$ η κλίμακα έχει καλή αξιοπιστία και όταν ο συντελεστής είναι $\alpha > 0,95$ η κλίμακα έχει άριστη αξιοπιστία. Ο Cronbach's alpha για την παρούσα μελέτη μας είναι 0,73 (επαρκής αξιοπιστία).

Κεφάλαιο 4^ο Αποτελέσματα της έρευνας

4.1 Περιγραφική Στατιστική

4.1.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος

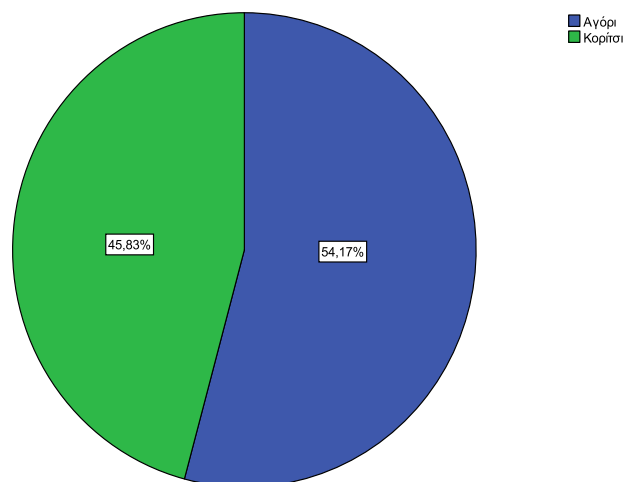
Στον πίνακα 6 παρουσιάζονται τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος (μέγεθος δείγματος N=120).

Πίνακας 6 Κατανομή συχνοτήτων και σχετικών συχνοτήτων % των εφήβων ως προς τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά

		Συχνότητα	Ποσοστό %
Φύλο	Αγόρια	65	54,2
	Κορίτσια	55	45,8
Ηλικία	12-14	10	8,3
	15-17	33	27,5
	18-20	77	64,2
Εθνικότητα	Ελληνική	113	91,2
	Αλβανική	7	5,8

Το δείγμα της έρευνας αποτελούνταν από 120 έφηβους των Χανίων Κρήτης εκ των οποίων οι 65 (54,2%) ήταν αγόρια και οι 55 (45,8%) ήταν κορίτσια (βλ. πίνακα 1 και γράφημα 1)

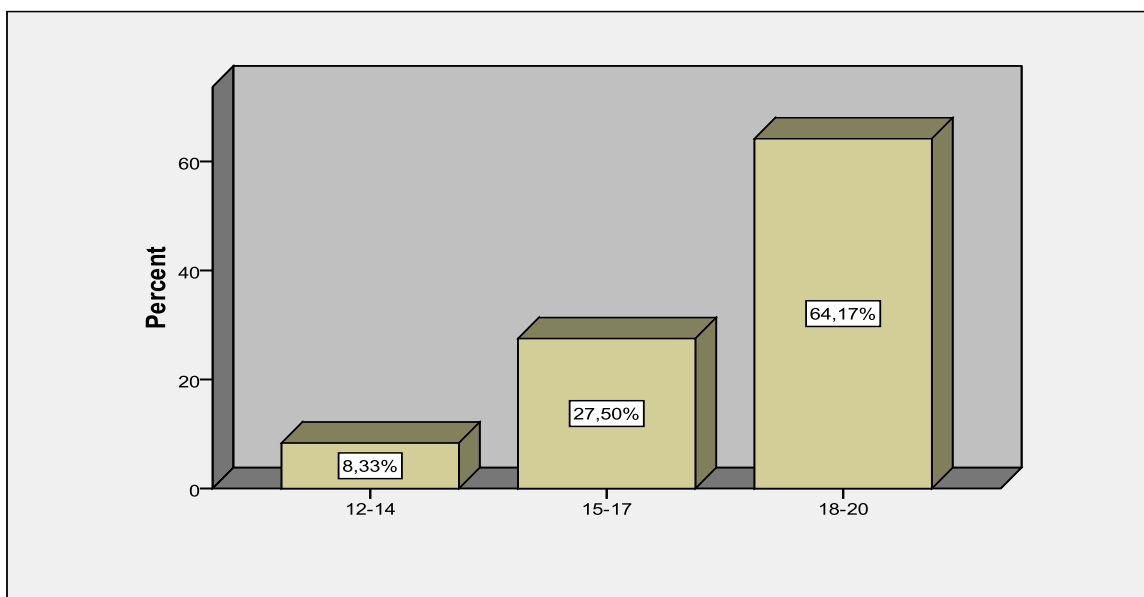
Γράφημα 1 Το φύλο των εφήβων

Το 64,2% των εφήβων άνηκαν στην ηλικιακή ομάδα 18-20 ετών, το 27,5% στην ηλικιακή ομάδα 15-17 ετών και το 8,3% άνηκαν στην ηλικιακή ομάδα 12-14 ετών. (βλ. πίνακα 6 και γράφημα 2)

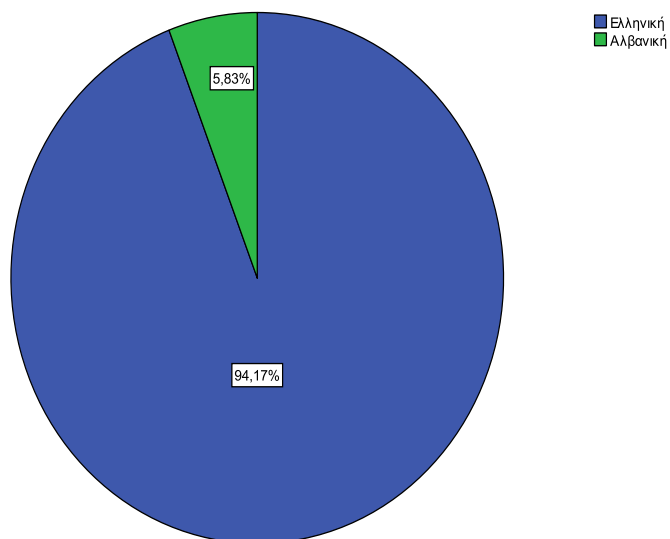

Γράφημα 2 Η ηλικία των εφήβων

Το 91,2% των εφήβων είχαν Ελληνική καταγωγή και μόλις το 5,8% είχαν Αλβανική καταγωγή. (βλ. πίνακα 6 και γράφημα 3)

Γράφημα 3 Η Εθνικότητα των εφήβων

4.1.2 Δημογραφικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά των γονέων

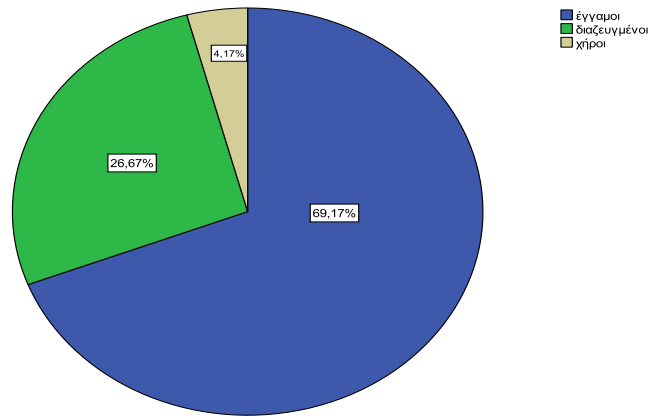
Στον πίνακα 7 παρουσιάζονται τα δημογραφικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά των γονέων του δείγματος.

Πίνακας 7 Κατανομή συχνοτήτων και σχετικών συχνοτήτων % των γονέων ως προς τα δημογραφικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά των γονέων

		Συχνότητα	Ποσοστό %
Οικογενειακή κατάσταση	Έγγαμοι	83	69,2
	Διαζευγμένοι	32	26,7
	Χήροι	5	4,2
Μορφωτικό επίπεδο πατέρα	Πρωτοβάθμια	22	18,3
	Δευτεροβάθμια	44	36,7
	Τριτοβάθμια	54	45,0
Μορφωτικό επίπεδο μητέρας	Πρωτοβάθμια	14	11,7
	Δευτεροβάθμια	46	38,3
	Τριτοβάθμια	60	50,0
Επάγγελμα πατέρα	Ελεύθερος Επαγγελματίας	42	35,0
	Δημόσιος Υπάλληλος	15	12,5
	Στρατιωτικός-Αστυνομικός	10	8,3
	Επιχειρηματίας	8	6,7
	Αγρότης-Βοσκός-Ψαράς	8	6,7
	Εκπαιδευτικός	7	5,8
	Συνταξιούχος	7	5,8
	Ιδιωτικός Υπάλληλος	7	5,8
	Ιατρός-Κτηνίατρος	5	4,2
	Οικοδόμος	5	4,2
	Ναυτικός	2	1,7
	Άνεργος	1	,8
	Εισοδηματίας	1	,8
	Μουσικός-Καλλιτέχνης	1	,8
	Ιερέας	1	,8
Επάγγελμα μητέρας	Οικιακά	34	28,3
	Δημόσιος Υπάλληλος	10	8,3
	Ιδιωτικός Υπάλληλος	15	12,5
	Νοσηλεύτρια	12	10,0
	Εκπαιδευτικοί	9	7,5
	(Νηπιαγωγός- Δασκάλα- Καθηγήτρια)		
	Ελεύθερος Επαγγελματίας	7	5,8
	Επιχειρηματίας	7	5,8
	Ξενοδοχοϋπάλληλος	5	4,2
	Συνταξιούχος	4	3,3
	Άνεργη	4	3,3
	Λογίστρια	4	3,3
	Ιατρός-Αναισθησιολόγος	3	2,5
	Μαγείρισσα	2	1,7
	Δικηγόρος	2	1,7
	Αγρότισσα	1	,8
	Ναυτικό	1	,8
Αριθμός παιδιών στην οικογένεια	1	14	11,7
	2	61	50,8
	3	24	20,0
	4	18	15,0
	5	3	2,5
Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα	601-1000€	42	35,0
	>=1000€	78	65,0

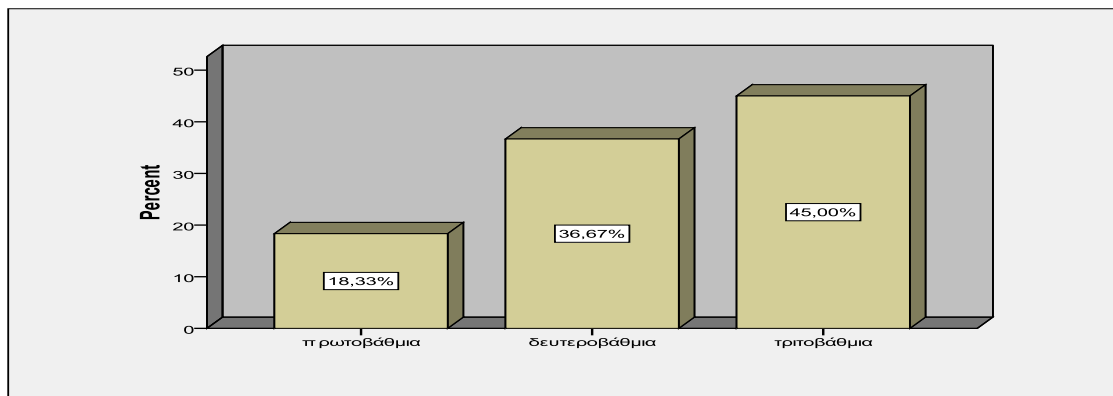
Ως προς την οικογενειακή κατάσταση των γονέων, η εικόνα του δείγματος κυμαινόταν ως εξής: το 69,2% ήταν έγγαμοι, το 26,7% ήταν διαζευγμένοι και το 4,% ήταν χήροι. (βλ. πίνακα 7 και γράφημα 4).

Γράφημα 4 Η οικογενειακή κατάσταση των γονέων

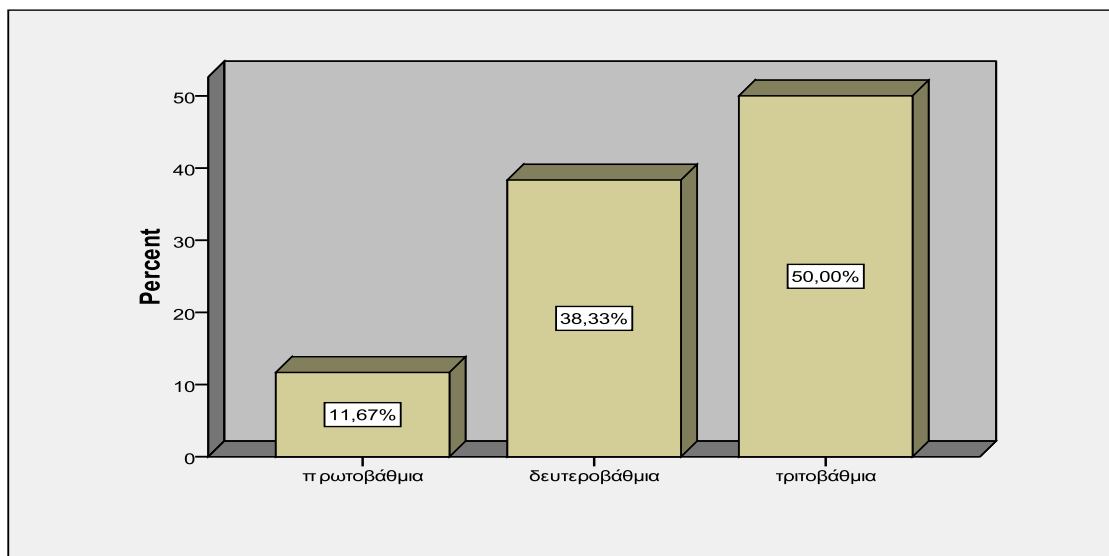

Ως προς το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, η εικόνα του δείγματος κυμαινόταν ως εξής: το 45,% των πατέρων και το 50% των μητέρων ήταν απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το 36,7% των πατέρων και το 38,3% των μητέρων ήταν απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και το 18,3% των πατέρων και το 11,7% των μητέρων ήταν απόφοιτοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. (βλ. πίνακα 7, γράφημα 5& γράφημα 6).

Γράφημα 5 Μορφωτικό επίπεδο του πατέρα

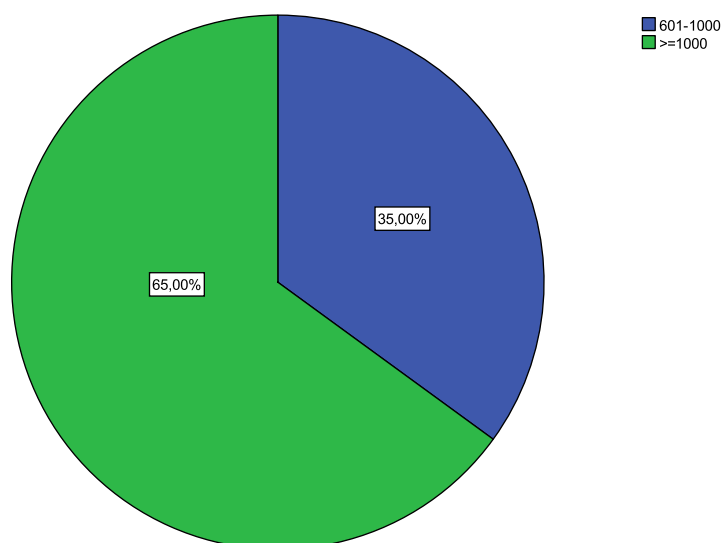

Γράφημα 6 Μορφωτικό επίπεδο της μητέρας

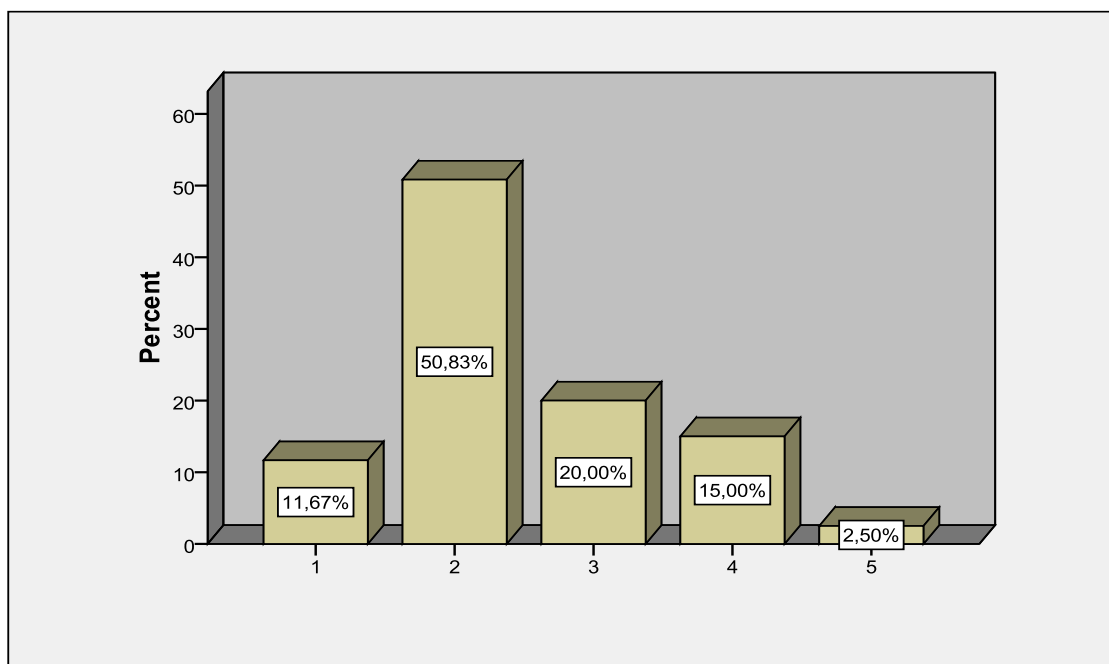
Ως προς το μηναίο οικογενειακό εισόδημα της οικογένειας η εικόνα του δείγματος κυμαινόταν ως εξής: το 65% είχαν μηναίο οικογενειακό εισόδημα $\geq 1000\text{€}$ και το 35% του δείγματος είχε 601-1000€ (βλ. πίνακα 7 και γράφημα 7)

Γράφημα 7 Μηναίο οικογενειακό εισόδημα

Ως προς τον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια η εικόνα του δείγματος κυμαινόταν ως εξής: το 50,8% είχαν 2 παιδιά, το 20% είχαν 3 παιδιά το 15% είχαν 4 παιδιά το 11,7% είχαν 1 παιδί και το 2,5% είχαν 5 παιδιά (βλ. πίνακα 7 και γράφημα 8)

Γράφημα 8 Αριθμός παιδιών στην οικογένεια

Ως προς την επάγγελμα των γονέων, η εικόνα του δείγματος κυμαινόταν ως εξής: το 35% των πατέρων και το 5,8% των μητέρων ήταν ελεύθεροι επαγγελματίες, το 12,5% των πατέρων και το 8,3% των μητέρων ήταν δημόσιοι υπάλληλοι, το 6,7% των πατέρων και το 5,8% των μητέρων ήταν επιχειρηματίες, το 5,8% των πατέρων και το 12,5% των μητέρων ήταν ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 6,7% των πατέρων ήταν αγρότες, βοσκοί-ψαράδες και το 1,7% των μητέρων ήταν αγρότισσες, το 1,7% των πατέρων και το 0,8% των μητέρων ήταν ναυτικοί, το 5,8% των πατέρων και το 3,3% ήταν συνταξιούχοι, το 8,3% των πατέρων ήταν στρατιωτικοί-αστυνομικοί και το 28,3% των μητέρων δηλώθηκαν ως οικιακά, το 5,8% των πατέρων ήταν εκπαιδευτικοί και το 7,5% των μητέρων ήταν εκπαιδευτικοί, το 4,2% των πατέρων ήταν ιατροί-κτηνίατροι και το 10% των μητέρων ήταν νοσηλεύτριες καθώς και το 2,5% των μητέρων ήταν ιατροί-αναισθησιολόγοι, το 4,2% των πατέρων ήταν οικοδόμοι και το 4,2% των μητέρων ήταν ξενοδοχοϋπάλληλοι, το 0,8% των πατέρων ήταν εισοδηματίες και το 3,3% των μητέρων ήταν λογίστριες, το 0,8% των πατέρων και το 3,3% των μητέρων ήταν άνεργοι, το 0,8% των πατέρων ήταν μουσικοί-καλλιτέχνες και το 1,7% των μητέρων ήταν μαγείρισσες, το 0,8% των πατέρων ήταν ιερείς και το 1,7% των μητέρων ήταν δικηγόροι. (βλ. πίνακα 7).

4.1.3 Αποτελέσματα σχετικά με την εκπαίδευση και τις σπουδές των εφήβων

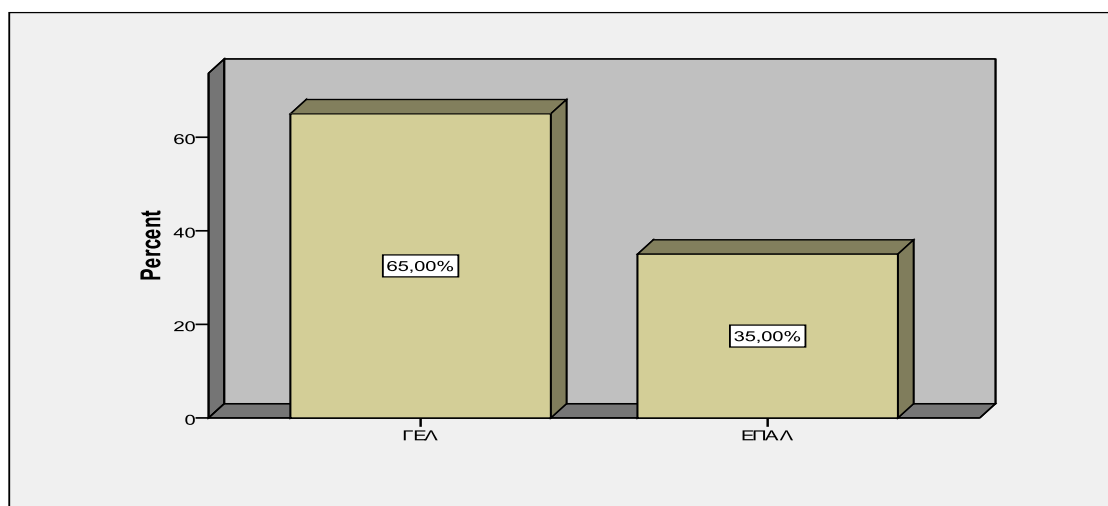
Στον πίνακα 8 παρουσιάζονται τα εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά των εφήβων (N=120) ως προς τον τύπο σχολείου που θα επιλέξουν να πάνε ή πάνε καθώς και την κατεύθυνση σπουδών που θα ακολουθήσουν ή ακολουθούν.

Πίνακας 8 Κατανομή συχνοτήτων και σχετικών συχνοτήτων % των εφήβων ως προς τον τύπο σχολείου που θα επιλέξουν να πάνε ή πάνε καθώς και την κατεύθυνση σπουδών που θα ακολουθήσουν ή ακολουθούν

		Συχνότητα	Ποσοστό %
Μαθητές Γενικού Λυκείου		78	65,0
Μαθητές Επαγγελματικού Λυκείου		42	35,0
Ποια κατεύθυνση σπουδών του ΓΕΛ θα ακολουθήσεις ή έχεις ακολουθήσει;	Θεωρητική	15	19,2
	Θετική	38	48,7
	Τεχνολογική	25	32,1
Ποιο τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ θα ακολουθήσεις ή έχεις ακολουθήσει;	Διοίκηση-Οικονομία	6	14,3
	Εφαρμοσμένων Τεχνών	4	9,5
	Ηλεκτρολογίας	1	2,4
	Μηχανολογίας	9	21,4
	Ναυτικών επαγγελμάτων	8	19,0
	Πληροφορικής	5	11,9
	Υγείας Πρόνοιας	9	21,4

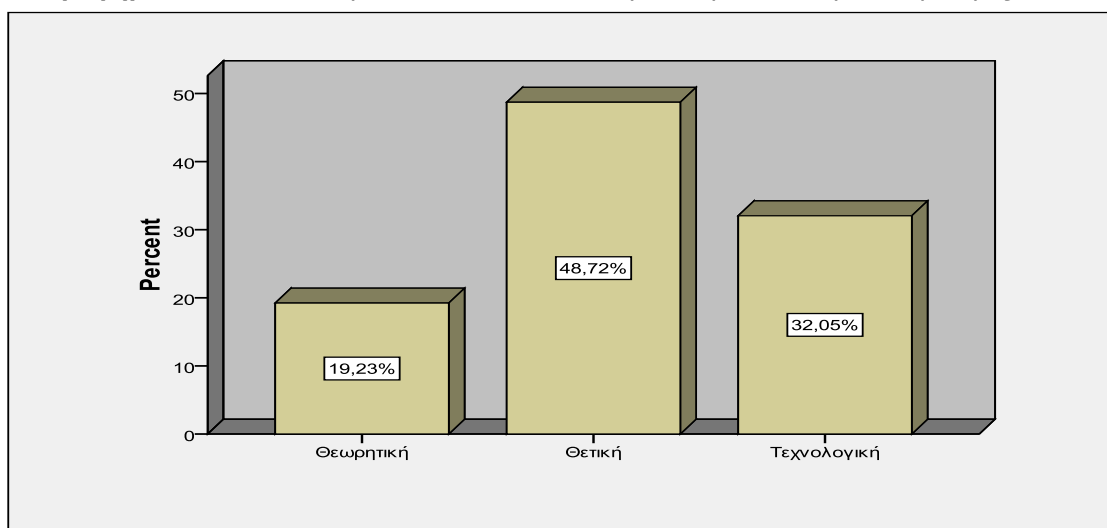
Το 65% των εφήβων απάντησαν το ΓΕΛ για τις σπουδές τους και το 35% απάντησαν το ΕΠΑΛ για τις σπουδές τους (βλ. πίνακα 8 και γράφημα 9).

Γράφημα 9 Τύπος Λυκείου για σπουδές των εφήβων

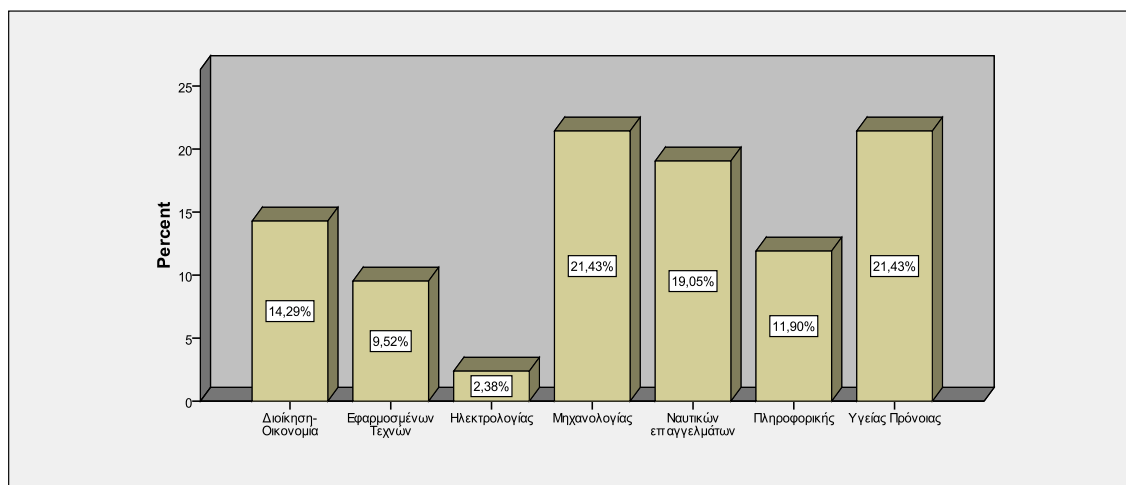
Για τους μαθητές που απάντησαν το ΓΕΛ για τις σπουδές τους, το 48,7% των εφήβων απάντησαν την Θετική κατεύθυνση σπουδών, το 32,1% των εφήβων απάντησαν την Τεχνολογική κατεύθυνση σπουδών και το 19,2% των εφήβων απάντησαν την Θεωρητική κατεύθυνση σπουδών (βλ. πίνακα 8 και γράφημα 10).

Γράφημα 10 Κατεύθυνση σπουδών θα ακολουθήσουν ή ακολούθησαν οι μαθητές ΓΕΛ

Για του μαθητές που απάντησαν το ΕΠΑΛ για τις σπουδές τους, το 21,4% των εφήβων απάντησαν την ειδικότητα της Μηχανολογίας και το άλλο 21,4% της Υγείας και Πρόνοιας, το 19% των Ναυτικών Επαγγελμάτων, το 14,3% της Διοίκησης και Οικονομίας, το 11,9% της Πληροφορικής, το 9,5% των Εφαρμοσμένων Τεχνών και το 2,4% της Ηλεκτρολογίας. (βλ. πίνακα 8 και γράφημα 11).

Γράφημα 11 Κατεύθυνση σπουδών θα ακολουθήσουν ή ακολούθησαν οι μαθητές ΕΠΑΛ

Στον πίνακα 9 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των εφήβων ως προς τις απόψεις τους για την εκπαίδευση και τις σπουδές τους. Συγκεκριμένα διαπιστώθηκε ότι:

Το 85% των εφήβων ήταν ευχαριστημένοι από το σχολείο και το 15% των εφήβων δεν είναι/ήταν . Το 75,8% των εφήβων πιστεύει ότι δεν έχει μαθησιακές δυσκολίες και το 24,2% των εφήβων πιστεύει ότι έχει. Το 78,3% των εφήβων πιστεύει ότι το φροντιστήριο είναι απαραίτητο συμπλήρωμα του σχολείου, ενώ το 21,7% των εφήβων πιστεύει ότι φροντιστήριο δεν είναι. Το 83,3% των εφήβων πηγαίνει φροντιστήριο, ενώ το 16,7% των εφήβων δεν πηγαίνει . Το 35,8% των εφήβων έκανε περισσότερες απουσίες στη φετινή χρονιά σε σχέση με την περσινή χρονιά, το 34,2 των εφήβων έκανε ίδιες απουσίες στη φετινή χρονιά σε σχέση με την περσινή χρονιά και το 30% των εφήβων έκανε λιγότερες απουσίες στη φετινή χρονιά σε σχέση με την περσινή χρονιά. Το 92% των εφήβων πιστεύουν ότι οι καθηγητές τους δεν τους ασκούν πίεση και το 23,3% των εφήβων πιστεύουν ότι οι καθηγητές τους ασκούν πίεση.

Το 27,5% των εφήβων θεωρεί μέτριο το εκπαιδευτικό σύστημα και το 25,8% των εφήβων θεωρεί καλό το εκπαιδευτικό σύστημα ενώ το άλλο 25,8% των εφήβων το θεωρεί κακό, το 15% των εφήβων θεωρεί απαράδεκτο το εκπαιδευτικό σύστημα, μόνο το 4,2% των εφήβων το θεωρεί πολύ καλό το ενώ μόλις το 1,7% των εφήβων θεωρεί εξαιρετικό το εκπαιδευτικό σύστημα. Το 52,5% των εφήβων πιστεύουν ότι η έλλειψη πειθαρχίας συντελεί πολύ στην χαμηλή ποιότητα εκπαίδευσης, το 40% των εφήβων πιστεύουν ότι η έλλειψη πειθαρχίας συντελεί μέτρια και το 7,5% ότι η έλλειψη πειθαρχίας δεν συντελεί καθόλου στην χαμηλή ποιότητα εκπαίδευσης. Το 55% των εφήβων πιστεύουν ότι η έλλειψη υποδομών χρηματοδότησης συντελεί πολύ στην χαμηλή ποιότητα εκπαίδευσης, το 36,7% πιστεύουν ότι η έλλειψη πειθαρχίας συντελεί μέτρια στην χαμηλή ποιότητα εκπαίδευσης και το 8,3% των εφήβων πιστεύουν ότι η έλλειψη πειθαρχίας δεν συντελεί καθόλου στην χαμηλή ποιότητα εκπαίδευσης. Το 48,3% των εφήβων πιστεύουν ότι οι εκπαιδευτικοί με περιορισμένη κατάρτιση συντελούν πολύ στην χαμηλή ποιότητα εκπαίδευσης, το 45% των εφήβων πιστεύουν ότι οι εκπαιδευτικοί με περιορισμένη κατάρτιση συντελούν μέτρια στην χαμηλή ποιότητα

εκπαίδευσης και το 6,7% πιστεύουν ότι οι εκπαιδευτικοί με περιορισμένη κατάρτιση δεν συντελούν στην χαμηλή ποιότητα εκπαίδευσης.

Πίνακας 9 Κατανομή συχνοτήτων και σχετικών συχνοτήτων % των εφήβων ως προς τις απόψεις τους για την εκπαίδευση και τις σπουδές τους

		Συχνότητα	Ποσοστό %
Είσαι/ήσουν ευχαριστημένος από το σχολείο	Όχι	18	15,0
	Ναι	102	85,0
Πιστεύεις ότι έχεις μαθησιακές δυσκολίες	Όχι	91	75,8
	Ναι	29	24,2
Πιστεύεις ότι το φροντιστήριο είναι απαραίτητο συμπλήρωμα του σχολείου;	Όχι	26	21,7
	Ναι	94	78,3
Πηγαίνεις φροντιστήριο;	Όχι	20	16,7
	Ναι	100	83,3
Πόσες απουσίες έκανες στη φετινή χρονιά σε σχέση με την περσινή χρονιά	λιγότερες	36	30,0
	ίδιες	41	34,2
	περισσότερες	43	35,8
Είσαι ευχαριστημένος από το εκπαιδευτικό σύστημα;	απαράδεκτο	18	15,0
	κακό	31	25,8
	μέτριο	33	27,5
	καλό	31	25,8
	πολύ καλό	5	4,2
	εξαιρετικό	2	1,7
Πιστεύεις ότι οι καθηγητές σου ασκούν πίεση;	Όχι	92	76,7
	Ναι	28	23,3
Πιστεύεις ότι η έλλειψη πειθαρχίας συντελεί στην χαμηλή ποιότητα εκπαίδευσης;	καθόλου	9	7,5
	μέτρια	48	40,0
	πολύ	63	52,5
Πιστεύεις ότι η έλλειψη υποδομών χρηματοδότησης συντελεί στην χαμηλή ποιότητα εκπαίδευσης;	καθόλου	10	8,3
	μέτρια	44	36,7
	πολύ	66	55,0
Πιστεύεις ότι η εκπαιδευτικοί με περιορισμένη κατάρτιση συντελεί στην χαμηλή ποιότητα εκπαίδευσης;	καθόλου	8	6,7
	μέτρια	54	45,0
	πολύ	58	48,3

4.1.4 Αποτελέσματα σχετικά με την συμπεριφορά των εφήβων σχετικά με την υγεία, άσκηση, διατροφή και διάφορες συνήθειες σας

Στον πίνακα 10 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των εφήβων ως προς την συμπεριφορά τους σχετικά με την υγεία, άσκηση, διατροφή και διάφορες συνήθειες τους. Συγκεκριμένα διαπιστώθηκε ότι:

Το 95% των εφήβων δεν αντιμετωπίζει προβλήματα υγείας και μόνο το 5% των εφήβων αντιμετωπίζει. Το 75% των εφήβων πιστεύει ότι τρέφεται σωστά ενώ το

25% των εφήβων πιστεύει ότι δεν τρέφεται σωστά. Το 78,3% δεν καπνίζει και το 21,7% καπνίζει. Το 31,7% των εφήβων ασχολείται με τον αθλητισμό πάρα πολύ, το 26,7% εφήβων ασχολείται αρκετά, το 25,8% ασχολείται μερικές φορές και το 15,8% των εφήβων ασχολείται με τον αθλητισμό σπάνια. Το 30,8% των εφήβων πάει/πήγαινε στο σχολείο με το λεωφορείο, το 30% των εφήβων πάει/πήγαινε στο σχολείο με τα πόδια, το 22,5% των εφήβων πάει/πήγαινε στο σχολείο με το αυτοκίνητο, το 9,2% των εφήβων πάει/πήγαινε με άλλο τρόπο στο σχολείο (ενδεχομένως να αποτελούν το μηχανάκι, το πατίνι ή το ηλεκτρονικό πατίνι) και το 7,5% των εφήβων πάει/πήγαινε στο σχολείο με ποδήλατο.

Πίνακας 10 Κατανομή συχνοτήτων και σχετικών συχνοτήτων % των εφήβων ως προς την συμπεριφορά των εφήβων σχετικά με την υγεία, άσκηση, διατροφή και διάφορες συνήθειες σας

		Συχνότητα	Ποσοστό %
Αντιμετωπίζεις προβλήματα υγείας;	Όχι	114	95,0
	Ναι	6	5,0
Τρέφεσαι σωστά;	Όχι	30	25,0
	Ναι	90	75,0
Καπνίζεις;	Όχι	94	78,3
	Ναι	26	21,7
Ασχολείσαι με τον αθλητισμό;	σπάνια	19	15,8
	μερικές φορές	31	25,8
	αρκετά	32	26,7
	πάρα πολύ	38	31,7
Με ποιον τρόπο πάς/πήγαινες στο σχολείο;	λεωφορείο	37	30,8
	αυτοκίνητο	27	22,5
	πόδια	36	30,0
	ποδήλατο	9	7,5
	άλλο	11	9,2

4.1.5 Αποτελέσματα σχετικά με τις ώρες ενασχόλησης με σχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες των εφήβων

Στον πίνακα 11 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των εφήβων ως προς την συμπεριφορά τους σχετικά με την υγεία, άσκηση, διατροφή και διάφορες συνήθειες σας. Συγκεκριμένα διαπιστώθηκε ότι:

Το 38,3% των εφήβων αφιέρωναν μία ώρα την ημέρα για το διάβασμα των μαθημάτων του σχολείου, το 25,8% των εφήβων αφιέρωναν δυο ώρες, το 18,3% αφιέρωναν τρεις ώρες την ημέρα , το 17,5% των εφήβων αφιέρωναν πάνω από τρεις ώρες την ημέρα για το διάβασμα των μαθημάτων του σχολείου.

Το 32,5% των εφήβων αφιέρωναν δυο ώρες την ημέρα για εξωσχολικές δραστηριότητες, το 22,5% αφιέρωναν πάνω από τρεις ώρες την ημέρα, το 20,8% μια ώρα την ημέρα για εξωσχολικές δραστηριότητες, το 14,2% των εφήβων αφιέρωναν τρεις ώρες την ημέρα και το 10% των εφήβων δεν αφιέρωναν καμία ώρα την ημέρα για εξωσχολικές δραστηριότητες,

Το 32,5% των εφήβων αφιέρωναν πάνω από τρεις ώρες την ημέρα σε ίντερνετ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, το 27,5% των εφήβων αφιέρωναν δύο ώρες την ημέρα, το 20% των εφήβων μια ώρα την ημέρα, το 17,5% αφιέρωναν τρεις ώρες την ημέρα και το 2,5% των εφήβων δεν αφιέρωναν καμία ώρα για ίντερνετ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Το 50,8% των εφήβων αφιέρωναν πάνω από τρεις ώρες την ημέρα να ακούν μουσική, το 34,2% των εφήβων τρεις ώρες την ημέρα, το 10,8% δύο ώρες την ημέρα, το 3,3% μία ώρα την ημέρα και το 0,8% των εφήβων δεν αφιέρωναν καμία ώρα την ημέρα για να ακούσουν μουσική.

Πίνακας 11 Κατανομή συχνοτήτων και σχετικών συχνοτήτων % των εφήβων ως προς τις ώρες ενασχόλησης με σχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες

		Συχνότητα	Ποσοστό %
Πόσες ώρες την ημέρα αφιερώνεις/ αφιέρωνες στο διάβασμα των μαθημάτων του σχολείου;	μία	46	38,3
	δύο	31	25,8
	τρεις	22	18,3
	> από τρεις	21	17,5
Πόσες ώρες την ημέρα αφιερώνεις στις εξωσχολικές δραστηριότητες;	καμία	12	10,0
	μία	25	20,8
	δύο	39	32,5
	τρεις	17	14,2
	> από τρεις	27	22,5
Πόσες ώρες την ημέρα ασχολείσαι με το ίντερνέτ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;	καμία	3	2,5
	μία	24	20,0
	δύο	33	27,5
	τρεις	21	17,5
	> από τρεις	39	32,5
Πόσες ώρες την ημέρα αφιερώνεις για να ακούς μουσική;	καμία	1	,8
	μία	4	3,3
	δύο	13	10,8
	τρεις	41	34,2
	> από τρεις	61	50,8

4.1.6 Αποτελέσματα σχετικά με τις κοινωνικές σχέσεις των εφήβων

Στον πίνακα 12 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των εφήβων ως προς τις κοινωνικές τους σχέσεις. Συγκεκριμένα διαπιστώθηκε ότι:

Το 44,2% των εφήβων έχει 5-10 φίλους, το 33,3% των εφήβων έχει πάνω από 10 και το 22,5% των εφήβων έχει κάτω από 5 φίλους. Το 57,5% των εφήβων αφιέρωναν μία ώρα με τους φίλους τους εκτός σχολείου, το 29,2% των εφήβων αφιέρωναν δύο ώρες, το 8,3% πάνω από τρεις ώρες και το 5% αφιέρωναν τρεις ώρες με τους φίλους τους εκτός σχολείου. Το 65% των εφήβων δεν έχει πέσει θύμα μπούλινγκ ενώ το 35% έχει πέσει. Το 38% των εφήβων πιστεύουν πώς δεν τους βλέπουν οι άλλοι υποτιμητικά, το 35,8% των εφήβων πιστεύουν ότι τους βλέπουν σπάνια, το 16,7% οι άλλοι τους βλέπουν υποτιμητικά μερικές φορές και το 9,2% πιστεύει ότι οι άλλοι τους βλέπουν υποτιμητικά αρκετά.

Πίνακας 12 Κατανομή συχνοτήτων και σχετικών συχνοτήτων % των εφήβων ως προς τις κοινωνικές τους σχέσεις

		Συχνότητα	Ποσοστό %
Ποιος είναι ο αριθμός φίλων που έχεις;	<5	27	22,5
	5-10	53	44,2
	>10	40	33,3
Πόσες ώρες την ημέρα αφιερώνεις με τους φίλους σου εκτός σχολείου;	μία	69	57,5
	δύο	35	29,2
	τρεις	6	5,0
	> από τρεις	10	8,3
Έχεις πέσει θέμα μπούλινγκ;	Όχι	78	65,0
	Ναι	42	35,0
Πιστεύεις ότι οι άλλοι σε βλέπουν υποτιμητικά;	καθόλου	46	38,3
	σπάνια	43	35,8
	μερικές φορές	20	16,7
	αρκετά	11	9,2

4.1.7 Αποτελέσματα σχετικά με τις οικογενειακές σχέσεις των εφήβων

Στον πίνακα 13 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των εφήβων ως προς τις οικογενειακές τους σχέσεις. Συγκεκριμένα διαπιστώθηκε ότι:

Το 89,2% των εφήβων δήλωσε ότι έχει καλή σχέση με τους γονείς τους και το 10,8% των εφήβων δήλωσε ότι δεν έχει καλή σχέση. Το 80% των εφήβων πιστεύει ότι το οικογενειακό τους περιβάλλον δεν τους ασκεί πίεση και το 20% τους ασκεί πίεση.

Πίνακας 13 Κατανομή συχνοτήτων και σχετικών συχνοτήτων % των εφήβων ως προς τις οικογενειακές τους σχέσεις

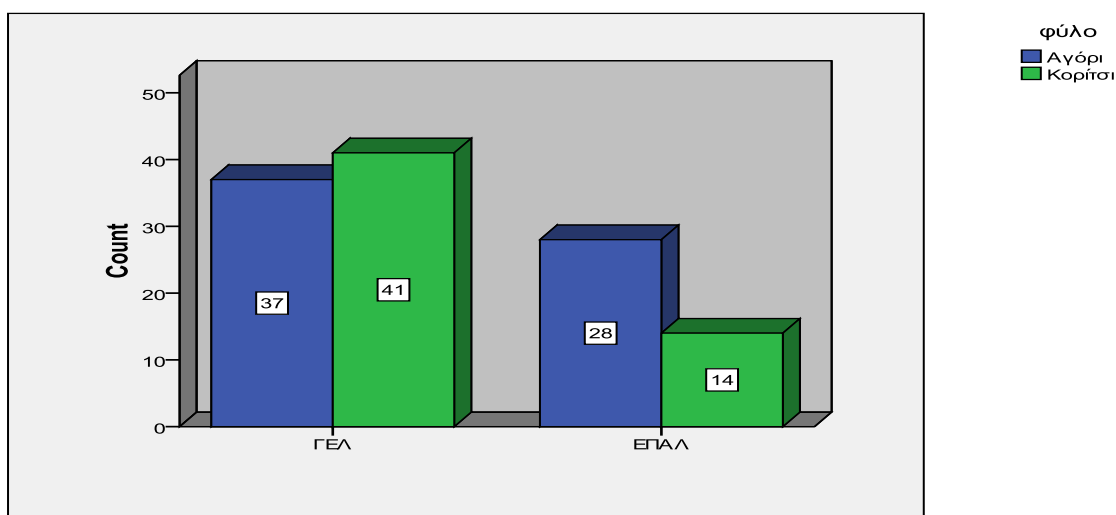
		Συχνότητα	Ποσοστό %
Έχεις καλή σχέση με τους γονείς σου;	Όχι	13	10,8
	Ναι	107	89,2
Πιστεύεις ότι το οικογενειακό σου περιβάλλον σου ασκεί πίεση;	Όχι	96	80,0
	Ναι	24	20,0

4.2 Συσχετίσεις μεταβλητών

4.2.1 Η σχέση του φύλου των μαθητών ως προς την επιλογή τύπου σπουδών

Διαπιστώθηκε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του φύλου των μαθητών ως προς την επιλογή του τύπου σχολείων (ΓΕΛ/ΕΠΑΛ) ($p=0.033<0.05$). Τα αγόρια επιλέγουν σε μεγαλύτερο ποσοστό το ΕΠΑΛ από ότι το ΓΕΛ και τα κορίτσια επιλέγουν σε μεγαλύτερο ποσοστό το ΓΕΛ από ότι το ΕΠΑΛ. Συνεπώς αποδεχόμαστε την Εναλλακτική Υπόθεση (1): το φύλο των μαθητών έχει σχέση με την επιλογή της κατεύθυνσης σπουδών . (βλ. γράφημα 12 και πίνακες στο παράρτημα)

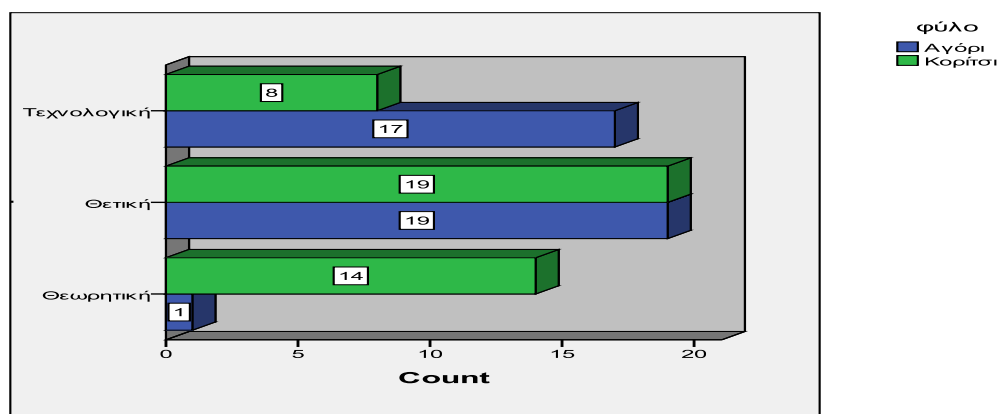
Γράφημα 12 Η σχέση του φύλου των μαθητών ως προς την επιλογή τύπου σπουδών

4.2.2 Η σχέση του φύλου των μαθητών ως προς την επιλογή κατεύθυνσης σπουδών του ΓΕΛ

Διαπιστώθηκε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του φύλου των μαθητών ως προς την κατεύθυνση σπουδών του ΓΕΛ ($p=0.001<0.05$). Τα αγόρια επιλέγουν σε μεγαλύτερο ποσοστό την Τεχνολογική κατεύθυνση από ότι τα κορίτσια και τα κορίτσια επιλέγουν σε μεγαλύτερο ποσοστό την Θεωρητική κατεύθυνση από ότι τα αγόρια. Η θετική κατεύθυνση παρατηρούμε ότι επιλέγεται ομοίως και από τα δύο φύλα. Συνεπώς αποδεχόμαστε την Εναλλακτική Υπόθεση (2): το φύλο των μαθητών έχει σχέση με την επιλογή της κατεύθυνσης σπουδών του ΓΕΛ. (βλ. γράφημα 13 και πίνακες στο παράρτημα)

Γράφημα 13 Η σχέση του φύλου των μαθητών ως προς την επιλογή κατεύθυνσης σπουδών του ΓΕΛ

4.2.3 Η σχέση του φύλου των μαθητών ως προς την επιλογή τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ

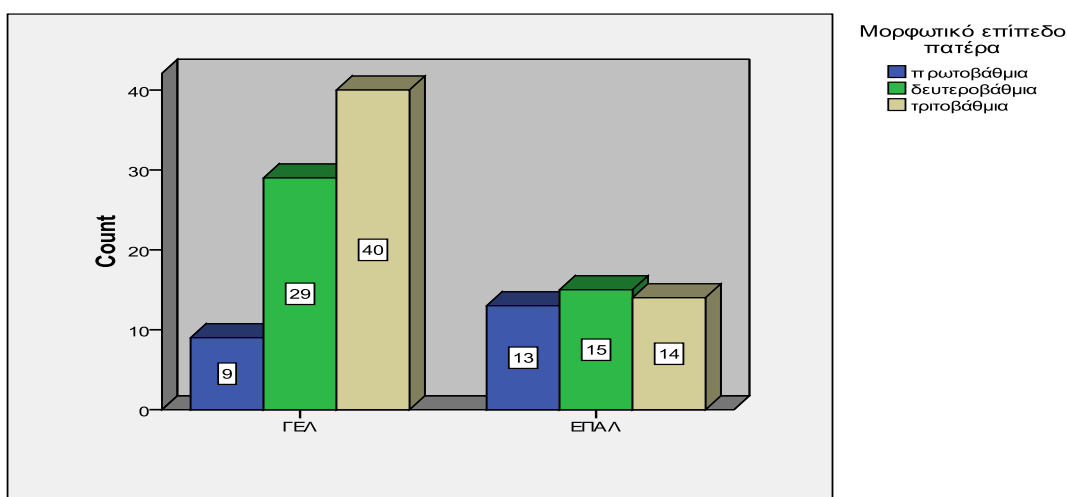
Από τη στατιστική ανάλυση προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική ποσοστιαία διαφοροποίηση μεταξύ του φύλου των μαθητών ως προς την επιλογή του τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ. Τα αγόρια ωστόσο φαίνεται να επιλέγουν σε μεγαλύτερο ποσοστό τους τομείς Μηχανολογίας, Ηλεκτρολογίας, Ναυτικών Επαγγελμαμάτων, Πληροφορικής, Εφαρμοσμένων Τεχνών σε σχέση με τα κορίτσια.

Όσον αφορά τα κορίτσια, αυτά επιλέγουν περισσότερο τους τομείς: Υγείας και Πρόνοιας, Διοίκησης και Οικονομίας συγκριτικά με τα αγόρια. Συνεπώς αποδεχόμαστε τη Μηδενική Υπόθεση (3): το φύλο των μαθητών δεν έχει σχέση με την επιλογή του τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ. (βλ. πίνακες στο παράρτημα)

4.2.4 Η σχέση του μορφωτικού επιπέδου του πατέρα ως προς την επιλογή του εφήβου για τον τύπο σχολείου (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ)

Από την έρευνα προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου του πατέρα ($p=0.023<0.05$) και την επιλογή του εφήβου για τον τύπο σχολείου (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ). Στους εφήβους που επιλέγουν σε μεγαλύτερο ποσοστό το ΓΕΛ, το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα είναι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ στους εφήβους που επιλέγουν σε μεγαλύτερο βαθμό το ΕΠΑΛ, το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα είναι πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Συνεπώς αποδεχόμαστε την Εναλλακτική Υπόθεση (4): το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα έχει σχέση με την επιλογή του τύπου σπουδών (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ). (βλ. γράφημα 14 και πίνακες στο παράρτημα)

Γράφημα 14 Η σχέση του μορφωτικού επιπέδου του πατέρα ως προς την επιλογή του εφήβου για τον τύπο σχολείου (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ)

4.2.5 Η σχέση του μορφωτικού επιπέδου της μητέρας ως προς την επιλογή του εφήβου για τον τύπου σχολείου (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ)

Διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου της μητέρας ($p=0.234>0.05$) και την επιλογή του εφήβου για τον τύπο σχολείου (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ). Συνεπώς δεν απορρίπτουμε τη Μηδενική Υπόθεση (5): το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας δεν έχει σχέση με την επιλογή του τύπου σπουδών (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ). (βλ. πίνακες στο παράρτημα)

4.2.6 Η σχέση του επαγγέλματος των γονέων ως προς την επιλογή του εφήβου για την κατεύθυνση σπουδών του ΓΕΛ και τον τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ.

Η στατιστική ανάλυση έδειξε ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του επαγγέλματος του πατέρα και της κατεύθυνσης σπουδών του ΓΕΛ του εφήβου/παιδιού ($p=0.548>0.05$). Συνεπώς δεν απορρίπτουμε τη Μηδενική Υπόθεση (6): το επάγγελμα του πατέρα δεν έχει σχέση με την επιλογή του εφήβου ως προς την κατεύθυνση σπουδών ΓΕΛ. Ομοίως βρέθηκε ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του επαγγέλματος του πατέρα και του τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ του εφήβου/παιδιού ($p=0.629>0.05$). Επομένως δεχόμαστε τη Μηδενική Υπόθεση (7): το επάγγελμα του πατέρα δεν έχει σχέση με την επιλογή του εφήβου ως προς τον τομέα σπουδών ΕΠΑΛ.(βλ. πίνακες στο παράρτημα)

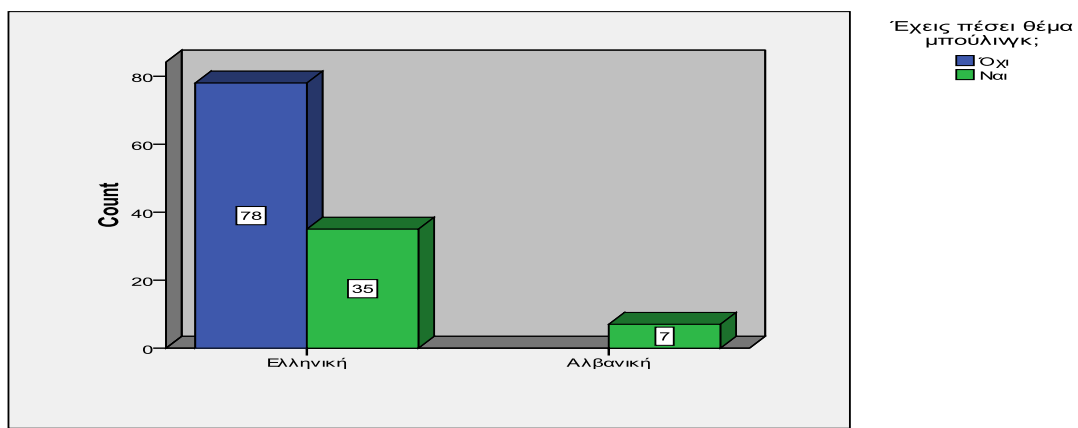
Επίσης συμπεραίνουμε ότι δεν υπάρχει σημαντική σχέση μεταξύ του επαγγέλματος της μητέρας και της κατεύθυνσης σπουδών του ΓΕΛ του εφήβου/παιδιού ($p=0.443>0.05$). Άρα δεχόμαστε τη Μηδενική Υπόθεση (8): το επάγγελμα της μητέρας δεν έχει σχέση με την επιλογή του εφήβου ως προς την κατεύθυνση σπουδών ΓΕΛ. Ομοίως βρέθηκε ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του επαγγέλματος της μητέρας και του τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ του εφήβου/παιδιού ($p=0.308>0.05$). Για το λόγο αυτό, δεν απορρίπτουμε τη Μηδενική Υπόθεση (9): το επάγγελμα της μητέρας δεν έχει σχέση με την επιλογή του εφήβου ως προς τον τομέα σπουδών ΕΠΑΛ.(βλ. πίνακες στο παράρτημα).

4.2.7 Η σχέση της εθνικότητας του εφήβου και θυματοποίηση bullying

Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική ποσοστιαία διαφοροποίηση μεταξύ της εθνικότητας του εφήβου και θύματος bullying. Διαπιστώθηκε ωστόσο ότι όλα τα παιδιά Αλβανικής καταγωγής έχουν πέσει θύμα κάποιας μορφής bullying. Συνεπώς αποδεχόμαστε τη *Μηδενική Υπόθεση (10)*: η εθνικότητα του εφήβου δεν έχει σχέση με τη θυματοποίηση bullying. (βλ. γράφημα 15 και πίνακες στο παράρτημα)

Γράφημα 15 Η σχέση της εθνικότητας του εφήβου και θύματος bullying

4.2.8 Η σχέση της οικογενειακής κατάστασης και η θυματοποίηση bullying του εφήβου

Ο στατιστικός έλεγχος έδειξε ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της οικογενειακής κατάστασης του εφήβου και της θυματοποίησης bullying ($p=0.102>0.05$). Συνεπώς δεν απορρίπτουμε τη *Μηδενική Υπόθεση (11)*: η οικογενειακή κατάσταση δεν έχει σχέση με την θυματοποίηση bullying του εφήβου. (βλ. πίνακες στο παράρτημα)

4.2.9 Η σχέση της οικογενειακής κατάστασης και οι σχολικές απουσίες των εφήβων

Διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της οικογενειακής κατάστασης και τις σχολικές απουσίες του εφήβου ($p=0.730>0.05$). Συνεπώς δεν απορρίπτουμε τη *Μηδενική Υπόθεση (12)*: η οικογενειακή

κατάσταση δεν έχει σχέση με τις σχολικές απουσίες του εφήβου. (βλ. πίνακες στο παράρτημα)

4.2.10 Η σχέση της οικογενειακής κατάστασης με τις καλές σχέσεις του εφήβου με τους γονείς.

Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της οικογενειακής κατάστασης και εάν ο έφηβος έχει καλές σχέσεις με τους γονείς ($p=0.475>0.05$). Συνεπώς δεν απορρίπτουμε τη Μηδενική Υπόθεση (13): η οικογενειακή κατάσταση δεν έχει σχέση με το εάν ο έφηβος έχει καλές σχέσεις με τους γονείς. (βλ. πίνακες στο παράρτημα)

4.2.11 Η σχέση του μηνιαίου οικογενειακού εισοδήματος και το φροντιστήριο του εφήβου

Διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του μηνιαίου οικογενειακού εισοδήματος και του φροντιστηρίου ($p=0.393>0.05$). Συνεπώς δεν απορρίπτουμε τη Μηδενική Υπόθεση (14): το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα δεν έχει σχέση με το φροντιστήριο του εφήβου (βλ. πίνακες στο παράρτημα)

4.2.12 Η σχέση της ηλικίας του εφήβου και του καπνίσματος

Η επεξεργασία των αποτελεσμάτων της έρευνας έδειξε ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της ηλικίας του εφήβου και του καπνίσματος ($p=0.485>0.05$). Συνεπώς δεν απορρίπτουμε τη Μηδενική Υπόθεση (15): η ηλικία του εφήβου δεν έχει σχέση με το κάπνισμα. (βλ. πίνακες στο παράρτημα)

4.2.13 Η σχέση της ηλικίας του εφήβου και της ασχολίας με τον αθλητισμό

Διαπιστώθηκε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική ποσοστιαία διαφοροποίηση μεταξύ της ηλικίας του εφήβου και της ασχολίας με τον αθλητισμό. Οι έφηβοι ηλικίας 18-20 είναι αυτοί που ασχολούνται με τον αθλητισμό σε μεγαλύτερο ποσοστό απ' ό,τι οι άλλες ηλικιακές ομάδες. Συνεπώς αποδεχόμαστε την Μηδενική Υπόθεση (16): η ηλικία του εφήβου έχει σχέση με την ασχολία του με τον αθλητισμό. (βλ. πίνακες στο παράρτημα)

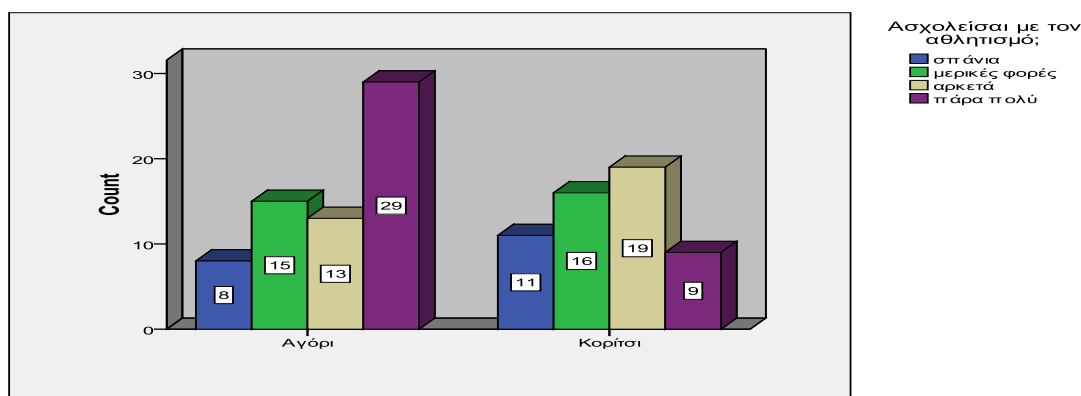
4.2.14 Η σχέση του φύλου του εφήβου και του καπνίσματος

Διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του φύλου του εφήβου και του καπνίσματος ($p=0.428>0.05$). Συνεπώς δεν απορρίπτουμε τη Μηδενική Υπόθεση (17): το φύλο του εφήβου δεν έχει σχέση με το κάπνισμα. (βλ. πίνακες στο παράρτημα)

4.2.15 Η σχέση του φύλου του εφήβου και του αθλητισμού

Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του φύλου του εφήβου και του αθλητισμού ($p=0.010<0.05$). Τα αγόρια είναι αυτά που ασχολούνται πάρα πολύ με τον αθλητισμό από ότι τα κορίτσια. Συνεπώς αποδεχόμαστε την Εναλλακτική Υπόθεση (18): το φύλο του εφήβου έχει σχέση με τον αθλητισμό. (βλ. γράφημα 16 και πίνακες στο παράρτημα)

Γράφημα 16 Η σχέση του φύλου του εφήβου και του αθλητισμού

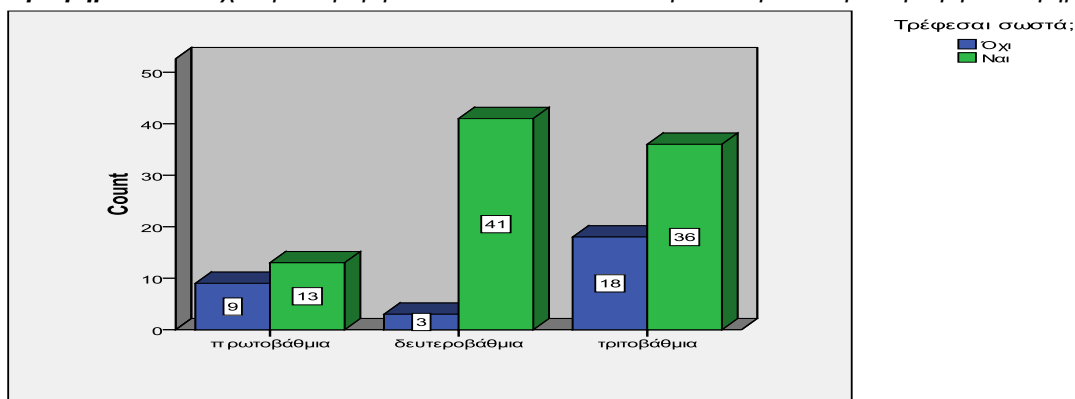
4.2.16 Η σχέση του φύλου του εφήβου και τις ημερήσιες ώρες ενασχόλησης με το ίντερνετ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του φύλου του εφήβου και τις ημερήσιες ώρες ενασχόλησης με το ίντερνετ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ($p=0.084>0.05$). Συνεπώς δεν απορρίπτουμε τη Μηδενική Υπόθεση (19): το φύλο του εφήβου δεν έχει σχέση με τις ημερήσιες ώρες ενασχόλησης με το ίντερνετ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. (βλ. πίνακες στο παράρτημα)

4.2.17 Η σχέση του μορφωτικό επίπεδο των γονέων και η σωστή διατροφή του εφήβου

Η έρευνα έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου του πατέρα και τη σωστή διατροφή του εφήβου ($p=0.002<0.05$). Διαπιστώθηκε ότι οι έφηβοι τρέφονται σωστά σε μεγαλύτερο ποσοστό όταν το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα είναι τριτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Συνεπώς αποδεχόμαστε την *Εναλλακτική Υπόθεση* (20): το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα έχει σχέση με την σωστή διατροφή του εφήβου. (βλ. γράφημα 17 & πίνακες στο παράρτημα)

Γράφημα 17 Η σχέση του μορφωτικό επίπεδο του πατέρα και η σωστή διατροφή του εφήβου

Διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου της μητέρας και τη σωστή διατροφή του εφήβου ($p=0.079>0.05$). Συνεπώς δεν απορρίπτουμε τη *Μηδενική Υπόθεση* (21): το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας δεν έχει σχέση με τη σωστή διατροφή του εφήβου. (βλ. πίνακες στο παράρτημα)

4.2.18 Η σχέση των σχολικών απουσιών του εφήβου και οι ημερησίως ώρες ενασχόλησης με το ίντερνετ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Από την έρευνα προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των σχολικών απουσιών του εφήβου και τις ημερήσιες ώρες ενασχόλησης με το ίντερνετ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ($p=0.854>0.05$). Άρα δεχόμαστε τη *Μηδενική Υπόθεση* (22): οι σχολικές απουσίες του εφήβου δεν έχουν σχέση με τις ημερησίως ώρες ενασχόλησης με το ίντερνετ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. (βλ. πίνακες στο παράρτημα)

4.2.19 Η σχέση μεταξύ του αριθμού των παιδιών στην οικογένεια και τις καλές σχέσεις του εφήβου με τους γονείς

Διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του αριθμού των παιδιών στην οικογένεια και τις καλές σχέσεις του εφήβου με τους γονείς ($p=0.538>0.05$). Συνεπώς δεν απορρίπτουμε τη *Μηδενική Υπόθεση* (23): ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια δεν έχει σχέση με τις καλές σχέσεις του εφήβου με τους γονείς. (βλ. πίνακες στο παράρτημα)

Κεφάλαιο 5^ο Συμπεράσματα-Προτάσεις

Η παρούσα έρευνα είχε ως στόχο τη συλλογή πληροφοριών στον τρόπο ζωής, τις συνήθειες και τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία –σωματική και ψυχοκοινωνική– των εφήβων στα Χανιά και το να διερευνηθούν ποιοι κοινωνικο-δημογραφικοί παράγοντες (φύλο, ηλικία, εθνικότητα, το επίπεδο εκπαίδευσης των γονέων, η οικογενειακή κατάσταση των γονέων, κ.α.) επιδρούν στη διαμόρφωση των συμπεριφορών αυτών.

Η έρευνα διεξήχθη το Σεπτέμβριο 2019 και το δείγμα της αποτελούνταν από 120 έφηβους των Χανίων Κρήτης εκ των οποίων το 54,2% ήταν αγόρια και το 45,8% ήταν κορίτσια, ηλικίας μεταξύ 12-20 ετών με το 62,4% των εφήβων να ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 18-20 ετών και το 91,2% να έχουν Ελληνική καταγωγή.

Ως προς την οικογενειακή κατάσταση των γονέων, η πλειοψηφία του δείγματος 69,2% ήταν έγγαμοι, ήταν απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (45,% πατέρες και 50% μητέρες), είχαν τουλάχιστον 2 παιδιά (50,8%) και το μηναίο οικογενειακό εισόδημα ήταν $\geq 1000\text{€}$ (65%). Ως προς την επάγγελμα των γονέων: το 35% των πατέρων ήταν ελεύθεροι επαγγελματίες. το 12,5% δημόσιοι υπάλληλοι, το 6,7% επιχειρηματίες και το άλλο 6,7% αγρότες, βοσκοί-ψαράδες, ενώ το 28,3% των μητέρων δηλώθηκαν ως οικιακά, το 12,5% ήταν ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 10% νοσηλεύτριες, το 8,3% δημόσιοι υπάλληλοι και το 7,5% ήταν εκπαιδευτικοί (δασκάλες- καθηγήτριες- νηπιαγωγοί).

Σχετικά με τις σπουδές και την εκπαίδευση, το 65% των εφήβων απάντησαν το ΓΕΛ για τις σπουδές τους και το 35% των εφήβων απάντησαν το ΕΠΑΛ . Για του μαθητές που απάντησαν το ΓΕΛ για τις σπουδές τους, το 32,1% των εφήβων απάντησαν την Τεχνολογική κατεύθυνση σπουδών και το 19,2% των εφήβων απάντησαν την Θεωρητική κατεύθυνση σπουδών. Για τους μαθητές που απάντησαν το ΕΠΑΛ για τις σπουδές τους, το 21,4% των εφήβων απάντησαν την ειδικότητα της Μηχανολογίας και το άλλο 21,4% της Υγείας και Πρόνοιας, το 19% των Ναυτικών Επαγγελματών, το 14,3% της Διοίκησης και Οικονομίας, το 11,9% της Πληροφορικής, το 9,5% των Εφαρμοσμένων Τεχνών και το 2,4% της Ηλεκτρολογίας. (βλ. πίνακα 8 και γράφημα 11).

Η πλειοψηφία των εφήβων έδειξε ότι: ήταν ευχαριστημένοι από το σχολείο (85%), (εύρημα που επιβεβαιώνεται με την Πανελλήνια έρευνα ΕΠΙΨΥ,2018), πιστεύουν ότι δεν έχουν μαθησιακές δυσκολίες (75,8%), πιστεύουν ότι το φροντιστήριο είναι απαραίτητο συμπλήρωμα του σχολείου (78,3%) και για αυτό πηγαίνουν φροντιστήριο (83,3%). Έκαναν περισσότερες απουσίες (35,8%) και ίδιες απουσίες (34,2%) την τελευταία χρονιά σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Πιστεύουν ότι οι καθηγητές τους δεν ασκούν πίεση (92%) (εύρημα που επιβεβαιώνεται με την Πανελλήνια έρευνα ΕΠΙΨΥ,2018). Θεωρούν μέτριο (27,5%) και καλό (25,8%) το εκπαιδευτικό σύστημα και πιστεύουν ότι: η έλλειψη πειθαρχίας συντελεί πολύ στην χαμηλή ποιότητα εκπαίδευσης (52,5%), η έλλειψη υποδομών χρηματοδότησης συντελεί πολύ στη χαμηλή ποιότητα εκπαίδευσης (55%) και οι εκπαιδευτικοί με περιορισμένη κατάρτιση συντελούν πολύ στη χαμηλή ποιότητα εκπαίδευσης (48,3%).

Σχετικά με την υγεία, η πλειοψηφία των εφήβων έδειξε ότι: δεν αντιμετωπίζει προβλήματα υγείας (95%), πιστεύει ότι τρέφεται σωστά (75%), δεν καπνίζει (78,3%) (εύρημα που επιβεβαιώνεται με την Πανελλήνια έρευνα ΕΠΙΨΥ,2018), ασχολείται με τον αθλητισμό πάρα πολύ (31,7%) και αρκετά (26,7%), πηγαίνει στο σχολείο με το λεωφορείο (30,8%) και με τα πόδια (30%).

Σχετικά με τις ώρες ενασχόλησης με σχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες, η πλειοψηφία των εφήβων έδειξε ότι: αφιερώνει μία ώρα με δυο ώρες (64,1%) την ημέρα για το διάβασμα των μαθημάτων του σχολείου, δυο με τρεις ώρες (55%) την ημέρα για εξωσχολικές δραστηριότητες. Από τρεις ώρες (32,5%) ή δύο ώρες (27,5%) την ημέρα σε ίντερνετ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, πάνω από τρεις ώρες την ημέρα να ακούει μουσική (50,8%)(ευρήματα που επιβεβαιώνεται και από την Πανελλήνια έρευνα ΕΠΙΨΥ,2016),

Σχετικά με τις κοινωνικές σχέσεις, η πλειοψηφία των εφήβων έδειξε ότι: έχει 5-10 φίλους (44,2%) και αφιερώνουν μία ώρα με τους φίλους τους εκτός σχολείου (57,5%). Δεν έχουν πέσει θύμα μπούλινγκ (65%) και πιστεύουν πώς δεν τους βλέπουν οι άλλοι υποτιμητικά (38%) ή σπάνια τους βλέπουν οι άλλοι υποτιμητικά (38%).

Σχετικά με τις οικογενειακές σχέσεις, η πλειοψηφία των εφήβων έδειξε ότι: έχουν καλή σχέση με τους γονείς τους (89,2%) και πιστεύουν ότι το οικογενειακό τους περιβάλλον δεν τους ασκεί πίεση (80%) (ευρήματα που επιβεβαιώνονται και από την Πανελλήνια έρευνα ΕΠΙΨΥ,2014),

Ως προς τις συσχετίσεις των μεταβλητών, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ:

- του φύλου των μαθητών ως προς την κατεύθυνση σπουδών του ΓΕΛ με τα αγόρια να επιλέγουν σε μεγαλύτερο ποσοστό την Τεχνολογική κατεύθυνση απ' ότι τα κορίτσια και τα κορίτσια να επιλέγουν σε μεγαλύτερο ποσοστό την Θεωρητική κατεύθυνση απ' ότι τα αγόρια. Τα κορίτσια κατευθύνονται περισσότερο προς την θεωρητική (διδασκαλικά επαγγέλματα: δασκάλες, καθηγήτριες, νηπιαγωγοί, ψυχολόγοι, κα.), τα δε αγόρια προς την τεχνολογική (επαγγέλματα τεχνοκρατικά, τεχνολογίας, πληροφορικής, οικονομικά ή στρατιωτικά-αστυνομικά κ.α.). Αυτό έρχεται σαν επακόλουθο της θετικότερης αυτοαντίληψης που έχουν τα κορίτσια όσον αφορά στην ικανότητά τους στη γλώσσα και στις κοινωνικές σχέσεις ενώ τα αγόρια εμφανίζουν θετικότερη αυτοαντίληψη στα μαθηματικά, στις αθλητικές επιδόσεις, στην ηλεκτρολογία-ηλεκτρονική-πληροφορική κλπ.
- του μορφωτικού επιπέδου του πατέρα και την επιλογή του εφήβου για τον τύπο σχολείου (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ) με τους έφηβους να επιλέγουν σε μεγαλύτερο ποσοστό το ΓΕΛ εάν το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα είναι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ενώ οι έφηβοι να επιλέγουν σε μεγαλύτερο βαθμό το ΕΠΑΛ και το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα να είναι πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Παρατηρείται το φαινόμενο ότι όταν ένας γονέας έχει υψηλό μορφωτικό επίπεδο –τριτοβάθμιας εκπαίδευσης- θεωρεί πως καλύτερη επιλογή του παιδιού του είναι να ακολουθήσει ίσως το ΓΕΛ για να μπορέσει να εισαχθεί και το ίδιο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ οι γονείς με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο -πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης- θεωρούν ότι τα παιδιά τους πρέπει να προσανατολίζονται απευθείας σε σπουδές που θα τους αποφέρουν άμεσα επαγγελματική αποκατάσταση κάτι που υπόσχονται ότι κάνουν τα ΕΠΑΛ ή προκειμένου να αποκτήσουν μία ανάλογη ειδικότητα,

που θα τα βοηθήσει να συνεχίσουν τη δουλειά με διάφορες χειρωνακτικές εργασίες-εργολαβίες.

- του μορφωτικού επιπέδου του πατέρα και τη σωστή διατροφή του εφήβου , με τους έφηβους να τρώνε σωστά σε μεγαλύτερο ποσοστό όταν το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα είναι τριτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα συνδέεται με καλύτερο εισόδημα ή κοινωνική θέση, το οποίο συνεπάγεται μεγαλύτερη διαθεσιμότητα και δυνατότητα απόκτησης υγιεινών τροφίμων. Γενικότερα διαπιστώνεται ότι το υψηλό μορφωτικό επίπεδο του γονέα σχετίζεται με τις γνώσεις του γύρω από την διατροφή και την υγεία γενικότερα, ενώ εκείνοι με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο δεν έχουν αποκτήσει γνώσεις σχετικά με την διατροφή και οι οποίοι με τη σειρά τους θα μπορούσαν να επηρεάσουν τον τύπο των τροφών που θα είχαν διαθέσιμα στο σπίτι και που θα σέρβιραν στα γεύματα της οικογένειάς τους.

Ως προς τις συσχετίσεις των μεταβλητών, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι **ΔΕΝ** υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ:

- του φύλου των μαθητών ως προς τον τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ. Ωστόσο παρατηρήθηκε ότι τα αγόρια επιλέγουν σε μεγαλύτερο ποσοστό τους τομείς: Μηχανολογίας, Ηλεκτρολογίας, Ναυτικών Επαγγελματών, Πληροφορικής, Εφαρμοσμένων Τεχνών (δηλ. επαγγέλματα τεχνοκρατικά, οικονομικά ή στρατιωτικά-αστυνομικά) και τα κορίτσια να επιλέγουν περισσότερο τους τομείς: Υγείας και Πρόνοιας (δηλ. νοσηλεύτριες), Διοίκηση και Οικονομία (δηλ. υπάλληλοι γραφείου, γραμματείς κ.α.)
- του καπνίσματος με την ηλικία και το φύλου του εφήβου. Διαπιστώνουμε ότι το κάπνισμα μπορεί να γίνει εξίσου και από τα δύο φύλα αλλά και οποιαδήποτε ηλικία του εφήβου. Τα δύο φύλα συνολικά, δεν διαφέρουν σημαντικά στο κάπνισμα συμβατικού τσιγάρου (εύρημα που επιβεβαιώνεται και από την Πανελλήνια έρευνα ΕΠΙΨΥ,2018),
- του επαγγέλματος του πατέρα με τη κατεύθυνση σπουδών του ΓΕΛ και τον τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ. Ομοίως του επαγγέλματος της μητέρας με την κατεύθυνση σπουδών του ΓΕΛ και τον τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ. Διάφορες έρευνες έχουν πραγματοποιηθεί στο παρελθόν που αποδείκνυε ότι τα παιδιά ακολουθούσαν το επάγγελμα των γονέων τους (ΕΛΣΤΑΤ,2011). Οι έφηβοι

όμως σήμερα εντυπωσιάζονται από διάφορα επαγγέλματα που προβάλλονται κατά καιρούς μέσα από το ΜΜΕ, το διαδίκτυο, τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης όπως π.χ. ηθοποιοί, τραγουδιστές, αθλητές, τελευταία και μάγειρες, σπανιότερα από επιστήμονες. Καθώς μεγαλώνει το παιδί και περνά στην εφηβεία, σταδιακά αισθάνεται την ανάγκη να ανεξαρτητοποιηθεί από τους γονείς και να επιλέξει αυτό που ο ίδιος θέλει προκειμένου να δομήσει την προσωπική του ταυτότητα. Πλέον οι γονείς έχουν συνειδητοποιήσει ότι δεν μπορούν να το πιέσουν-εξαναγκάσουν το παιδί να ασχοληθεί επαγγελματικά με ένα αντικείμενο αντίθετο με τις επιθυμίες του. Είναι πολύ σημαντικό να ασχολείται κάποιος επαγγελματικά με κάτι που του αρέσει ως απασχόληση.

- της ηλικίας του εφήβου και της ασχολίας με τον αθλητισμό. Αντιλαμβανόμαστε ότι κάθε ηλικιακή ομάδα μπορεί να ασχοληθεί με τον αθλητισμό, ομοίως και κάθε ηλικιακή ομάδα εφήβου μπορεί να μην ασχοληθεί με τον αθλητισμό και αυτό μπορεί να οφείλεται ενδεχομένως από άλλους παράγοντες όπως καθιστικές συνήθειες, πολλές ώρες διαβάσματος για τις σχολικές υποχρεώσεις, φροντιστήριο κ.α.
- της εθνικότητας του εφήβου και θύματος bullying. Το bullying δυστυχώς είναι ένα φαινόμενο το οποίο μπορεί να γίνει σε οποιοσδήποτε παιδί ανεξάρτητα από την εθνικότητα του παιδιού.
- της οικογενειακής κατάστασης του εφήβου με την θυματοποίηση bullying, με τις σχολικές απουσίες του εφήβου και εάν έχει καλές σχέσεις με τους γονείς. Εάν και έχει διαπιστωθεί από παλαιότερες έρευνες ότι η θυματοποίηση bullying υφίστανται κυρίως σε παιδιά όπου οι γονείς του είναι διαζευγμένοι ή δεν έχουν καλές σχέσεις με τους γονείς ή δεν λαμβάνουν μεγάλη υποστήριξη-φροντίδα. Το bullying όπως προαναφέραμε είναι ένα φαινόμενο μπορεί να γίνει σε οποιοσδήποτε παιδί ανεξάρτητα από τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά της οικογένειας .
- του μηνιαίου οικογενειακού εισοδήματος και του φροντιστηρίου. Αν και η οικονομική κρίση στην χώρα μας «χτύπησε» τα φροντιστήρια, διαπιστώνεται ότι το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα δεν επιδρά στην απόφαση του γονέα να πάει το παιδί του στο φροντιστήριο. Δυστυχώς, η ποιότητα του Ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος έχει δημιουργήσει αναγκαία την συνεισφορά του φροντιστηρίου στα περισσότερα παιδιά και για αυτό οι γονείς προσπαθούν να παρέχουν στα παιδιά τους αυτήν την υποστηρικτική εκπαίδευση ανεξάρτητα

από το εισόδημα τους. Βέβαια στην παρούσα εργασία δεν διευκρινίζεται ο τύπος του φροντιστηρίου. Για παράδειγμα υπάρχουν κοινωνικά φροντιστήρια με δωρεάν μαθήματα για οικονομικά αδύναμους.

- μεταξύ του αριθμού των παιδιών στην οικογένεια και τις καλές σχέσεις του εφήβου με τους γονείς. Έχει διαπιστωθεί ότι τα παιδιά πολυμελών οικογενειών έχουν περισσότερες και καλύτερες διαπροσωπικές σχέσεις και δεξιότητες, καθώς συχνά αναλαμβάνουν ποικίλους ρόλους στην οικογένεια (Καλαντζή-Αζίζι & Μπεζεβέγκης, 2000). Συνεπώς δεν κρίνεται απαραίτητο ο αριθμός των παιδιών να επηρεάζει τις σχέσεις του εφήβου με τους γονείς.
- τις ημερήσιες ώρες ενασχόλησης με το ίντερνετ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με το φύλο του εφήβου. Το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σήμερα θεωρούνται μέσα υπερβολικής κατανάλωσης για αυτό και πολλές φορές αναφέρονται σε διαδικτυακό εθισμό και πρόκειται για μια ενασχόληση που σήμερα οι έφηβοι αφιερώνουν αρκετές ώρες ημερησίως ανεξαρτήτως φύλου.

Προτάσεις:

- Το σχολείο είναι κρίσιμο στοιχείο στη ζωή του εφήβου καθώς συμβάλλει στην εκπαιδευτική, ψυχοκοινωνική ανάπτυξη και κοινωνικοποίηση του. Ενώ η πλειοψηφία των εφήβων είναι σε γενικές γραμμές ευχαριστημένοι από το σχολείο, μια μερίδα δεν είναι ικανοποιημένοι και νιώθουν πίεση από το σχολείο ή τους εκπαιδευτικούς. Για το λόγο αυτό, τα σημεία αυτά υπαγορεύουν την ανάγκη ανάπτυξης πολιτικών και παρεμβάσεων που θα έχουν στόχο τη βελτίωση της επικοινωνίας και των σχέσεων μεταξύ όλων των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας.
- Τα αποτελέσματα της έρευνας υπογραμμίζουν την ανάγκη να ενισχυθεί ο ρόλος του σχολείου ως κεντρικού φορέα για την προαγωγή της φυσικής δραστηριότητας και της σωματικής άσκησης στους έφηβους-μαθητές τόσο εντός του σχολικού κτιρίου όσο και εκτός σχολικών ωρών. Τα οφέλη από τη συχνή φυσική δραστηριότητα των εφήβων δεν περιορίζονται μόνον στους ίδιους τους έφηβους αλλά συμβάλλουν στη βελτίωση της ακαδημαϊκής επίδοσης και γενικότερα της ποιότητας της ζωής του εφήβου.

- Οι εξαρτητικές συμπεριφορές (κάπνισμα ή διαδίκτυο) αποτελούν κίνδυνο για την ψυχική και σωματική υγεία των εφήβων. Η αλματώδης αύξηση των τεχνολογιών και η διείσδυσή τους στον πληθυσμό των εφήβων φαίνεται να απειλεί με επιπρόσθετους κινδύνους αυτόν τον ευάλωτο πληθυσμό. Με την αυξανόμενη χρήση των μέσων μαζικής ενημέρωσης πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή διάφορες κατευθυντήριες γραμμές ώστε να αποφευχθεί η υπερβολική χρήση τους στην εφηβική ηλικία.

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Αρτινοπούλου, Β., Μπαμπάλης, Θ. & Νικολόπουλος, Β.Ι. (2016). *Πανελλήνια έρευνα για την Ενδοσχολική Βία και τον Εκφοβισμό στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας & Θρησκευμάτων.
- Γαλλή-Τσινοπούλου, Α. (2011). *Βασικές Αρχές Εφηβικής Ιατρικής*. Θεσσαλονίκη: Ροτόντα
- Δάρας Τ, "Πολυμεταβλητή Στατιστική" Σημειώσεις eclass
- Δεμερτζής, Ν. (2011). *Επαγγελματικός προσανατολισμός στην πράξη, στο πέρασμα της εφηβείας, στο διάβα της ζωής*. Αθήνα: Σαββάλας
- ΕΛΣΤΑΤ. (2011). «Οικογενειακά» τα επαγγέλματα στην Ελλάδα. Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: 2011
- Εμβαλώτης, Α., Κατσής Α. & Σιδερίδης, Γ. (2006). *Στατιστική Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Α' έκδοση. Ιωάννινα
- Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας (ΕΠΙΨΥ) (2018). *Πανελλήνια έρευνα για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των έφηβων-μαθητών*.
- Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας (ΕΠΙΨΥ) (2014). *Πανελλήνια έρευνα για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των έφηβων-μαθητών*.
- Καλαντζή-Αζίζι, Α., & Μπεζεβέγκης, Η. (2000). *Θέματα ψυχικής υγείας παιδιών και εφήβων*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Καραργύρη Χ, Ανασοπούλου Π, Κουκουλάρης Δ, Στεφανίδου Σ, Κυρίτση Ε, Γυμνοπούλου Ε, Κουτελέκος Ι, (2017). Δείκτης Μάζας Σώματος Παιδιών 5-18 Ετών σε Σχέση με τις Διατροφικές τους Συνήθειες και την Άσκηση. *Νοσηλευτική*. 56(2):157-169
- Κουρκούτας. Η.Ε. (2001). *Η ψυχολογία του εφήβου*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Κορώσης, Κ. (2012). *Στη Φάση της Εφηβικής Ηλικίας*. Αθήνα: Εκδοτικός Όμιλος ΙΩΝ
- Ρούσος, Π. & Ευσταθίου, Γ. (2008). *Σύντομο Εγχειρίδιο SPSS 16.0*. Αθήνα

- Σιώμος, Κ.Ε., Φλώρος, Γ.Δ. Μουζάς, Ο.Δ. & Αγγελόπουλος, Ν.Β. (2009).
Στάθμιση κλίμακα μέτρησης του εθισμού των εφήβων στους ηλεκτρονικού
υπολογιστές. *Ψυχιατρική*, 20 (3):222-232
- Τριανταφύλλου, Α. (2009). *Έφηβοι και γονείς*. Αθήνα: Σαββάλας
- Τσίτσικα, Α. (2011). *Εφηβεία Ι: Η Ηλικία των Μεταβολών και των Δυνατοτήτων*.
Αθήνα: Σαββάλας
- Χαλικιάς, Μ., Μανωλέσου, Α. & Λάλου, Π. (2015). *Μεθοδολογία Έρευνας και
Εισαγωγή στη Στατιστική Ανάλυση Δεδομένων με το IBM SPSS Statistics*.
[ηλ. Βιβλίο]. Αθήνα: Σύλλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

Μεταφρασμένη Βιβλιογραφία

- Pittman, Frank M.D. (1998). *Ο άνδρας σε κρίση* (μετάφραση Ζώτος, Α.Η.). Δ'
Έκδοση. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- American Cancer Society, The tobacco atlas - Sri Lanka, American Cancer Society,
Sri Lanka, 2018, <https://tobaccoatlas.org/country/sri-lanka/>.
- Anderson, M. & Jiang, J. (2018). *Teens, social media & technology 2018*. Pew
Research Center, Washington, DC
- Anzengruber, D., Klump, K.L., Thornton, L., Brandt, H., Crawford, S.,
Fichter, M. et al. (2006). Smoking in eating disorders *Eating Behaviors*, 7(4), 291-
299
- Auhuber, L., Vogel, M., Grafe, N., Kiess, W. & Poulain, T. (2019). Leisure Activities
of Healthy Children and Adolescents. *Int J Environ Res Public Health*.
16(12), 2078.
- Bargiota, A., Delizona, M., Tsitouras, A. & Koukoulis, G.N. (2013). Eating habits
and factors affecting food choice of adolescents living in rural areas.
Hormones. 12(2), 246-253
- Bilali, A., Galanis, P., Velonakis, E. & Katostaras, T. (2010). Factors associated
with abnormal eating attitudes among Greek adolescents. *J Nutr Educ
Behav*, 42, 292-298
- Blum, R.W. (2009). Young people: not as healthy as they seem. *Lancet*,
374(9693):853-4

- Boislard, M.A., van de Bongardt, D. & Blais, M. (2016). Sexuality (and Lack Thereof) in Adolescence and Early Adulthood: A Review of the Literature. *Behavioral sciences (Basel, Switzerland)*, 6(1),8.
- Bowen, N.K. & Bowen, G.L. (1999). Effects of Crime and Violence in Neighborhoods and Schools on the School Behavior and Performance of Adolescents. *Journal of Adolescent Research*, 14,319-342.
- Brooks, RB. (1991). Fostering motivation, hope, and resilience in children with learning disorders. *Annals of Dyslexia*. 51(1),9–20.
- Bucksch, J., Sigmundova, D., Hamrik, Z., Troped, P.J., Melkevik, O., Ahluwalia, N., Borraccino, A., Tynjälä, J., Kalman, M., Inchley, J. (2016). International trends in adolescent screen-time behaviors from 2002 to 2010. *J. Adolesc. Health*. 58:417–425.
- Carr, C.T. & Hayes, R.A. (2015). Social media: defining, developing, and divining. *Atlantic Journal of Communication*, 23(1),46–65.
- Chan, S. (1999). The Role of Sports on Minority Adolescents. *Ethics of Development in a Global Environment (EDGE)*.
https://web.stanford.edu/class/e297c/poverty_prejudice/school_child/hrole.htm
- Cohen, J.F.W., Lehnerd, M.E., Houser, R.F. & Rimm E.B. (2017). Dietary Approaches to Stop Hypertension Diet, Weight Status, and Blood Pressure among Children and Adolescents: National Health and Nutrition Examination Surveys 2003-2012. *J Acad Nutr Diet*,117,1437.
- Coleman, J.C. (2011). *The Nature of Adolescence*. London, United Kingdom: Taylor & Francis Ltd
- Copeland, W.E., Angold, A., Shanahan, L. & Costello, E.J. (2014). Longitudinal patterns of anxiety from childhood to adulthood: The great smoky mountains study. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 53(1),21–33.
- Das, J.K, Salam, R.A., Thornburg, K.L. et al. (2017). Nutrition in adolescents: physiology, metabolism, and nutritional needs. *Ann N Y Acad Sci*,1393,21.
- Dauchet, L., Amouyel, P. & Dallongeville, J. (2009). Fruits, vegetables and coronary heart disease. *Nat Rev Cardiol*,6,599.
- Debby-Luce, D. & Motil, K.J. (2015). Adolescent Eating Habits. Wolters Kluwer
<https://www.uptodate.com/contents/adolescent-eating-habits>

- Degenhardt, L. & Hall, W. (2012). Extent of illicit drug use and dependence, and their contribution to the global burden of disease, *Lancet*, 379 (9810),55-70
- Deters, F.G., & Mehl, M.R. (2013). Does posting facebook status updates increase or decrease loneliness? An online social networking experiment. *Social Psychological and Personality Science*, 4(5),579–586.
- DiClemente, R.J., Santelli, J.S. & Crosby, R.A. (2009). *Adolescent Health : Understanding and Preventing Risk Behaviors*. Hoboken, NJ, USA: Jossey-Bass.
- Driessen G, Smit, F. & Sleegers, P. (2005). Parental involvement and educational achievement. *British Educational Research Journal*, 31,509-532.
- Dukes, R.L. & Stein, J.A. (2001). Effects of Assets and Deficits on the Social Control of At-Risk Behavior among Youth: A Structural Equations Approach. *Youth Society*, 32,337-359.
- Elliott, D.S., Hamburg, B.A. & Williams, K.R. (1998). *Violence in American Schools: An Overview*. New York: Cambridge University Press.
- Estrada, P., Arsenio, W.F., Hess, R.D. & Holloway, S.C. (1987). Affective quality of the mother-child relationship: Longitudinal consequences for children's school relevant cognitive functioning. *Developmental Psychology*, 23(2),210-215.
- Flannery, D.F., Wester, K.R. & Singer, M.I. (2004). Impact of Exposure to Violence in School on Child and Adolescent Mental Health and Behavior. *Journal of Community Psychology*, 32(5),559-573.
- Foltran, F., Gregori, D., Franchin, L., Verduci, E. & Giovannini, M. (2011). Effect of alcohol consumption in prenatal life, childhood, and adolescence on child development. *Nutrition Reviews*, 69(11),642-659.
- Fuster, M., Weindorf, S., Mateo, K.F. et al. (2019). It's Sort Of, Like, in My Family's Blood: Exploring Latino Pre-adolescent Children and Their Parents' Perceived Cultural Influences on Food Practices. *Ecol Food Nutr*, 58,620.
- Gladden, R.M. (2002). "Reducing School Violence: Strengthening Student Programs and Addressing the role of School Organizations." Review of Research in Education, 26,263-299.
- Gore, F.M., Bloem, P.J., Patton, G.C., Ferguson, J., Jospeh, V., Coffey, C. & Mathers, C.D. (2011). Global burden of disease in young people aged 10–24 years: A systematic analysis. *Lancet*, 377,2093–2102.

- Graber, R., Turner, R. & Madill, A. (2016). Best friends and better coping: Facilitating psychological resilience through boys' and girls' closest friendships. *British Journal of Psychology*, 107(2),338–358
- Grogger, J.T. (1997). *Local Violence, Educational Attainment, and Teacher Pay*. NBER Working Papers 6003, National Bureau of Economic Research, Inc
- Guo, S.S., Huang, C., Maynard, L.M., Demerath, E., Towne, B., Chumlea, W.C. & Siervogel, R.M. (2000). Body mass index during childhood, adolescence and young adulthood in relation to adult overweight and adiposity: the Fels Longitudinal Study. *International Journal of Obesity and Related Metabolic Disorders* ,24(12),1628-1635.
- Hetrick, S.E., Cox, G.R., Witt, K.G., Bir, J.J. & Merry, S.N. (2016). Cognitive behavioural therapy (CBT), third-wave CBT and interpersonal therapy (IPT) based interventions for preventing depression in children and adolescents. *Cochrane Database of Systematic Reviews* (Online), 9, 8.
- Hibell, B., Guttormsen, U., Ahlstrom, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A. et al. (2012). *The 2011 ESPAD report. Substance use among students in 36 European countries*
- Jenkins, S. & Horner, S.D. (2005). Barriers that influence eating behaviors in adolescents. *J Pediatr Nurs*, 20,258.
- Juvonen, J., Espinoza, G. & Knifsend, C. (2012). The role of peer relationships in student academic and extracurricular engagement. In S. L. Christenson, A. L. Reschly, & C. Wylie (Eds.), *Handbook of research on student engagement* (pp. 387-401). Boston, MA:Springer.
- Kerr-Correa, F., Igami, T.Z., Hiroce, V. & Tucci, A.M. (2007). Patterns of alcohol use between genders: a cross-cultural evaluation *Journal of Affective Disorders*, 102(1–3),265-275
- Kessler, R.C., Amminger, G.P., Aguilar-Gaxiola, S., Alonso, J., Lee, S. & Üstün, T.B. (2007). Age of onset of mental disorders: A review of recent literature. *Current Opinion in Psychiatry*. doi:10.1109/CCECE.2006.277836
- Kim, H.H. (2017). The impact of online social networking on adolescent psychological well-being (WB): A population-level analysis of Korean school aged children. *International Journal of Adolescence and Youth*, 22(3),364–376.

- Kim-Cohen, J., Caspi, A., Moffitt, T.E., Harrington, H., Milne, B.J., & Poulton, R. (2003). Prior juvenile diagnoses in adults with mental disorder developmental follow-back of a prospective-longitudinal cohort. *Archives of General Psychiatry*, 60(7),709–717
- Kohl, H.W. & Cook, H.D. (2013). *Educating the Student Body: Taking Physical Activity and Physical Education to School*. Washington (DC): National Academies Press (US)
- Kontogianni, M.D., Vidra, N., Farmaki, A.E. et al. (2008). Adherence Rates to the Mediterranean Diet Are Low in a Representative Sample of Greek Children and Adolescents. *J Nutr*, 138,1951-1956.
- Kourbala, G., Panagiotakos, D.B., Mihas, K. et al. (2009). Dietary patterns in relation to socio-economics and lifestyle characteristic among Greek adolescents: a multivariate analysis. *Public Health Nutr*, 12,1366-1372.
- Lenhart, A., Smith, A., Anderson, M., Duggan, M. & Perrin, A. (2015). Teens, technology and friendships. Retrieved from <http://www.pewinternet.org/2015/08/06/teens-technology-and-friendships/>
- Mäkelä, S., Aaltonen, S., Korhonen, T., Rose, R.J. & Kaprio J. (2017). Diversity of leisure-time sport activities in adolescence as a predictor of leisure-time physical activity in adulthood. *Scand. J. Med. Sci. Sports*. 27:1902–1912.
- Mangeruda, W.L., Bjerkeset, O., Holmen, L.T., Lydersen, S. & Indredavik, M.S. (2014). Smoking, alcohol consumption, and drug use among adolescents with psychiatric disorders compared with a population based sample. *Journal of Adolescence*, 37(7), 1189-1199
- Maulik, P., Eaton, W.& Bradshaw, C. (2011). The effect of social networks and social support on mental health services use, following a life event, among the Baltimore epidemiologic catchment area cohort. *The Journal of Behavioral Health Services & Research*, 38(1),2950
- Mental Health Foundation. (2018). Children and young people. Retrieved from <https://www.mentalhealth.org.uk/a-toz/c/children-and-young-people>
- Mewton, L., Champion, K., Kay-Lambkin, F. et al. (2019). Lifestyle risk indices in adolescence and their relationships to adolescent disease burden: findings from an Australian national survey. *BMC Public Health*. 19,60 doi:10.1186/s12889-019-6396-y

- Milosavljević, D., Mandić, M.L. & Banjari, I. (2015). Nutritional knowledge and dietary habits survey in high school population. *Coll Antropol*, 39:101.
- Morgan, C., Webb, R.T., Carr, M.J., Kontopantelis, E., Green, J., Chew-Graham, C.A. & Ashcroft, D.M. (2017). Incidence, clinical management, and mortality risk following self harm among children and adolescents: Cohort study in primary care. *BMJ (Online)*, 359. doi:10.1136/bmj.j4351
- Nelson, M.A. (1991). Developmental skills and children's sports. *Physician and Sportsmedicine*, L9(2),67-79.
- O'Keeffe, G.& Clarke-Pearson, K.(2011). Council on Communications and Media. The impact of social media on children, adolescents and families. *Pediatrics*, 124,800–804.
- Ogden, C.L., Carroll, M.D., Kit, B.K. & Flegal, K.M. (2012). Prevalence of obesity and trends in body mass index among US children and adolescents, 1999–2010. *Journal of the American Medical Association*. 307 (5),483–490.
- Okoli, C., Greaves, L. & Fagyas, V. (2013). Sex differences in smoking initiation among children and adolescents, *Public Health*, 127(1),3-10
- Palmer, D.J., Drummond, F., Tollison, P. & Zinkgraff, S. (1982). An attributional investigation of performance outcomes for learning disabled and normal-achieving pupils. *Journal of Special Education*. 16,207–219.
- Panicker, A.S., & Chelliah, A. (2016). Resilience and Stress in Children and Adolescents with Specific Learning Disability. *Journal of the Canadian Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 25(1),17–23.
- Petersen, J.L. & Hyde, J.S. (2010). A Meta-Analytic Review of Research on Gender Differences in Sexuality, 1993–2007. *Psychol. Bull.* 136,21–38.
- Pew Research Centre (2015). Teens, social media & technology overview 2015. Retrieved from <http://www.pewinternet.org/2015/04/09/teens-social-media-technology-2015/>
- Poinsett, A. (1996). The Role of Sports in Youth Development. New York: Carnegie.
- Prindle, C. & Rasinski, K.A. (1989). The National Education Longitudinal Study of 1988: Data collection results and analysis potential. Paper presented at the *Annual Meeting of the American Educational Research Association*. (ERIC Document Reproduction Service No.: ED 308-215)

- Rideout, V., Foehr, U. & Roberts, D. (2010). Generation M2: Media in the Lives of 8- to 18-Year-Olds. A Kaiser Family Foundation Study; Menlo Park, CA, USA
- Rose, A.J., Glick, G.C. & Schwartz-mette, R.A. (2016). Girls' and boys' problem talk: Implications for emotional closeness in friendships. *Developmental Psychology*, 52(4), 629–639.
- Royal Society for Public Health& Young Health Movement. (2017). Status Of Mind social media and young people's mental health and wellbeing. Retrieved from <https://www.rsph.org.uk/uploads/assets/uploaded/62be270a-a55f-4719-ad668c2ec7a74c2a.pdf>
- Saban, A. & Flisher, A.J. (2010).The association between psychopathology and substance use in young people: a review of the literature. *Journal of Psychoactive Drugs*, 42(1),37-47
- Schneider, M. (2008). Puberty as a highly vulnerable developmental period for the consequences of cannabis exposure *Addiction Biology*, 13(2), 253-263
- Seabrook, E.M., Kern, M.L. & Rickard, N.S. (2016). Social networking sites, depression, and anxiety: A systematic review. *JMIR Mental Health*, 3(4),e50.
- Shepherd, R. & Dennison, C.M. (1996). Influences on adolescent food choice. *Proc Nutr Soc*, 55:345.
- Siega-Riz, A.M., Carson, T. & Popkin, B. (1998). Three squares or mostly snacks-what do teens really eat? A sociodemographic study of meal patterns. *J Adolesc Health*, 22:29.
- Smith, A. & Anderson, M. (2018). Social media use in 2018. Pew Research Center, Washington, DC
- Spear, B.A. (2002). Adolescent growth and development. *J Am Diet Assoc.*,102:S23.
- Stansfeld, S., Clark, C., Bebbington, P., King, M., Jenkins, R. & Hinchliffe, S. (2016). Chapter 2: Common mental disorders. In S. McManus, P. Bebbington, R. Jenkins, & T. Brugha (Eds.), *Mental health and wellbeing in England: Adult psychiatric morbidity survey 2014* (pp. 37–68). Leeds: NHS Digital.
- Steinberg, L. (2005). Cognitive and affective development in adolescence. *Trends Cogn Sci.* 9(2), 69–74.

- Substance Abuse and Mental Health Services Administration, (2008). *SAMHSA Results from the 2007 National Survey on Drug Use and Health: National findings*. NSDUH series H-34 Office of Applied Studies: Substance Abuse and Mental Health Services Administration, Rockville, M.D
- Suluja, G., Iachan, R., Scheidt, P.C., Overpeck, M.D., Sun, W. & Giedd, J.N. (2004). Prevalence of and Risk Factors for Depressive Symptoms Among Young Adolescents. *Arch Pediatr Adolesc Med*, 158, 760-765.
- Teh, C.H., Teh, M.W., Lim, K.H. et al. (2019). Clustering of lifestyle risk behaviours and its determinants among school-going adolescents in a middle-income country: a cross-sectional study. *BMC Public Health*.19,1177 doi:10.1186/s12889-019-7516-4
- Thompson, D.R., Obarzanek E., Franko, D.L. et al. (2007). Childhood overweight and cardiovascular disease risk factors: the National Heart, Lung, and Blood Institute Growth and Health Study. *J Pediatr*,150,18.
- Tillmann, K.J.(1992). Soehne und Tochter in bundesdeutschen Familien - Mehr Kontinuität als Wandel? ΣτοKlaus-Jürgen Tillmann (επιμ.), *Jugend weiblich - Jugend männlich. Sozialisation, Geschlecht, Identität*. Opladen: Leske & Budrich,
- Tsuang, M.T., Francis, T., Minor, K., Thomas, A. & Stone, W.S. (2012). Genetics of smoking and depression *Human Genetics*, 131(6), 905-915
- World Health Organisation. (2000).Global Youth Tobacco Survey Guyana Report, World Health Organization, (2011). WHO Global status report on alcohol and health
- World Health Organization. (2017). Maternal, newborn, child and adolescent health. Retrieved from http://www.who.int/maternal_child_adolescent/topics/adolescence/mental_health/en/
- Yang X., Telama R., Hirvensalo M., Viikari J.S.A., Raitakari O.T. (2009) Sustained participation in youth sport decreases metabolic syndrome in adulthood. *Int. J. Obes*.33:1219–1226.
- Yannakoulia, M., Karayannis, D., Terzidou, M., Kokkevi, A. & Sidossis, L.S. (2004). Nutrition-related habits of Greek adolescents. *Eur J Clin Nutr*,58:580-586.

Yannakoulia, M., Karayannis, D., Terzidou, M., Kokkevi, A. & Sidossis, L.S.(2004). Nutrition-related habits of Greek adolescents. Eur J Clin Nutr 58: 580-586.

Ziegler, S.(1987). *The effects of parent involvement on children' s achievement: The significance of home school links*. Toronto Board of Education, Ontario.

Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο έρευνας

Το ερωτηματολόγιο που έχετε στα χέρια σας, έχει συνταχθεί στα πλαίσια της διπλωματικής εργασίας του μεταπτυχιακού προγράμματος «Εφαρμοσμένα Μαθηματικά στις Επιστήμες των Μηχανικών» του τμήματος Μ.Π.Δ. του Πολυτεχνείου Κρήτης.

Σκοπό της έρευνας είναι να διερευνηθεί το ατομικό προφίλ των εφήβων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην πόλη των Χανίων της Κρήτης.

Θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι η έρευνα είναι ανώνυμη και Θα σας παρακαλούσα να απαντήσετε με ειλικρίνεια.

*Ευχαριστώ εκ των προτέρων.
Βασιλική Νικηφοράκη*

Τα δημογραφικά σας χαρακτηριστικά

1. Φύλο :

Αγόρι ☐ Κορίτσι ☐

2. Ηλικία :

12-14 ☐ 15-17 ☐ 18-20 ☐

3. Εθνικότητα : .....

Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των γονέων

4. Οικογενειακή κατάσταση γονέων :

Έγγαμοι ☐ Διαζευγμένοι ☐ Χήροι ☐

5. Αριθμός παιδιών στην οικογένεια : .....

6. Μορφωτικό επίπεδο πατέρα :

7. Μορφωτικό επίπεδο μητέρας :

Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ☐

Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ☐

Δευτεροβάθμια εκπαίδευση ☐

Δευτεροβάθμια εκπαίδευση ☐

Τριτοβάθμια εκπαίδευση ☐

Τριτοβάθμια εκπαίδευση ☐

8. Επάγγελμα πατέρα: .....

9. Επάγγελμα μητέρας : .....

10. Μηναίο οικογενειακό εισόδημα:

≤ 600 ευρώ ☐ 601-1000 ευρώ ☐ >1000 ευρώ ☐

Ερωτήσεις σχετικά με την εκπαίδευση και τις σπουδές σας

11. Ποια κατεύθυνση σπουδών θα ακολουθήσεις/ή έχεις ακολουθήσει;
(μόνο για μαθητές Γενικού Λυκείου)

Θεωρητική ☐ Θετική ☐ Τεχνολογική ☐

12. Ποιο τομέα σπουδών θα ακολουθήσεις ή έχεις ακολουθήσει;
(μόνο για μαθητές Επαγγελματικού Λυκείου)

Γεωπονίας	<input type="text"/>
Διοίκησης και Οικονομίας	<input type="text"/>
Δομικών Έργων	<input type="text"/>
Εφαρμοσμένων Τεχνών	<input type="text"/>
Ηλεκτρολογίας	<input type="text"/>
Μηχανολογίας	<input type="text"/>
Ναυτικών Επαγγελμάτων	<input type="text"/>
Πληροφορικής	<input type="text"/>
Υγείας και Πρόνοιας	<input type="text"/>

13. Είσαι/ ήσουν ευχαριστημένος με το σχολείο;

Ναι ☐ Όχι ☐

14. Πιστεύεις ότι έχεις Μαθησιακές δυσκολίες :

Ναι ☐ Όχι ☐

15. Πιστεύεις ότι το φροντιστήριο είναι απαραίτητο συμπλήρωμα του σχολείου;

Ναι ☐ Όχι ☐

16. Πηγαίνεις /Πήγαινες φροντιστήριο;

Ναι ☐ Όχι ☐

17. Στη φετινή χρονιά σε σχέση με την περσινή χρονιά έκανες :

Λιγότερες απουσίες	☐
τον ίδιο αριθμό	☐
περισσότερες απουσίες	☐

18. Πιστεύεις ότι οι καθηγητές σου ασκούν/ασκούσαν πίεση;

Ναι ☐ Όχι ☐

19. Πως θα χαρακτήριζες το σημερινό εκπαιδευτικό μας σύστημα;

Απαράδεκτο ☐ Κακό ☐ Μέτριο ☐ Καλό ☐ Πολύ καλό ☐ Εξαιρετικό ☐

20. Πόσο νομίζεις ότι βαρύνουν τα παρακάτω προβλήματα την χαμηλή ποιότητα εκπαίδευσης;

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Έλλειψη πειθαρχίας στο σχολείο					
Έλλειψη υποδομών και χρηματοδότησης					
Εκπαιδευτικοί με περιορισμένη κατάρτιση					

Ερωτήσεις σχετικά με την υγεία, άσκηση, διατροφή και διάφορες συνήθειες σας

21. Προβλήματα υγείας :

Ναι ☐ Όχι ☐

22. Τρέφεται σωστά;

Ναι ☐ Όχι ☐

23. Καπνίζεις;

Ναι ☐ Όχι ☐

24. Ασχολείσαι με τον αθλητισμό;

Καθόλου ☐ Σπάνια ☐ Μερικές φορές ☐ Αρκετά ☐ Πάρα πολύ ☐

25. Τρόπος μεταφοράς στο σχολείο :

Λεωφορείο ☐ Αυτοκίνητο ☐ Πόδια ☐ Ποδήλατο ☐ Άλλο ☐

Ερωτήσεις σχετικά με τις σχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες σας

26. Πόσες ώρες την ημέρα αφιερώνεις/αφιέρωνες στο διάβασμα των μαθημάτων του σχολείου;

Καμία ☐ Μία ☐ Δύο ☐ Τρεις ☐ Περισσότερες ☐

27. Πόσες ώρες την ημέρα αφιερώνεις στις εξωσχολικές δραστηριότητες;

Καμία ☐ Μία ☐ Δύο ☐ Τρεις ☐ Περισσότερες ☐

28. Πόσες ώρες την ημέρα ασχολείσαι με το ιντερνέτ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;

Καμία ☐ Μία ☐ Δύο ☐ Τρεις ☐ Περισσότερες ☐

29. Πόσες ώρες την ημέρα αφιερώνεις για να ακούς μουσική;

Καμία ☐ Μία ☐ Δύο ☐ Τρεις ☐ Περισσότερες ☐

Ερωτήσεις σχετικά με τις κοινωνικές σας σχέσεις

30. Αριθμός φίλων :

< 5 ☐ 5-10 ☐ >10 ☐

31. Πόσες ώρες την ημέρα αφιερώνεις με τους φίλους σου εκτός σχολείου;

Καμία ☐ Μία ☐ Δύο ☐ Τρεις ☐ Περισσότερες ☐

32. Έχεις πέσει θύμα μπούλινγκ :

Ναι ☐ Όχι ☐

33. Πιστεύεις ότι οι άλλοι σε βλέπουν υποτιμητικά;

Καθόλου ☐ Σπάνια ☐ Μερικές φορές ☐ Συχνά ☐ Πάντα ☐

Ερωτήσεις σχετικά με τις σχέσεις με τους γονείς σας

34. Έχεις καλή σχέση με τους γονείς σου;

Ναι ☐ Όχι ☐

35. Πιστεύεις ότι το οικογενειακό σου περιβάλλον σου ασκεί πίεση;

Ναι ☐ Όχι ☐

Πίνακες αποτελεσμάτων με τις συσχετίσεις μεταβλητών

4.2.1 Η σχέση του φύλου των μαθητών ως προς την επιλογή τύπου σπουδών

ΤύποςΛυκείου * φύλο Crosstabulation

			φύλο		Total
			Αγόρι	Κορίτσι	
ΤύποςΛυκείου	ΓΕΛ	Count	37	41	78
		% of Total	30,8%	34,2%	65,0%
	ΕΠΑΛ	Count	28	14	42
		% of Total	23,3%	11,7%	35,0%
Total		Count	65	55	120
		% of Total	54,2%	45,8%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	4,067 ^a	1	,044	,055	,033
Continuity Correction ^b	3,329	1	,068		
Likelihood Ratio	4,128	1	,042		
Fisher's Exact Test					
Linear-by-Linear Association	4,033	1	,045		
N of Valid Cases	120				

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 19,25.

b. Computed only for a 2x2 table

4.2.2 Η σχέση του φύλου των μαθητών ως προς την επιλογή κατεύθυνσης σπουδών του ΓΕΛ

Ποια κατεύθυνση σπουδών θα ακολουθήσεις η έχεις ακολουθήσει; (μόνο για μαθητές Γενικού Λυκείου) * φύλο Crosstabulation

			φύλο		Total
			Αγόρι	Κορίτσι	
Ποια κατεύθυνση σπουδών θα ακολουθήσεις η έχεις ακολουθήσει; (μόνο για μαθητές Γενικού Λυκείου)	Θεωρητική	Count	1	14	15
		% of Total	1,3%	17,9%	19,2%
	Θετική	Count	19	19	38
		% of Total	24,4%	24,4%	48,7%
	Τεχνολογική	Count	17	8	25
		% of Total	21,8%	10,3%	32,1%
Total	Count	37	41	78	
	% of Total	47,4%	52,6%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,339 ^a	2	,001
Likelihood Ratio	16,555	2	,000
Linear-by-Linear Association	12,956	1	,000
N of Valid Cases	78		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,12.

4.2.3 Η σχέση του φύλου των μαθητών ως προς την επιλογή τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ

Ποιο τομέα σπουδών θα ακολουθήσεις ή έχεις ακολουθήσει; (μόνο για μαθητές Επαγγελματικού Λυκείου) * φύλο Crosstabulation

			φύλο		Total
			Αγόρι	Κορίτσι	
Ποιο τομέα σπουδών θα ακολουθήσεις ή έχεις ακολουθήσει; (μόνο για μαθητές Επαγγελματικού Λυκείου)	Διοίκηση-Οικονομία	Count	2	4	6
		% of Total	4,8%	9,5%	14,3%
	Εφαρμοσμένων Τεχνών	Count	3	1	4
		% of Total	7,1%	2,4%	9,5%
		Count	1	0	1
		% of Total	2,4%	,0%	2,4%
	Ηλεκτρολογίας	Count	9	0	9
		% of Total	21,4%	,0%	21,4%
	Ναυτικών επαγγελμάτων	Count	5	3	8
		% of Total	11,9%	7,1%	19,0%
	Πληροφορικής	Count	5	0	5
		% of Total	11,9%	,0%	11,9%
	Υγείας Πρόνοιας	Count	3	6	9
		% of Total	7,1%	14,3%	21,4%
Total	Count	28	14	42	
	% of Total	66,7%	33,3%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,188 ^a	6	,019
Likelihood Ratio	19,288	6	,004
Linear-by-Linear Association	,020	1	,887
N of Valid Cases	42		

a. 11 cells (78,6%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,33.

4.2.4 Η σχέση του μορφωτικού επιπέδου του πατέρα ως προς την επιλογή του εφήβου για τον τύπου σχολείου (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ)

Τύπος Λυκείου * Μορφωτικό επίπεδο πατέρα Crosstabulation

			Μορφωτικό επίπεδο πατέρα			Total
			πρωτοβάθμια	δευτεροβάθμια	τριτοβάθμια	
Τύπος Λυκείου	ΓΕΛ	Count	9	29	40	78
		% of Total	7,5%	24,2%	33,3%	65,0%
	ΕΠΑΛ	Count	13	15	14	42
		% of Total	10,8%	12,5%	11,7%	35,0%
Total	Count	22	44	54	120	
	% of Total	18,3%	36,7%	45,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,583 ^a	2	,023
Likelihood Ratio	7,350	2	,025
Linear-by-Linear Association	6,722	1	,010
N of Valid Cases	120		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,70.

4.2.5 Η σχέση του μορφωτικού επιπέδου της μητέρας ως προς την επιλογή του εφήβου για τον τύπου σχολείου (ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ)

Τύπος Λυκείου * Μορφωτικό επίπεδο μητέρας Crosstabulation

			Μορφωτικό επίπεδο μητέρας			Total
			πρωτοβάθμια	δευτεροβάθμια	τριτοβάθμια	
Τύπος Λυκείου	ΓΕΛ	Count	7	28	43	78
		% of Total	5,8%	23,3%	35,8%	65,0%
	ΕΠΑΛ	Count	7	18	17	42
		% of Total	5,8%	15,0%	14,2%	35,0%
Total		Count	14	46	60	120
		% of Total	11,7%	38,3%	50,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,902 ^a	2	,234
Likelihood Ratio	2,872	2	,238
Linear-by-Linear Association	2,878	1	,090
N of Valid Cases	120		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,90.

4.2.6 Η σχέση του επαγγέλματος των γονέων ως προς την επιλογή του εφήβου για την κατεύθυνση σπουδών του ΓΕΛ και τον τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ.

Η σχέση του επαγγέλματος του πατέρα ως προς την επιλογή του εφήβου για την κατεύθυνση σπουδών του ΓΕΛ.

			Crosstab													
			Επάγγελμα πατέρα													
			Ελ. Επαγγε λματίας	Δημ. Υπ.	Στρατι ωτικός - Αστυν ομικός	Επιχ ειρημ ατίας	Αγρότης- Βοσκός- Ψαράς	Εκπαιδε υτικός	Συντ αξιού χος	Ιατρός- Κτηνίατ ρος	Ιδ. Υπ.	Εισοδη ματίας	Οικο δόμο ς	Μουσικ ός καλλιτέ χνης	Total	
Ποια κατεύθυν ση σπουδών θα ακολουθή σεις ή έχεις ακολουθή σει; (μόνο για μαθητές Γενικού Εναίου Λυκείου)	Θεωρητική	Count	6	3	1	1	1	0	1	0	0	1	1	0	15	
		% of Total	7,7%	3,8%	1,3%	1,3%	1,3%	,0%	1,3%	,0%	,0%	1,3%	1,3%	,0%	19,2%	
	Θετική	Count	12	3	7	2	1	5	1	4	2	0	0	1	38	
		% of Total	15,4%	3,8%	9,0%	2,6%	1,3%	6,4%	1,3%	5,1%	2,6%	,0%	,0%	1,3%	48,7%	
	Τεχνολογική	Count	12	3	1	2	2	1	1	1	1	0	1	0	25	
		% of Total	15,4%	3,8%	1,3%	2,6%	2,6%	1,3%	1,3%	1,3%	1,3%	,0%	1,3%	,0%	32,1%	
Total		Count	30	9	9	5	4	6	3	5	3	1	2	1	78	
		% of Total	38,5%	11,5%	11,5%	6,4%	5,1%	7,7%	3,8%	6,4%	3,8%	1,3%	2,6%	1,3%	100,0%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,564 ^a	22	,548
Likelihood Ratio	23,166	22	,392
Linear-by-Linear Association	,246	1	,620
N of Valid Cases	78		

a. 33 cells (91,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,19.

Η σχέση του επαγγέλματος του πατέρα ως προς την επιλογή του εφήβου για τον τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ.

			Crosstab													
			Επάγγελμα πατέρα													
			Ελ. Επαγγε λματίας	Δημ. Υπ.	Στρατι ωτικός - Αστυν ομικός	Επιχειρημ ατίας	Αγρότης- Βοσκός- Ψαράς	Εκπαιδ ευτικός	Συνταξι ούχος	Ιδ. Υπά.	Άν εργ ος	Οικο δόμο ς	Ναυτι κός	Ιερέας	Total	
Ποιο τομέα σπουδών θα ακολουθή σεις ή έχεις ακολουθή σει; (μόνο για μαθητές Επαγγέλμ	Διοίκηση- Οικονομία	Count	2	1	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	6	
		% of Total	4,8%	2,4%	,0%	,0%	,0%	,0%	4,8%	2,4%	,0 %	,0%	,0%	,0%	14,3%	
	Εφαρμοσμένω ν Τεχνών	Count	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	4	
		% of Total	2,4%	,0%	,0%	2,4%	2,4%	,0%	2,4%	,0%	,0 %	,0%	,0%	,0%	9,5%	
	Ηλεκτρολογίας	Count	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	
		% of Total	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0 %	2,4%	,0%	,0%	2,4%	

ατικού Λυκείου)	Μηχανολογίας	Count	2	2	0	1	1	0	0	2	0	1	0	0	9
		% of Total	4,8%	4,8%	,0%	2,4%	2,4%	,0%	,0%	4,8%	,0%	2,4%	,0%	,0%	21,4%
	Ναυτικών επαγγελματιών	Count	3	1	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	8
		% of Total	7,1%	2,4%	,0%	2,4%	,0%	2,4%	,0%	,0%	,0%	,0%	2,4%	2,4%	19,0%
	Πληροφορικής	Count	1	3	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	5
		% of Total	2,4%	7,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	2,4%	,0%	,0%	,0%	,0%	11,9%
	Υγείας Πρόνοιας	Count	2	0	1	0	2	0	1	0	1	1	1	0	9
		% of Total	4,8%	,0%	2,4%	,0%	4,8%	,0%	2,4%	,0%	2,4%	2,4%	,0%	,0%	21,4%
Total		Count	11	7	1	3	4	1	4	4	1	3	2	1	42
		% of Total	26,2%	16,7%	2,4%	7,1%	9,5%	2,4%	9,5%	9,5%	2,4%	7,1%	4,8%	2,4%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	61,645 ^a	66	,629
Likelihood Ratio	56,275	66	,798
Linear-by-Linear Association	,233	1	,630
N of Valid Cases	42		

a. 84 cells (100,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,02.

Η σχέση του επαγγέλματος της μητέρας ως προς την επιλογή του εφήβου για την κατεύθυνση σπουδών του ΓΕΛ.

Crosstab

			Επάγγελμα μητέρας															Total
			Οικιακά	Δημ. Υπά.	Ιδι. Υπά.	Νοσηλεύτρια	Εκπαιδευτικοί (Νηπ.-Δασκάλ.-Καθηγ.)	Ελ. Επαγγελματίας	Επιχειρηματίας	Ιατρός-Αναισθησιολόγος	Ξενοδοχοϋπάλληλος	Συνταξιούχος	Άνεργη	Λογίστρια	Μαγειρίσση	Δικηγόρος	Αγρότισσα	
Ποια κατεύθυνση σπουδών θα ακολουθήσεις η έχεις ακολουθήσει; (μόνο για μαθητές Γενικού Εναίου Λυκείου)	Θεωρητική	Count	5	1	3	2	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	15
		% of Total	6,4%	1,3%	3,8%	2,6%	,0%	1,3%	1,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	1,3%	1,3%	,0%	,0%	19,2 %
	Θετική	Count	7	5	3	5	5	1	3	2	0	3	1	1	0	2	0	38
		% of Total	9,0%	6,4%	3,8%	6,4%	6,4%	1,3%	3,8%	2,6%	,0%	3,8%	1,3%	1,3%	,0%	2,6%	,0%	48,7 %
	Τεχνολογική	Count	8	2	3	0	3	2	0	0	1	1	2	2	0	0	1	25
		% of Total	10,3%	2,6%	3,8%	,0%	3,8%	2,6%	,0%	,0%	1,3%	1,3%	2,6%	2,6%	,0%	,0%	1,3%	32,1 %
Total		Count	20	8	9	7	8	4	4	2	1	4	3	4	1	2	1	78
		% of Total	25,6%	10,3 %	11,5 %	9,0%	10,3%	5,1%	5,1%	2,6%	1,3%	5,1%	3,8%	5,1%	1,3%	2,6%	1,3%	100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	28,415 ^a	28	,443
Likelihood Ratio	35,192	28	,164
Linear-by-Linear Association	,452	1	,501
N of Valid Cases	78		

a. 43 cells (95,6%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,19.

Η σχέση του επαγγέλματος της μητέρας ως προς την επιλογή του εφήβου για τον τομέα σπουδών του ΕΠΑΛ.

Crosstab

			Επάγγελμα μητέρας												Total
			Οικιακά	Δημ. Υπ.	Ιδι. Υπ.	Νοσηλεύτρια	Εκπαιδευτικοί (Νηπ.-Δασκάλα-Καθηγ.)	Ελ. Επαγγελματίας	Επιχειρηματίας	Ιατρός-Αναισθησιολόγος	Ξενοδοχοϋπάλληλος	Ανεργη	Μαγειρίσσα	Ναυτικό	
Ποιο τομέα σπουδών θα ακολουθήσεις ή έχεις ακολουθήσει; (μόνο για μαθητές Επαγγελματικού Λυκείου)	Διοίκηση-Οικονομία	Count	5	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6
		% of Total	11,9%	,0%	2,4%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	14,3%
	Εφαρμοσμένων Τεχνών	Count	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	4
		% of Total	2,4%	,0%	,0%	2,4%	2,4%	,0%	2,4%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	9,5%
	Ηλεκτρολογίας	Count	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
		% of Total	,0%	,0%	2,4%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	2,4%
	Μηχανολογίας	Count	1	2	3	1	0	0	1	1	0	0	0	0	9
		% of Total	2,4%	4,8%	7,1%	2,4%	,0%	,0%	2,4%	2,4%	,0%	,0%	,0%	,0%	21,4%
Total	Ναυτικών επαγγελματιών	Count	2	0	0	3	0	1	0	0	1	0	1	0	8
		% of Total	4,8%	,0%	,0%	7,1%	,0%	2,4%	,0%	,0%	2,4%	,0%	2,4%	,0%	19,0%
	Πληροφορικής	Count	3	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	5
		% of Total	7,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	2,4%	,0%	2,4%	,0%	,0%	,0%	11,9%
	Υγείας Πρόνοιας	Count	2	0	1	0	0	2	0	0	2	1	0	1	9
		% of Total	4,8%	,0%	2,4%	,0%	,0%	4,8%	,0%	,0%	4,8%	2,4%	,0%	2,4%	21,4%
Total			Count	14	2	6	5	1	3	3	1	4	1	1	42
			% of Total	33,3%	4,8%	14,3%	11,9%	2,4%	7,1%	7,1%	2,4%	9,5%	2,4%	2,4%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	71,235 ^a	66	,308
Likelihood Ratio	64,104	66	,543
Linear-by-Linear Association	6,939	1	,008
N of Valid Cases	42		

a. 84 cells (100,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,02.

4.2.7 Η σχέση της εθνικότητας του εφήβου και θυματοποίηση bullying

εθνικότητα * Έχεις πέσει θέμα μπουλινγκ; Crosstabulation

			Έχεις πέσει θέμα μπουλινγκ;		Total
			Όχι	Ναι	
εθνικότητα	Ελληνική	Count	78	35	113
		% of Total	65,0%	29,2%	94,2%
	Αλβανική	Count	0	7	7
		% of Total	,0%	5,8%	5,8%
Total		Count	78	42	120
		% of Total	65,0%	35,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	13,805 ^a	1	,000	,000	,000
Continuity Correction ^b	10,938	1	,001		
Likelihood Ratio	15,518	1	,000		
Fisher's Exact Test					
Linear-by-Linear Association	13,690	1	,000		
N of Valid Cases	120				

a. 2 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,45.

b. Computed only for a 2x2 table

4.2.8 Η σχέση της οικογενειακής κατάστασης και η θυματοποίηση bullying του εφήβου

οικογενειακή κατάσταση γονέων * Έχεις πέσει θέμα μπουλινγκ; Crosstabulation

			Έχεις πέσει θέμα μπουλινγκ;		Total
			Όχι	Ναι	
οικογενειακή κατάσταση γονέων	έγγαμοι	Count	59	24	83
		% of Total	49,2%	20,0%	69,2%
	διαζευγμένοι	Count	16	16	32
		% of Total	13,3%	13,3%	26,7%
	χήροι	Count	3	2	5
		% of Total	2,5%	1,7%	4,2%
Total	Count	78	42	120	
	% of Total	65,0%	35,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,570 ^a	2	,102
Likelihood Ratio	4,464	2	,107
Linear-by-Linear Association	3,283	1	,070
N of Valid Cases	120		

a. 2 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,75.

4.2.9 Η σχέση της οικογενειακής κατάστασης και οι σχολικές απουσίες των εφήβων

οικογενειακή κατάσταση γονέων * Πόσες απουσίες έκανες στη φετινή χρονιά σε σχέση με την περσινή χρονιά Crosstabulation

			Πόσες απουσίες έκανες στη φετινή χρονιά σε σχέση με την περσινή χρονιά			Total
			λιγότερες	ίδιες	περισσότερες	
οικογενειακή κατάσταση γονέων	έγγαμοι	Count	22	31	30	83
		% of Total	18,3%	25,8%	25,0%	69,2%
	διαζευγμένοι	Count	12	9	11	32
		% of Total	10,0%	7,5%	9,2%	26,7%
	χήροι	Count	2	1	2	5
		% of Total	1,7%	,8%	1,7%	4,2%
Total	Count	36	41	43	120	
	% of Total	30,0%	34,2%	35,8%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,032 ^a	4	,730
Likelihood Ratio	2,051	4	,726
Linear-by-Linear Association	,483	1	,487
N of Valid Cases	120		

a. 3 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,50.

4.2.10 Η σχέση της οικογενειακής κατάστασης με τις καλές σχέσεις του εφήβου με τους γονείς

οικογενειακή κατάσταση γονέων * Έχεις καλή σχέση με τους γονείς σου;
Crosstabulation

			Έχεις καλή σχέση με τους γονείς σου;		Total
			Όχι	Ναι	
οικογενειακή κατάσταση γονέων	έγγαμοι	Count	8	75	83
		% of Total	6,7%	62,5%	69,2%
	διαζευγμένοι	Count	5	27	32
		% of Total	4,2%	22,5%	26,7%
	χήροι	Count	0	5	5
		% of Total	,0%	4,2%	4,2%
Total	Count	13	107	120	
	% of Total	10,8%	89,2%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,491 ^a	2	,475
Likelihood Ratio	1,953	2	,377
Linear-by-Linear Association	,056	1	,813
N of Valid Cases	120		

a. 3 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,54.

4.2.11 Η σχέση του μηνιαίου οικογενειακού εισοδήματος και το φροντιστήριο του εφήβου

Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα * Πηγαίνεις φροντιστήριο; Crosstabulation

			Πηγαίνεις φροντιστήριο;		Total
			Όχι	Ναι	
Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα	601-1000	Count	8	34	42
		% of Total	6,7%	28,3%	35,0%
	>=1000	Count	12	66	78
		% of Total	10,0%	55,0%	65,0%
Total		Count	20	100	120
		% of Total	16,7%	83,3%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,264 ^a	1	,608	,616	,393
Continuity Correction ^b	,066	1	,797		
Likelihood Ratio	,260	1	,610		
Fisher's Exact Test					
Linear-by-Linear Association	,262	1	,609		
N of Valid Cases	120				

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,00.

b. Computed only for a 2x2 table

4.2.12 Η σχέση της ηλικίας του εφήβου και του καπνίσματος

ηλικία * Καπνίζεις; Crosstabulation

			Καπνίζεις;		Total
			Όχι	Ναι	
ηλικία	12-14	Count	9	1	10
		% of Total	7,5%	,8%	8,3%
	15-17	Count	27	6	33
		% of Total	22,5%	5,0%	27,5%
	18-20	Count	58	19	77
		% of Total	48,3%	15,8%	64,2%
Total	Count	94	26	120	
	% of Total	78,3%	21,7%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,449 ^a	2	,485
Likelihood Ratio	1,597	2	,450
Linear-by-Linear Association	1,430	1	,232
N of Valid Cases	120		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,17.

4.2.13 Η σχέση της ηλικίας του εφήβου και της ασχολίας με τον αθλητισμό

ηλικία * Ασχολείσαι με τον αθλητισμό; Crosstabulation

			Ασχολείσαι με τον αθλητισμό;				Total
			σπάνια	μερικές φορές	αρκετά	πάρα πολύ	
ηλικία	12-14	Count	0	0	3	7	10
		% of Total	,0%	,0%	2,5%	5,8%	8,3%
	15-17	Count	9	9	9	6	33
		% of Total	7,5%	7,5%	7,5%	5,0%	27,5%
	18-20	Count	10	22	20	25	77
		% of Total	8,3%	18,3%	16,7%	20,8%	64,2%
Total	Count	19	31	32	38	120	
	% of Total	15,8%	25,8%	26,7%	31,7%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,149 ^a	6	,028
Likelihood Ratio	16,988	6	,009
Linear-by-Linear Association	,784	1	,376
N of Valid Cases	120		

a. 4 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,58.

4.2.14 Η σχέση του φύλου του εφήβου και του καπνίσματος

φύλο * Καπνίζεις; Crosstabulation

			Καπνίζεις;		Total
			Όχι	Ναι	
φύλο	Αγόρι	Count	50	15	65
		% of Total	41,7%	12,5%	54,2%
	Κορίτσι	Count	44	11	55
		% of Total	36,7%	9,2%	45,8%
Total		Count	94	26	120
		% of Total	78,3%	21,7%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,166 ^a	1	,684	,825	,428
Continuity Correction ^b	,034	1	,853		
Likelihood Ratio	,167	1	,683		
Fisher's Exact Test					
Linear-by-Linear Association	,165	1	,685		
N of Valid Cases	120				

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 11,92.

b. Computed only for a 2x2 table

4.2.15 Η σχέση του φύλου του εφήβου και του αθλητισμού

φύλο * Ασχολείσαι με τον αθλητισμό; Crosstabulation

			Ασχολείσαι με τον αθλητισμό;				Total
			σπάνια	μερικές φορές	αρκετά	πάρα πολύ	
φύλο	Αγόρι	Count	8	15	13	29	65
		% of Total	6,7%	12,5%	10,8%	24,2%	54,2%
	Κορίτσι	Count	11	16	19	9	55
		% of Total	9,2%	13,3%	15,8%	7,5%	45,8%
Total		Count	19	31	32	38	120
		% of Total	15,8%	25,8%	26,7%	31,7%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,403 ^a	3	,010
Likelihood Ratio	11,881	3	,008
Linear-by-Linear Association	6,380	1	,012
N of Valid Cases	120		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 8,71.

4.2.16 Η σχέση του φύλου του εφήβου και τις ημερήσιες ώρες ενασχόλησης με το ίντερνετ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

φύλο * Πόσες ώρες την ημέρα ασχολείσαι με το ίντερνέτ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης; Crosstabulation

			Πόσες ώρες την ημέρα ασχολείσαι με το ίντερνέτ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;					Total
			καμία	μία	δύο	τρεις	> από τρεις	
φύλο	Αγόρι	Count	3	11	16	16	19	65
		% of Total	2,5%	9,2%	13,3%	13,3%	15,8%	54,2%
	Κορίτσι	Count	0	13	17	5	20	55
		% of Total	,0%	10,8%	14,2%	4,2%	16,7%	45,8%
Total		Count	3	24	33	21	39	120
		% of Total	2,5%	20,0%	27,5%	17,5%	32,5%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,208 ^a	4	,084
Likelihood Ratio	9,607	4	,048
Linear-by-Linear Association	,003	1	,955
N of Valid Cases	120		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,38.

4.2.17 Η σχέση του μορφωτικό επίπεδου των γονέων και η σωστή διατροφή του εφήβου

Η σχέση του μορφωτικό επίπεδου του πατέρα και η σωστή διατροφή του εφήβου

Μορφωτικό επίπεδο πατέρα * Τρέφεσαι σωστά; Crosstabulation

			Τρέφεσαι σωστά;		Total
			Όχι	Ναι	
Μορφωτικό επίπεδο πατέρα	πρωτοβάθμια	Count	9	13	22
		% of Total	7,5%	10,8%	18,3%
	δευτεροβάθμια	Count	3	41	44
		% of Total	2,5%	34,2%	36,7%
	τριτοβάθμια	Count	18	36	54
		% of Total	15,0%	30,0%	45,0%
Total	Count	30	90	120	
	% of Total	25,0%	75,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,727 ^a	2	,002
Likelihood Ratio	14,546	2	,001
Linear-by-Linear Association	,078	1	,779
N of Valid Cases	120		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,50.

Η σχέση του μορφωτικό επίπεδο της μητέρας και η σωστή διατροφή του εφήβου

Μορφωτικό επίπεδο μητέρας * Τρέφεσαι σωστά; Crosstabulation

			Τρέφεσαι σωστά;		Total
			Όχι	Ναι	
Μορφωτικό επίπεδο μητέρας	πρωτοβάθμια	Count	6	8	14
		% of Total	5,0%	6,7%	11,7%
	δευτεροβάθμια	Count	7	39	46
		% of Total	5,8%	32,5%	38,3%
	τριτοβάθμια	Count	17	43	60
		% of Total	14,2%	35,8%	50,0%
Total	Count	30	90	120	
	% of Total	25,0%	75,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,084 ^a	2	,079
Likelihood Ratio	5,076	2	,079
Linear-by-Linear Association	,023	1	,878
N of Valid Cases	120		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,50.

4.2.18 Η σχέση των σχολικών απουσιών του εφήβου και οι ημερησίως ώρες ενασχόλησης με το ίντερνετ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Πόσες απουσίες έκανες στη φετινή χρονιά σε σχέση με την περσινή χρονιά * Πόσες ώρες την ημέρα ασχολείσαι με το ίντερνέτ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης; Crosstabulation

			Πόσες ώρες την ημέρα ασχολείσαι με το ιντερνέτ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;					Total	
			καμία	μία	δύο	τρεις	> από τρεις		
Πόσες απουσίες έκανες στη φετινή χρονιά σε σχέση με την περσινή χρονιά	λιγότερες	Count	1	8	10	5	12	36	
		% of Total	,8%	6,7%	8,3%	4,2%	10,0%	30,0%	
	ίδιες	Count	1	7	15	7	11	41	
		% of Total	,8%	5,8%	12,5%	5,8%	9,2%	34,2%	
	περισσότερες	Count	1	9	8	9	16	43	
		% of Total	,8%	7,5%	6,7%	7,5%	13,3%	35,8%	
	Total		Count	3	24	33	21	39	120
			% of Total	2,5%	20,0%	27,5%	17,5%	32,5%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,037 ^a	8	,854
Likelihood Ratio	4,103	8	,848
Linear-by-Linear Association	,425	1	,514
N of Valid Cases	120		

a. 3 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,90.

4.2.19 Η σχέση του αριθμού των παιδιών στη οικογένεια και οι καλές σχέσεις του εφήβου με τους γονείς.

αριθμός παιδιών στην οικογένεια * Έχεις καλή σχέση με τους γονείς σου; Crosstabulation

			Έχεις καλή σχέση με τους γονείς σου;		Total
			Όχι	Ναι	
αριθμός παιδιών στην οικογένεια	1	Count	2	12	14
		% of Total	1,7%	10,0%	11,7%
	2	Count	8	53	61
		% of Total	6,7%	44,2%	50,8%
	3	Count	3	21	24
		% of Total	2,5%	17,5%	20,0%
	4	Count	0	18	18
		% of Total	,0%	15,0%	15,0%
	5	Count	0	3	3
		% of Total	,0%	2,5%	2,5%
Total		Count	13	107	120
		% of Total	10,8%	89,2%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,122 ^a	4	,538
Likelihood Ratio	5,351	4	,253
Linear-by-Linear Association	2,258	1	,133
N of Valid Cases	120		

a. 5 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,33.